
JAARREKENING 2015

INHOUDSOPGAVE JAARREKENING 2015

	Bladzijde
Inleiding/Leeswijzer	1
 Jaarverslag	
Hoofdstuk 1 a. Programmaverantwoording	3
b. Voortgang coalitieakkoord	29
Hoofdstuk 2 Verslag ter verantwoording van het financieel beheer	31
a. rekeningresultaat	31
b. analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage	34
Hoofdstuk 3 Paragrafen	52
a. ontwikkelingen in 2015	52
b. overzicht incidentele baten en lasten	53
c. lopende investeringen	54
d. waterschapsbelastingen	72
e. weerstandsvermogen	74
f. financiering (treasuryparagraaf)	76
g. risicoparagraaf	78
h. verbonden partijen	80
i. bedrijfsvoering	83
j. EMU-saldo	87
 Jaarrekening	
Hoofdstuk 4 Balans met toelichting	88
Hoofdstuk 5 Exploitatierkening naar kostendragers	103
Hoofdstuk 6 Exploitatierkening naar programma's	105
Hoofdstuk 7 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	108
Hoofdstuk 8 Topinkomens	110
Hoofdstuk 9 Controleverklaring	113
Hoofdstuk 10 Vaststelling jaarrekening 2015	115
 BIJLAGEN	
1. Kredietoverzicht per 31 december 2015	118
2. Overzicht afgesloten projecten 2015	120

Inleiding

De jaarrekening 2015 is samengesteld conform de regelgeving volgens de Waterschapswet. Het jaarverslag is onderverdeeld in een aantal thema's, programma's genaamd. Bij de indeling in programma's is de hoofdingeling van het beheerplan 2010-2015 gevolgd. Dit zijn de programma's Veiligheid, Watersystemen en Organisatie.

Op grond van de Waterschapswet kent het waterschap twee taken; watersysteembeheer en zuiveringsbeheer.

Leeswijzer

In hoofdstuk 1a, programmaverantwoording, wordt per programma ingegaan op onze visie en de realisatie van de beleidsdoelen. In de onder de programma's opgenomen subprogramma's worden de beleidsdoelen nader uitgewerkt. In hoofdstuk 1b, voortgang coalitieakkoord, wordt verwezen naar coalitieakkoord 2015 – 2019 "Zelfbewust Duurzaam Vooruit".

Hoofdstuk 2 bevat grotendeels financiële beschouwingen. Hier wordt onder andere ingegaan op de uitkomst van de jaarrekening. Het exploitatieresultaat wordt hier uitgebreid geanalyseerd.

In hoofdstuk 3 zijn de voorgeschreven paragrafen opgenomen. Hier wordt ondermeer ingegaan op de vermogenspositie en de financiering.

In hoofdstuk 4 is de balans met toelichting opgenomen. De balans geeft de vermogenspositie weer.

In de hoofdstukken 5, 6 en 7 is de exploitatierekening naar respectievelijk kostendrager, programma's en kosten- en opbrengstsoorten opgenomen. In de rekening naar kostendrager en programma's is volstaan met een korte toelichting op de uitkomsten. Dit om te voorkomen dat dezelfde toelichtingen meerdere malen worden gegeven. De uitgebreide analyse is namelijk opgenomen in hoofdstuk 2.

In hoofdstuk 8 "Topinkomens" zijn de gegevens volgens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) opgenomen.

De controleverklaring is opgenomen in hoofdstuk 9. De vaststelling van de rekening vindt u onder hoofdstuk 10. De (verplichte) bijlagen bij de jaarrekening zijn afzonderlijk opgenomen.

HOOFDSTUK 1 a. PROGRAMMAVERANTWOORDING 2015

Inleiding

De Waterschapswet geeft het algemeen bestuur een grote rol in de beleidsbepalende functie. Dit wordt onder meer bereikt door in de begroting het beleid van het waterschap voor de komende jaren weer te geven. Maar ook door in de begroting de acties / maatregelen voor het komende jaar te benoemen.

De begroting is daarom ingedeeld naar programma's. De programma's sluiten aan bij de indeling van het beheerplan 2010 – 2015. Per programma dient expliciet te worden weergegeven welke doelstellingen het waterschap nastreeft. Hierbij worden de drie w's als richtlijnen gebruikt.

- Wat willen we bereiken. Zie hiervoor onze visie per programma en de beleidsdoelen.
- Wat gaan we daarvoor doen. Zie de acties per programma.
- Wat gaat het kosten. De acties leiden over het algemeen tot investeringskosten. Per programma worden de investeringskosten getotaliseerd.

Het programmaplan 2015 is gebaseerd op het beheerplan 2010-2015 en het meerjarenprogrammaplan 2015 - 2018. De opbouw van het programmaplan is gelijk aan het beheerplan.

De programmaverantwoording geeft aan wat we van de voorgenomen activiteiten hebben uitgevoerd en is een soort jaarverslag.

Leeswijzer

De indeling van de programmaverantwoording 2015 is gelijk aan de indeling van het programmaplan (begroting) en is als volgt.

Programma = thema

Het programmaplan bestaat uit drie programma's: veiligheid, watersystemen en organisatie. Deze drie programma's komen overeen met de hoofdthema's uit het beheerplan. Het beheerplan kent nog een vierde hoofdthema: water en ruimtelijke ordening. Deze is om praktische redenen in het programmaplan opgenomen onder het programma watersystemen.

Onderdelen per programma

Eerst wordt per programma onze *visie* weergegeven. Deze visie komt overeen met de visie uit het beheerplan. Zie hoofdstuk 2, "Missie, ambitie en visie" van het beheerplan. Daarna wordt per programma het *beleidsdoel* weergegeven. Ook deze komt overeen met het beleidsdoel per thema van het beheerplan. Vervolgens is het programma onderverdeeld in subprogramma's.

Onderdelen subprogramma

De onderverdeling in subprogramma's is overgenomen van het beheerplan. Ook daar is een thema uitgewerkt in een of meer paragrafen. Ook een subprogramma kent een *beleidsdoel*. Dit beleidsdoel is overgenomen uit het beheerplan. In het beheerplan worden vervolgens acties genoemd die als doel hebben het beleidsdoel te bereiken of te realiseren. Deze acties worden in het programmaplan ook *acties* genoemd. Per actie is een einddatum genoemd. Deze einddatum is oorspronkelijk overgenomen van het beheerplan. Omdat een groot aantal acties een doorlooptijd heeft langer dan één jaar, is in de begroting een concreet "resultaat" voor 2015 gegeven onder het kopje "Wat doen we in 2015?". Voor de programmaverantwoording is dit kopje vervangen door "wat waren in 2015 de voorgenomen activiteiten?".

Omgaan met beheerplanacties

Niet alle beheerplanacties zijn in het jaarplan terug te vinden. Beheerplanacties die zijn afgerond zijn niet opgenomen. Jaarlijks worden deze acties in de jaarrekening vermeld.

De einddatum per actie ligt in principe vast. Deze datum is uit het beheerplan overgenomen. Door omstandigheden kan het voorkomen dat een datum vervroegd kan worden. Ook kan het voorkomen dat een vertraging in de voortgang optreedt. Via de voor- en najaarsrapportage wordt hierover gerapporteerd. Een eventuele aanpassing van een einddatum wordt in de begroting of de meerjarenraming opgenomen.

Dergelijke aanpassingen worden via een voetnoot bij de betreffende actie kenbaar gemaakt.

De rapportage van de werkelijke uitvoering van onze activiteiten is opgenomen onder het kopje "*Wat hebben we gedaan in 2015?*"

Met de programmaverantwoording 2015 eindigt formeel het beheerplan 2010 – 2015. Door middel van de vraag "*Is de beheerplanactie afgerond?*" geven we kort aan of het beheerplandoel op het betreffende punt is bereikt.

Tijdens het opstellen van deze programmaverantwoording 2015 is duidelijk geworden dat niet alle acties in 2015 zijn afgerond. Daar zijn verschillende verklaringen voor te geven:

- actiepunten zijn door het algemeen bestuur in 2012 gefaseerd en worden pas ná 2015 uitgevoerd of zijn vervallen (voorbeeld 8.4.a verdrogingsbestrijding Anderse Diep)
- actiepunten hebben een continu karakter gekregen en lopen door tot ná 2015 (voorbeeld 8.9.a knelpunten vaardieptebeperkingen voorkomen)
- de uitvoering van actiepunten is vertraagd en eindigt daardoor niet in 2015 (voorbeeld 8.11.b oeverzone Schildmeer)
- actiepunten zijn opgenomen in het nieuwe beheerprogramma (voorbeeld 8.15.b onderzoek naar bronnen nutriënten Hondshalstermeer en kanalen Fiemel)
- actiepunten waarvan was gepland dat afronding ná 2015 kan plaatsvinden (voorbeeld 7.3.c Masterplan Kaden)

Omdat actiepunten soms niet volledig zijn afgerond geeft onderstaand overzicht een globaal beeld van het afronden van de actiepunten van het beheerplan 2010 – 2015.

<i>Samenvattend</i>	
Aantal actiepunten beheerplan 2010 - 2015	92
Waarvan afgerond (inclusief continue acties)	67
Waarvan uitgesteld	2
Waarvan vertraagd (afronding veelal in 2016 / 2017)	21
Waarvan opgenomen in nieuw beheerprogramma	2

Hieronder vindt u een overzicht van de afgeronde acties tot en met 2015, met daarbij een zeer beknopt resultaat per actiepunt.

Afgeronde beheerplanacties

Actie	Onderwerp	Gereed*	Resultaat
6.1.a.	Vaststellen beleidsnotitie watersysteem mede sturend bij ruimtelijke ordening	2014	Notitie door AB vastgesteld
7.1.a.	Opstellen van een voorlopige overstromingsrisico-beoordeling volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's	2011	Overstromingskaart is beschikbaar.
7.1.b.	Vastleggen waterkeringszone in legger	2011	Legger vastgesteld in AB vergadering 27-4-2011
7.1.c.	Opstellen van overstromingsrisicokaarten volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's	2013	Overstromingskaart is beschikbaar.
7.1.d.	Toetsing van de zeedijk aan (nieuwe) veiligheidsnormen	2010 2015	Uitgevoerd Niet meer actueel (nieuwe regelgeving; pas in 2022)
7.1.f.	Opstellen van overstromingsrisicokaarten volgens de Europese richtlijn overstromingsrisico's. Zeedijk.	2015	Gereed en aan de Europese commissie gerapporteerd.
7.2.a.	Vaststellen nieuw gewenst veiligheidsniveau op de boezem op basis van studie	2014	Het rapport Droge Voeten 2050 is beschikbaar
7.2.b.	Opstellen van overstromingsrisicokaarten volgens de Europese richtlijn overstromingsrisico's. Boezem.	2013	Overstromingsgevaar- en risicokaarten zijn gereed en in maart 2014 aan de EC gerapporteerd
7.2.c.	Langetermijnstrategie opstellen voor benodigde maatregelen om te anticiperen op de effecten van de zeespiegelstijging en de bodemdaling	2015	Afgerond
7.2.d.	Opstellen overstromingsrisicobeheerplan volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)	2015	Afgerond en beschikbaar voor publiek.
7.3.a.	Onderzoek zonering boezemkaden	2011	Uitgevoerd
7.5.b.	Vasthouden van 1 miljoen m ³ in de kanalen en wijken van de Veenkoloniën door aangepast peilbeheer	2015	1 miljoen m ³ is beschikbaar. Ook het plan om deze kuubs in te zetten.
7.5.c.	Strategie opstellen voor bergen en vasthouden van water in Westerwolde (waaronder onderzoek naar mogelijkheden om water vast te houden in het Pagediep en Mussel Aa in combinatie met KRW)	2011	Strategie is opgesteld
7.6.a.	Voorstel voor normen (overschrijdingskans) voor overige regionale waterkeringen	2014	Notitie is opgesteld
7.6.b.	Technische leidraad opstellen voor ontwerp overige regionale waterkeringen	2014	Notitie is opgesteld
7.7.a.	Bewerkstelligen van integraal informatie-management binnen de veiligheidsregio	2010	Uitgevoerd
7.7.b.	Opzetten en invoering van een kwaliteit-managementsysteem binnen de veiligheidsregio	2010	Uitgevoerd
8.1.d.	Tweede toetsing van watersystemen voor regionale keringen	2014	Wordt niet uitgevoerd. Wachten is op nieuwe klimaatscenario's

8.3.a.	Samen met gemeenten realiseren van waterberging in bestaand stedelijk gebied	2015	Is een continu actiepunt geworden.
8.3.c.	Samen met gemeenten onderzoek uitvoeren naar oorzaken van grondwateroverlast en opstellen maatregelprogramma	2015	Geen maatregelen nodig.
8.4.b	Vaststellen nog te herstellen hectares verdroogd gebied na TOP lijst	2010	Is beschikbaar
8.5.a	Samen met de provincies en andere waterschappen uitvoeren van een regionale droogtestudie, waarbij ook het verminderen van de watervraag in ons waterschapsgebied wordt onderzocht	2012	Droogtestudie is uitgevoerd
8.5.b.	Onderzoek naar mogelijkheden voor beregening uit grondwater	2012	Algemene regels opgesteld. Deze zijn per 01-01-2012 ingegaan
8.6.b	Vaststellen van GGOR/peilbesluiten in Natura 2000 gebieden	2014	Vastgesteld
8.6.d	Verdere implementatie grondwater gestuurd peilbeheer	2012	Een studie uitgevoerd en een pilot uitgevoerd.
8.8.a	Onderhoudbeheerplan in stedelijk gebied opstellen en aanpassen aan OBP	2012	Bestaande OBP wordt ook voor stedelijk gebied ingezet
8.8.c	Aanpassen van het schouwbeleid aan ons eigen onderhoudbeheerplan en aan de Flora- en faunawet	2011	Uit evaluatie OBP is gebleken dat aanpassing niet nodig is
8.9.a.	Knelpunten door huidige of in planperiode verwachte vaardieptebeperkingen verhelpen/voorkomen	2015	Monitoring gaat door na 2015. Continu proces.
8.10.a.	Uitvoering van afgesproken KRW-maatregelen (zie bijlage 1 en 9 beheerplan 2010-2015)	2015	Alle maatregelen (nagenoeg) uitgevoerd of gefaseerd.
8.10.b.	Vaststellen nieuw Stroomgebiedbeheerplan (SGBP)	2015	Vastgesteld door het AB op 30-09-2015
8.11.a.	Aanleg van 17,3 km natuurvriendelijke oevers langs de kanalen	2015	NVO's zijn aangelegd.
8.12.b	Opstellen van visstand beheerplannen voor alle grote waterlichamen	2015	Nota visbeleid door DB (5-12-2011) vastgesteld
8.14.a	Uitvoeren onderzoek naar de effecten van exoten op het behalen van KRW-doelen 2012 in de oppervlaktewaterlichamen. Indien noodzakelijk gevolgd door het opstellen van specifiek exotenbeleid	2012	Onderzoek uitgevoerd. Momenteel geen specifiek exotenbeleid nodig.
8.15.a	Verdergaande fosfaatverwijdering op de zuivering in Gieten	2013	Gerealiseerd door aanpassing besturing rwzi Gieten
8.15.b.	Onderzoek naar bronnen van belasting van nutriënten in Hondshalstermeer en de kanalen Fiemel, eventueel opstellen van een maatregelprogramma	2015	Nader onderzoek opgenomen in beheerprogramma 2016 – 2021.

8.15.c	Onderzoek naar mogelijkheid om nutriëntengehalten verder te verlagen (aanvullend op KRW-maatregelen) in het Zuidlaardermeer	2013	Onderzoek is afgerond
8.16.a.	Kennis opdoen over het effect van prioritaire en overige stoffen en over de diverse bronnen waar deze stoffen vandaan komen	2015	Afgerond. Twee stoffen toegevoegd: tributylin en stofgroep PAK's
8.16.b.	Koppelen kwaliteitsgegevens en kwantiteitsgegevens op lozingspunten	2012	Koppeling aanwezig op hoofdknooppunten
8.16.c.	Vergunningen aanpassen op prioritaire stoffen	2015	Is zo nodig gebeurd.
8.17.b	Minimaal één (nieuwe) verwerkingsinstallatie voor verontreinigde baggerspecie operationeel en andere n voorbereiding	2011	Niet meer nodig. Zie baggerbeleidsplan.
8.17.c	Onderzoek naar noodzaak verwijdering nutriëntenrijk slib in KRW waterlichamen kanalen Westerwolde en Veenkoloniën	2012	Onderzoek toont aan dat niet altijd nutriëntenrijk slib gebaggerd moet worden.
8.18.a.	Onderzoek naar rek in toelaatbaarheid zoutgehalten voor ecologie en landbouw	2015	Onderzoek uitgevoerd. Vervolg via nieuw beheerprogramma 2016 - 2021
8.18.b	Onderzoek naar optimalisatie van het doorspoelen van het Eemskanaal	2012	Onderzoek is afgerond.
8.19.a	Onderzoek en uitvoering pilots sanitatie	2012	Er is een pilot uitgevoerd. Door landelijke pilots geen extra pilots nodig.
8.19.b	Renovatieplan rioolgemalen	2010	Vastgesteld (AB 23-09-2009)
8.19.c.	Evaluatie adviserende rol naar provincies en gemeenten	2015	Uitgevoerd.
8.20.a	Effectmeting KRW-maatregelen (tussenrapportage)	2012	Jaarlijkse rapportage via jaarverslag waterkwaliteit.
8.21.a	Onderzoek naar maatregelen tegen overlast door blauwalgen	2012	Voldoende gegevens zijn beschikbaar.
8.21.b	Samen met provincie zwemwaterprofielen en strategie van maatregelen opstellen	2011	Profiel en strategie is opgesteld
8.21.c	Een meer pro-actieve en oplossingsgerichte adviesrol naar provincie	2012	Opgedane kennis ten aanzien van blauwalgbestrijding is met de provincie gedeeld.
8.22.a.	Samen met gemeenten functies uitwerken voor kleine wateren in de stedelijke kernen	2015	Is voor gemeenten waarvoor het meerwaarde had gebeurd.
8.22.b.	Inrichting, beheer en onderhoud afstemmen op de functie van het water	2015	Is gebeurd.
8.22.c	Actief bevorderen en stimuleren van afkoppelplannen voor hemelwater en riolering van gemeenten	2015	Afzonderlijke subsidieregeling is beëindigd
8.22.d	Waterkwaliteitsspoor gereed	2015	Wordt toegepast
8.23.a	Opstellen beleids- en beheernotitie diepe plassen	2010	Notitie is opgesteld

8.24.a	Opbouwen gezamenlijk rioleringsbedrijf	2013	De BV RioNoord is opgeheven.
8.24.b	Onderzoek naar hergebruikmogelijkheden voor effluent	2010	Onderzoek is afgerond. Resultaten verwerkt in zuiveringsstrategie.
9.1.a	Opstelling en implementatie van beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord en betrokken ondernemen	2010	Besproken met AB. Twee notities vastgesteld op 24 november 2010
9.1.b	Heroriëntatie op het beleid ten aanzien van internationale samenwerking	2011	Besproken met AB op 23 juni 2010
9.1.c	Invulling beleid ten aanzien van subsidieverwerving	2010	Functie subsidioloog ingevuld
9.1.d	Beoordelen van onze communicatiestrategie vanuit maatschappelijke oriëntatie	2011	Communicatienota vastgesteld (AB 26-05-2010)
9.2.a.	We meten via objectief onderzoek aan het eind van iedere bestuursperiode hoe onze klanten onze dienstverlening ervaren en in hoeverre onze omgeving ons als transparant ervaart; op basis daarvan bepalen we de nadere doelstellingen en maatregelen voor de volgende bestuursperiode	2015	Is eind 2015 uitgevoerd.
9.2.b.	We zorgen ervoor dat onze dienstverlening wordt afgestemd op de wensen van de klant, met gebruikmaking van de mogelijkheden van moderne ICT-ontwikkelingen en het digitale overheidsloket (gemeenschappelijk e-loket)	2015	Is een continue opdracht geworden.
9.3.a	Opstellen visie op kennismanagement, incl. plan van aanpak	2011	Kenniskaart is opgezet. Uitwerking vindt aan de hand hiervan plaats.
9.3.b.	We gaan verder met het ontwikkelen van organisatie- en medewerkercompetenties op het gebied van interne en externe samenwerking. Elementen als deskundigheid, professionaliteit en betrouwbaarheid spelen een prominente rol in de ondersteuning van onze rol als waterautoriteit.	2015	Is een continue opdracht geworden.
9.3.c	We meten via objectief onderzoek de betrokkenheid/binding bij de organisatie en voeren eventueel benodigde maatregelen uit	2014	Onderzoek en maatregelen uitgevoerd
9.3.d	We nemen maatregelen om de effecten van vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt op te vangen	2010	Trainees aangesteld. Actie "studeren op onze kosten" is goed verlopen.

*** De datum gereed is niet het jaar zoals oorspronkelijk opgenomen in het beheersplan 2010-2015. Deze datum verwijst naar eerdere voortgangsrapportages zoals begroting en meerjarenraming.**

PROGRAMMA VEILIGHEID

Visie op veiligheid

Veiligheid staat voorop, overal en altijd. Wij zorgen ervoor dat we het vastgestelde veiligheidsniveau in ons gebied continu waarborgen. We spelen tijdig in op ontwikkelingen die de veiligheid kunnen aantasten. Wij zijn in alle opzichten goed voorbereid op calamiteiten en zijn in staat daar zeer snel en effectief op in te spelen.

Beleidsdoel veiligheid

Levensbedreigende situaties voor mensen mogen niet plaatsvinden; voor dieren proberen we die zoveel mogelijk te voorkomen.

Het programma veiligheid is opgesplitst in drie subprogramma's: zeedijk, boezem en calamiteitszorg. Het subprogramma "boezem" is verder onderverdeeld.

Subprogramma 1: Zeedijk (beheerplan 7.1)

Beleidsdoel

We zorgen ervoor dat de zeedijk nu en in de toekomst voldoet aan de wettelijke veiligheidsnorm. Deze veiligheidsnorm gaat uit van een gemiddelde overschrijdingsfrequentie van een keer per 4.000 jaar (1: 4.000).

Acties

		gereed
7.1.d	1. Toetsing van de zeedijk aan (nieuwe) veiligheidsnormen (4 ^e toetsronde 2017-2023)	2023 ¹

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De toetsing wordt landelijk geregisseerd. Dit betreft het Wettelijk Toetsinstrumentarium (WTI) en de Hydraulische randvoorwaarden (HR). De voorbereidende werkzaamheden voor de 4e toetsing (2017-2023) zijn gestart. Hierin denken de waterschappen mee over een juiste uitwerking van het WTI en de HR. De 4e toetsing wordt in 2023 afgerond. De uitvoering van de werkzaamheden duurt tot 2027.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Wij hebben deelgenomen aan de bijeenkomsten en input geleverd voor de uitwerking van het WTI-2017 en de HR. Dit zijn de basiselementen die voor de toetsing vanaf 2017 nodig zijn.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. De activiteiten lopen volgens planning door tot 2023.

¹ De toetsingsperiode is verschoven van elke zes jaar naar elke twaalf jaar. Het jaar 2015 van het beheerplan is vervallen.

Subprogramma 2: Boezem (beheerplan 7.2)

Beleidsdoel

We zorgen ervoor dat de boezem nu en in de toekomst voldoet aan de regionale veiligheidsnorm. De huidige veiligheidsnorm gaat tot en met 2015 uit van een overschrijdingskans van een keer op de 100 jaar (1:100).

Acties	gereed	
7.2.d	1. Opstellen overstromingsrisicobeheerplan volgens de Europese Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR)	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Vanaf december 2014 liggen de overstromingsrisicobeheerplannen (ORBP) – samen het nationale waterplan - ter inzage. Na verwerking van zienswijzen e.d. worden de ORBP-en definitief gemaakt en zijn ze vanaf december 2015 beschikbaar voor het publiek.

In 2015 wordt gestart met de voorbereiding voor de volgende zesjarige ROR-cyclus (2016-2021). De huidige cyclus wordt geëvalueerd en er wordt begonnen met het opstellen van een (nieuw) werkplan.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Na verwerking van zienswijzen en dergelijke zijn de ORBP-en definitief gemaakt; vanaf december 2015 zijn ze beschikbaar voor het publiek.

In 2015 is gestart met de voorbereiding voor de volgende zesjarige ROR-cyclus (2016-2021). De huidige cyclus is geëvalueerd en er is een begin gemaakt met het opstellen van een (nieuw) werkplan.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja.

2.1 Kaden (beheerplan 7.2.1)

Beleidsdoel

Boezemkaden voldoen aan de veiligheidsnorm.

Acties	gereed	
7.3.b	1. Toetsing van de boezemkaden aan de nieuwe veiligheidsnormen	2017 ²
7.3.c	2. Afronden Masterplan Kaden (aanpassen resterende 110 km)	
	- in stedelijk gebied	2018
	- in landelijk gebied	2020 ³

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. We toetsen de volgende keringen:

Duurswold boezem ten noorden van het Slochterdiep, met name rondom het Schildmeer en het Afwateringskanaal.

Oldambt boezem, met name het Hondshalstermeer en omgeving Nieuwolda.

² De eerste toetsingsronde eindigt in 2017 was 2016.

³ Met de provincie Groningen is afgesproken het afronden van de kadeaanpassingen in het stedelijk gebied uit te stellen tot 2018 en in het landelijk gebied tot uiterlijk 01.01.2020.

2.

In stedelijk gebied:

In de stad Groningen wordt het masterplan in afstemming en samenhang met plannen van de gemeente Groningen verder uitgevoerd.

Winschoterdiep, Oude Winschoterdiep Oosterhaven en Eemskanaal Stad Groningen zal worden afgerond. Op het traject Winschoterdiep Zuidbroek / Westerbroek zullen diverse kade ophogingen/aanpassingen op eigendommen van derden worden gestart dan wel afgerond.

In landelijk gebied:

- Termunterzijldiep, Buiten Nieuwediep en Nieuwe Kanaal worden afgerond
- Start met uitvoering 15 km kadeverbetering in het kader van projectplan Inrichting Slochterdiep en zijtakken
- 3,5 km kadeverbetering in uitvoering aan zuid en oostzijde Schildmeer
- 2,4 km kadeverbetering traject Steendam-Tjuchem, noordzijde Afwateringskanaal
- 4 km kadeverbetering diverse trajecten Afwateringskanaal Noord
- In de Drentsche Aa wordt de kade ter hoogte van het gebied Westerlanden in de inrichting van dit gebied meegenomen, wat inhoudt dat de kade 2,8 km verdwijnt omdat Westerlanden (grotendeels ontpolderd wordt), daar waar nodig worden alternatieve voorzieningen getroffen.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. De voorgenomen activiteiten in de Duurswold- en Oldambtboezem zijn uitgevoerd. Daarnaast hebben we extra dijkvakken getoetst met name rondom Winschoten. Hierbij is één traject afgekeurd. De versterkingsmaatregelen voor dit traject worden in 2016 uitgewerkt en naar verwachting in 2017 uitgevoerd.

2. Masterplan Kaden.

In stedelijk gebied:

De losstaande Masterplan Kaden opgaven voor de stad Groningen zijn afgerond in 2015. Een aantal trajecten wordt in samenhang met plannen en ontwikkelingen van de gemeente Groningen afgerond in de periode 2016 en verder (wacht op plannen en ontwikkelingen van de gemeente Groningen) De werken op eigendommen van derden in het masterplankaden traject Zuidbroek-Westerbroek zijn voor 70% gereed, de resterende delen worden afgerond in 2016.

In landelijk gebied:

De trajecten Termunterzijldiep, Buiten Nieuwediep en Nieuwe Kanaal zijn afgerond.

De 15 km kadeverbetering en inrichting van het Slochterdiep is gestart en voor 40% gereed, het resterende deel wordt in 2016-2017 afgerond.

De 3,5 km kadeverbetering zuid en oostzijde Schildmeer is gestart en worden afgerond in 2016.

De 2,4 km kadeverbetering langs het afwateringskanaal van Duurswold Noord, traject Steendam-Tjuchem is voor 80% gereed en wordt in 2016 afgerond.

De 4 km kadeverbetering van diverse trajecten langs het Afwateringskanaal Noord is gestart en wordt verder afgerond in 2016.

Het traject Westerlanden is in uitvoering, de afronding is voorzien in het voorjaar van 2016.

Langs de Hunze is de kade tussen Spijkerboor en de Knijpebrug over 2,2 km aan weerszijden op hoogte gebracht.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee, de toetsing gaat volgens planning verder in 2016 en 2017.

2. Gedeeltelijk. Met de provincie Groningen is afgesproken dat het stedelijk gebied in 2018 is afgerond en het landelijk gebied voor 1 januari 2020.

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Inrichting Deelgebied Ter Wupping. Bijdrage aan opgave 1,3 miljoen m³
2. Inrichting Deurzerdiep-Anreepdiep en Westerlanden-Besloten Venen en Geelbroek waarmee de opgave 0,6 miljoen m³ ruim is voltooid.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. NNN (NatuurNetwerkNederland) Westerwolde: Deelgebieden Ter Wupping en Ter Apel Noord zijn ingericht en doen mee in het bovenstrooms vasthouden. Laatste deelgebied Renneborg – Ter Walslage is in ontwerp gereed.
2. Het project Hermeandering Deurzerdiep-Anreepdiep is uitgevoerd en doet mee in het bovenstrooms vasthouden van water. Het gebied Westerlanden - Besloten Venen is in uitvoering, dit project wordt in het voorjaar van 2016 afgerond.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Deelgebied Renneborg – Ter Walslage is niet gereed. Besteksvorbereiding is gepland voor 2016, de uitvoering is gepland in de periode 2017-2018.
2. De uitvoering van het project Geelbroek is gestart en zal in 2016/2017 afgerond worden.

PROGRAMMA WATERSYSTEMEN

Visie op watersystemen

Ons watersysteem is een zoveel mogelijk natuurlijk functionerend watersysteem dat klimaatbestendig, veerkrachtig en gezond is, en ook in staat is om de belangen en functies die afhankelijk zijn van voldoende, ecologisch gezond en schoon water zo goed mogelijk van dienst te zijn. We streven naar een grotere maatschappelijke bewustwording ten aanzien van het belang en de potenties van water. Wij vinden het essentieel dat onze samenleving zich bewust is van de risico's, maar tevens van de kansen die de aanwezigheid van water met zich meebrengt en de rol die het waterschap daarbij speelt.

Het programma watersystemen is opgesplitst in vier subprogramma's: "voldoende water", "ecologisch gezond en schoon water", "zuiveringsbeheer" en "water en ruimtelijke ordening".

De eerste twee subprogramma's zijn nader onderverdeeld.

Subprogramma 1: Voldoende Water (beheerplan 8.1)

Beleidsdoel

Wij zorgen voor voldoende water, nu en in de toekomst, zowel in droge als in natte perioden.

1.1: Inundatie vanuit de watergangen (beheerplan 8.1.1)

Beleidsdoel

Watergangen voldoen aan de vastgestelde inundatienorm.

Acties		gereed
8.1.a	1. Oplossen van kleine inundatieknelpunten	2015 ⁷
8.1.c	2. Oplossen grootschalige knelpunten in Hunzegebied	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De analyse van inundatieknelpunten gebeurt op basis van peilbesluiten. Zie actie 8.6.c. voor de in 2015 op te stellen peilbesluiten. Enkele knelpunten bleken in de praktijk niet aanwezig te zijn. De overige knelpunten zijn opgelost met de herinrichting/ ruilverkaveling in enkele gebieden. Een aantal kleine knelpunten wordt in het kader van de nog te nemen peilbesluiten onderzocht en opgelost.
2. In het Hunzegebied worden deze knelpunten in de te nemen peilbesluiten en bij de realisatie van Tussenwater meegenomen.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Bij de 11 peilbesluiten die zijn genomen in 2015 is een aantal kleine inundatie knelpunten opgelost.
2. Het plan voor Tussenwater is gereed en vastgesteld, inclusief het peilbesluit. In 2016 en 2017 wordt het integrale plan uitgevoerd.

⁷ De acties lopen in ieder geval tot 2015. Dan hebben we overal peilbesluiten genomen en zijn ook de inundatieknelpunten in de plangebieden beoordeeld.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. In de vastgestelde peilbesluiten zijn de inundatie knelpunten opgelost. Waar nog een peilbesluit genomen moet worden gebeurt dit nog.
2. Nee, pas nadat het project Tusschenwater is afgerond en een aantal peilbesluiten in het Hunzegebied is genomen.

1.2: Wateroverlast door bodemdaling (beheerplan 8.1.2)

Beleidsdoel

Voorkomen van wateroverlast door bodemdaling.

Acties	gereed
8.2.a 1. Aanleg pandscheiding	2015 ⁸
8.2.b 2. Samen met provincie onderzoek uitvoeren naar maatregelen in de Eemskanaal- en Dollardboezem (EKDB) om de gevolgen van bodemdaling door aardgaswinning tot 2050 te voorkomen of te compenseren	2015 ⁹

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De pandscheiding zelf gaan we niet meer uitvoeren. Er zullen wel waarschijnlijk maatregelen genomen moeten worden om de gevolgen van bodemdaling te compenseren. Als uit een verkennende bodemdalingstudie in 2014 (fase 1) blijkt dat actie nodig is gaan we in 2015 een studie uitvoeren om de benodigde maatregelen in detail vast te stellen. Voor het Zuidlaardermeer-gebied en bovenstrooms daarvan wordt het maatregelprogramma om de negatieve gevolgen op te vangen verder afgerond en aan de verantwoordelijke partijen voorgelegd. Uitvoering van het programma kan, nadat de besluiten daarover zijn genomen, verder worden voorbereid.
2. De resultaten van het onderzoek zijn in 2015 beschikbaar. Afhankelijk van de uitkomsten zullen er afspraken met de commissie bodemdaling worden gemaakt.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. In 1990 is voorgesteld een pandscheiding te bouwen ten noorden van het Zuidlaardermeer om de gevolgen van de bodemdaling door aardgaswinning te compenseren. De afgelopen jaren zijn onderzoeken uitgevoerd naar de invloed van de pandscheiding op de omgeving en het waterbeheer en veiligheid. Dit heeft geresulteerd in nieuwe inzichten waardoor het niet meer vanzelfsprekend is dat een pandscheiding de beste maatregelen is om de gevolgen van de bodemdaling te compenseren. Dit is reden geweest om in 2015 een variantenstudie uit te gaan voeren. De variantenstudie is afgerond. Uit deze studie is naar voren gekomen dat een pandscheiding niet meer de voorkeur heeft maar dat de negatieve gevolgen van de bodemdaling met andere maatregelen gecompenseerd moeten worden. Deze bodemdalingsmaatregelen kunnen integraal uitgevoerd worden binnen het Inrichtingsplan Zuidlaardermeer.
2. In 2014/2015 is een verkenning uitgevoerd naar de effecten van bodemdaling door gaswinning op de EKDB. In 2015 zijn de bevindingen ambtelijk bediscussieerd en is nog aanvullend onderzoek gedaan. Begin 2016 worden de conclusies aan de commissie bodemdaling aangeboden. Deze zijn, dat voor 2025 compenserende maatregelen nodig zijn en dat wordt voorgesteld om die compenserende maatregelen in detail te gaan uitwerken. Zie ook actiepunt 7.2.c.

⁸ Datum gereed was 2012, wordt 2015

⁹ Datum gereed was 2014, wordt 2015

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. In 2016 wordt de bodemdalingscommissie en ons bestuur gevraagd in te stemmen met de voorkeursvariant en de gevolgen van bodemdaling door gaswinning te compenseren met maatregelen en deze op te nemen in het Inrichtingsplan Zuidlaardermeer.
2. Nee. De actie loopt door in 2016.

1.3: Wateroverlast in stedelijk gebied (beheerplan 8.1.3)

Beleidsdoel

Verminderen van kans op wateroverlast in stedelijk gebied.

Acties		gereed
8.3.a	1. Samen met gemeenten realiseren van waterberging in bestaand stedelijk gebied	2015
8.3.b	2. Samen met gemeenten inventariseren van rioleringsopgaven in relatie tot berging in oppervlaktewater en de verwerkingscapaciteit van de zuiveringen	2015
8.3.c	3. Samen met gemeenten onderzoek uitvoeren naar oorzaken van grondwateroverlast en opstellen maatregelprogramma	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Dit is een continu actiepunt. Al naar gelang problemen bij gemeenten opgepakt moeten worden spelen wij hierin een rol. In Winschoten wordt verder invulling gegeven aan de stedelijke wateropgave. Met het project Deurzerdiep-Anreepdiep wordt een deel van de stedelijke wateropgave, 30.000 m³, voor de gemeente Assen ingevuld. De gemeente Emmen gaat een Structuurvisie Water op- en vaststellen (incl. maatregelenprogramma 2015-2025).
2. Acties worden in samenwerking met gemeenten ondernomen.
3. Monitoren van stedelijk grondwater in Westerwolde (gemeenten Stadskanaal, Bellingwedde, Vlagtwedde en Oldambt) met behulp van het grondwatermeetnet. Uit de dit jaar uit te voeren evaluatie moet blijken of maatregelen nodig zijn.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. De gemeente Emmen heeft, samen met de waterschappen, de Structuurvisie Water Emmen vastgesteld. Er wordt een vervolg gegeven aan het maatregelenplan. In de gemeente Winschoten is extra berging gerealiseerd. Het waterschap heeft hieraan bijgedragen. Binnen het project hermeandering Deurzerdiep Anreepdiep is een deel (30.000 m³) van de stedelijke wateropgave voor de gemeente Assen meegenomen.
2. Het Afvalwaterplan Groningen Oost is opgesteld.
3. De monitoring stedelijk grondwater Westerwolde (grondwatermeetnet) heeft niet geleid tot het voorstellen van nieuwe maatregelen. Na een evaluatie in 2015 zijn de gemeenten voornemens het meetnet te ontmantelen.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja. Het realiseren van waterberging in bestaand stedelijk gebied gaat door in de volgende planperiode. Dit actiepunt is een continu actiepunt geworden.
2. Nee, dit punt zal tot 2020 doorlopen. Het uiteindelijke doel is om op basis van inzicht in het functioneren van systemen, doelmatiger te kunnen investeren door zowel waterschap als gemeenten.
3. Ja. Is afgerond.

1.4: Verdroogde natuurgebieden (beheerplan 8.1.4)

Beleidsdoel

Herstel van verdroogd natuurgebied.

Acties		gereed
8.4.a	1. Uitvoering van de herstelprojecten volgens de TOP-lijst (4.728 ha): 2.280 ha TOP Groningen en 2.448 ha TOP Drenthe Uitvoering herstel project Oosterbos (buiten TOP): 200 ha	2015 ¹⁰
8.4.c.	2. Afspraken met de provincie maken over de uitvoering van de vergunningplicht voor drainages in bufferzones rondom EHS gebieden	2015 ¹¹

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. - Inrichting EHS gebied Ter Wupping. Opheffen deel van verdroging Westerwolde.
- Uitvoering inrichting 110 ha Haansplassen.
- Haalbaarheidsstudie Inrichtingsplan bufferzone Oosterbos (tegengaan veenoxidatie hoogveen restant) uitvoeren.
- Inrichting EHS Deurzerdiep / Anreepdiep. Hiermee wordt 100 ha verdroging aangepakt.
- Met de inrichting van Geelbroek wordt 395 ha verdroging aangepakt.
- Met de inrichting van Westerlanden/Besloten Venen wordt 60 ha verdroging aangepakt.
2. Voor de Drentsche Aa worden in het kader van natura 2000 hierover afspraken gemaakt, dan wel onderzoek uitgevoerd.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1.
 - NNN Westerwolde: het deelgebied Ter Wupping is ingericht.
 - De inrichting van 140 ha Haansplassen is in uitvoering en zal in 2016 worden afgerond.
 - Bufferzone Oosterbos (veenoxidatie): er zijn vanuit de grondeigenaren Staatsbosbeheer en Landgoed Scholtenszathe geen verdere acties en initiatieven ondernomen op een voorgesteld inrichtingsplan. Het primaire belang ligt bij de betrokken partijen. Van onze kant is er bereidheid mee te werken.
 - In het project Hermeandering Deurzerdiep Anreepdiep is de verdrogingsaanpak meegenomen en daarmee opgeheven.
 - Het project Geelbroek is gestart met de uitvoering en zal in 2016/2017 afgerond worden.
 - Gebied Westerlanden-Besloten Venen is in uitvoering. Het project wordt in het voorjaar van 2016 afgerond.
2.

Binnen het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) van de provincie Drenthe zijn de verdrogingsprojecten opgenomen en worden verdere afspraken gemaakt wanneer welke gebieden aangepakt worden. Het PNP kent drie perioden van 6 jaar, welke doorlopen tot en met het jaar 2032. Het is nog onduidelijk wanneer welk gebied wordt aangepakt, dit hangt ook samen met mogelijkheden tot grondverwerving.

¹⁰ Een aantal verdrogingsprojecten in de Drentse Aa is vervallen als KRW maatregel. Zie AB voorstel prioritering KRW maatregelen van 19 december 2012. Het betreft: Anderse Diep, restant Loonerdiep, Visvliet, Roodzanden, Vossenveen en Lappenvoort/Oosterland.

¹¹ Datum gereed gewijzigd, was 2014.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee.
2. Nee.

1.5: Droogte in de zomer (beheerplan 8.1.5)

Beleidsdoel

De wateraanvoer in droge perioden blijft gegarandeerd.

Acties		gereed
8.5.a	1. Samen met de provincies en andere waterschappen uitvoeren van een regionale droogtestudie, waarbij ook het verminderen van de watervraag in ons waterschapsgebied wordt onderzocht	2015 ¹²

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De droogtestudie wordt dit jaar uitgevoerd.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. De droogtestudie is uitgevoerd in het kader van het Deltaprogramma zoetwater en heeft in 2012 geresulteerd in het rapport "Regionale knelpuntanalyse Noord-Nederland 2012".

De studie heeft als basis gediend voor de droogtebestrijdingsacties die zijn opgevoerd voor het Deltafonds.

In 2015 zijn de volgende acties uitgevoerd die onder het Deltaprogramma zijn opgevoerd:

- Onderzoek via het project Spaarwater: In 2015 is het onderzoek in de pilot bij Borgsweer gecontinueerd. Er is wederom in de winter zoetwater in de brakke ondergrond geïnfiltreerd en in de zomer is dit gebruikt voor druppelirrigatie van pootaardappelen. Het project zal nog een aantal jaren worden voortgezet ten einde goede meetresultaten te krijgen.
- Optimaliseren van het doorspoelen van de Oldambtboezem: Er is een meetplan opgesteld om de effecten van het stoppen van doorspoelen op de Oldambtboezem te monitoren. Hiervoor zijn EC-sensoren aangeschaft en geplaatst. In 2016 zal hiermee een nulmeting worden uitgevoerd.
- Onderzoek naar beregening uit grondwater in de Drentse Aa gebied: Hiervoor is het bestaande SIMGRO-grondwatermodel van dit gebied geactualiseerd. Met dit model zal in 2016 het onderzoek worden uitgevoerd met subsidie van het interregproject TOPSOIL.
- Voor de Veenkoloniën is een versie van een kanskaart voor conserveringsstuwen opgesteld. Deze zal in 2016 worden afgerond.
- In 2015 is een bijdrage geleverd aan de pilot "More Crop per Drop" van DLV waarin in de Veenkoloniën tests worden gedaan met efficiënt watergebruik via druppelirrigatie bij bollen, aardappelen en uien.
- In juli 2015 is het projectvoorstel TOPSOIL ingediend bij interreg. Dit voorstel is samen met de provincie Drenthe en een aantal internationale partners opgesteld. Het voorstel is in november 2015 goedgekeurd. Via dit project worden in de periode 2016-2019 het beregenen uit grondwater in het Drentse Aa gebied en een onderzoek naar zoetwaterlenzen onder kreekruggen in het kustgebied gesubsidieerd.

¹² Datum gereed gewijzigd van 2012 in 2015. De droogtestudie is in 2012 afgerond. Daarmee is dit actiepunt afgerond.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja, het actiepunt gaat verder via het Deltaprogramma.

1.6: Kaders en uitvoering peilbeheer (beheerplan 8.1.6)

Beleidsdoel

Waterbeheer is optimaal afgestemd op diverse functies in het hele beheersgebied.

Grond- en oppervlaktewaterstanden zijn optimaal afgestemd op streefpeilen.

Acties		gereed
8.6.c	1. Opstellen van GGOR/Peilbesluiten in de rest van het beheersgebied	2015
8.6.e	2. Uitwerking peilbeheer in stedelijk gebied in relatie tot de overdracht van stedelijk waterbeheer en de gevolgen van de stedelijke wateropgave	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Er moet nog een aantal GGOR/Peilbesluiten genomen worden voor gebieden waar gebiedsplannen in voorbereiding zijn, bijvoorbeeld Meerstad, het Nedmag-gebied (bodemdaling) en in het Hunzegebied. Onze planning voor GGOR/Peilbesluiten sluiten aan bij deze ontwikkelingen.

2. Dit actiepunt wordt gestart bij het opstellen van de peilbesluiten voor het stedelijk gebied nadat we afspraken hebben gemaakt met de gemeenten over het stedelijk waterbeheer.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. In 2015 zijn 11 peilbesluiten genomen. Te weten: Drentsche Aa noord, Drentsche Aa zuid, Paterswolde, Tusschenwater, Gasselte, Pagediep, Meerstad, Oldambtboezem, Ter Wupping, Ter Haar en Bargercompasuum.

2. We zijn gestart met de voorbereidingen van enkele peilbesluiten

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. In gebieden met veenoxidatie worden peilbesluiten afgerond wanneer het beleid ten aanzien van veenoxidatie is vastgesteld. Daarnaast zijn er nog geen peilbesluiten genomen in de gebieden met gebiedsplannen (Ruiten Aa, Amerdiep, Nedmag en Woudbloem).

2. Nee. Het onderhoud van het stedelijk water is overgedragen (zie actiepunt 8.8.b). De peilbesluiten van de stedelijk gebieden van Assen, Hoogezand, Stadskanaal en Winschoten worden afgerond in 2016.

1.8: Onderhoud en schouw van watergangen (beheerplan 8.1.8)

Beleidsdoel

Garanderen van een ongestoorde aan- en afvoer van water.

Acties		gereed
8.8.b	1. Onderhoudbeheerovereenkomsten voor gebouwd gebied opstellen met gemeenten	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Met de laatste gemeenten (Stadskanaal, Pekela/ Veendam, Emmen) wordt in 2015 het gewenste onderhoud besproken en vastgelegd in een overeenkomst. Deze overeenkomsten worden door uw dagelijks bestuur vastgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. We hebben ambtelijk afspraken gemaakt met de gemeenten Assen, Stadskanaal en Slochteren. De overeenkomsten zijn door uw dagelijks bestuur vastgesteld en zijn begin 2016 ondertekend nadat deze ook door de betreffende gemeenteraad zijn goedgekeurd.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. We zijn nog in gesprek met de gemeente Emmen en zijn met de gemeenten Veendam en Pekela in de afrondende fase. De verwachting is dat er in het eerste kwartaal van 2016 overeenstemming bereikt wordt.

In de gemeente Groningen is het eigendom van de hoofdwatgangen in het verleden reeds goed geregeld. Wij zijn nog in gesprek met de gemeente voor een optimalisatieslag van de onderhoudsaanpak en verwachten dit in het voorjaar van 2016 af te ronden.

1.9: Vaarwegenbeheer (beheerplan 8.1.9)

Beleidsdoel

Voorkomen van diepgangsbependingen voor de scheepvaart.

Acties	gereed	
8.9.a	1. Knelpunten door huidige of in planperiode verwachte vaardieptebeperkingen verhelpen/voorkomen	2015 ¹³
8.9.b	2. Opstellen overeenkomst met provincie Drenthe over beheer en onderhoud van vaarwegen en kaden	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Jaarlijks monitoren we een derde deel van ons areaal. Knelpunten worden verholpen, waarbij zoveel mogelijk aangesloten wordt bij overige projecten (zoals KRW en Masterplan Kaden).
2. We zijn in overleg met de provincie en overige Drentse waterschappen over het peilbeheer en beheer en onderhoud van de Drentse kanalen. Voor ons waterschap zijn het Noord-Willemskanaal en de nieuwe vaarweg Erica- Ter Apel van belang. In 2015 ronden we dit overleg af met een overeenkomst die door uw dagelijks bestuur wordt vastgesteld.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. We hebben een derde deel van ons areaal vaarwegen gemonitord. Uit de monitoring van 2015 zijn geen knelpunten naar voren gekomen. De monitoringsgegevens uit het verleden gebruiken we voor de actualisering van het meerjarig uitvoeringsplan baggeren.
2. Het proces tot de overname van het peilbeheer Drentse kanalen vraagt afstemming tussen de betrokken waterschappen en de provincie Drenthe. Dit proces wordt voortgezet in 2016.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja. Het betreft hier een continu proces dat ook in 2016 voortgezet wordt.

¹³ Dit actiepoint is permanent geworden.

2. Nee.

Subprogramma 2: Ecologisch gezond en schoon water

Beleidsdoel

We zorgen voor ecologisch gezonde en schone watersystemen, waarin systeemspecifieke dieren en planten voorkomen.

2.1: Kaderrichtlijn water (beheerplan 8.2.1)

Beleidsdoel

Verbeteren ecologische toestand in zestien waterlichamen conform de KRW-doelstelling.

Acties		gereed
8.10.a	1. Uitvoering van afgesproken KRW-maatregelen (zie bijlage 1 en 9 beheerplan 2010-2015)	2015
8.10.b	2. Vaststellen nieuw Stroomgebiedbeheerplan (SGBP)	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Zie de diverse actiepunten.
2. In 2015 zal het ontwerp SGBP door het Rijk ter inzage worden gelegd en na aanpassing worden vastgesteld. Wij leveren hiervoor de input via de factsheets en de acties in ons beheerprogramma.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Alle KRW-matregelen zijn uitgevoerd of formeel gefaseerd (er zijn vier maatregelen formeel gefaseerd).
2. In 2015 zijn de inspraakreacties op regionaal en landelijk niveau verwerkt, zijn de figuren geactualiseerd in de factsheets en in het SGBP. Landelijk is het SGBP vastgesteld.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja, is afgerond.
2. Ja, is afgerond.

2.2: Inrichting van de oevers (beheerplan 8.2.2)

Beleidsdoel

Verbeteren hydromorfologie kanalen en meren conform de KRW-doelstelling.

Acties		gereed
8.11.a	1. Aanleg van 17,3 km natuurvriendelijke oevers langs de kanalen	2015
8.11.b	2. Verbetering oeverzone - Schildmeer (2 km) - Hondshalstermeer (1,2 km)	2015 Na 2015 ¹⁴

¹⁴ Via het AB voorstel prioritering KRW maatregelen (AB 19 december 2012) is besloten de inrichting te faseren tot na 2015.

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Uitvoering van de aanleg van 3 km natuurvriendelijke oevers langs kanalen Duurswold
2. Uitvoering van de verbetering van 2 km oeverzone bij het Schildmeer

Een plan van aanpak voor het Hondshalstermeer wordt opgesteld. De te nemen maatregelen zijn gefaseerd tot na 2015.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Langs de kanalen Duurswold is in 2015 4,2 km natuurvriendelijke oevers aangelegd.
2. De uitvoering van de inrichting van 2 km oeverzone langs het Schildmeer is in 2015 gestart en wordt in 2016 afgerond.

In het Hondshalstermeer is onderzoek uitgevoerd naar de groei-/ontwikkelmogelijkheden van waterplanten.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja.
2. Nee. De inrichting van 2 km oeverzone langs het Schildmeer wordt in 2016 afgerond. In de komende planperiode wordt een inrichtingsplan opgesteld voor het Hondshalstermeer.

2.3: Vispassages (beheerplan 8.2.3)

Beleidsdoel

Verbeteren gezonde en gebiedspecifieke visstand conform KRW-doelstelling.

Acties

gereed

8.12.a	1. Oplossen van 52 vismigratie knelpunten (waarvan 41 in KRW lichamen)	2015
--------	--	------

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Opheffen van twee vismigratieknelpunten in de Ruimsloot bij Geelbroek. De realisatie van een viswering bij aanvoergemaal Veendam. Het afronden van de realisatie van vismigratie voorzieningen in het kader van diverse waddenfondsprojecten (onder andere Hongerige Wolf en Sans Souci: start bouwwerkzaamheden van deze locaties in 2014).

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. De vispassages bij Geelbroek zijn conform planning gerealiseerd. Ook de twee knelpunten in de Ruiten Aa bij ter Apel zijn opgelost door een vismigratie voorziening. De viswering bij gemaal Veendam is nog niet gerealiseerd in afwachting van onderzoeksresultaten van systemen die bij andere waterschappen momenteel getest worden. In 2016 volgt een definitieve systeemkeuze. De vispassages bij Hongerige Wolf en Sans Souci zijn grotendeels aangelegd maar nog niet opgeleverd in verband met een geschil met de aannemer over het oplossen van restpunten.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. Op de locaties gemalen Hongerige Wolf, Sans Souci en Veendam na zijn alle vismigratie knelpunten conform planning voorzien van een vismigratie voorziening. In 2015 is in Vlagtwedde versneld een vispassage aangelegd in het Veelderdiep (oorspronkelijke gepland in beheerplanperiode 2016-2021).

2.4: Herstel van de beek (beheerplan 8.2.4)

Beleidsdoel

Verbeteren hydromorfologie beken conform KRW-doelstelling.

Acties			gereed
8.13.a	Herstel natuurlijke inrichting van beken:		2015
	Westerwoldse Aa zuid/Ruiten Aa (27 km), Runde (7 km)	34 km	
	Westerwoldse Aa noord	8,5 km	
	Hunze	15 km	
	Drentsche Aa	6 km	
	waarvan Rolderdiep	3 km	Na 2015 ¹⁵

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

- 8,5 km beekherstel Ter Wupping (Ruiten Aa).
- Westerwoldse Aa noord: De benodigde gronden die via minnelijke weg zijn verworven worden ingericht. Op de overige gronden zal de inrichting, na onteigening, naar verwachting in 2016-2017 worden uitgevoerd.
- 3,5 km beekherstel Deurzediep-Anreepdiep waarvan 2 km opgave voor de KRW.
- 2 km beekherstel in plan Tusschenwater (Hunze).

Wat hebben we gedaan in 2015?

1.
 - Westerwolde zuid/Ruiten Aa: beekherstel Ter Wupping is afgerond.
 - Westerwolde Aa noord: de inrichting van de reeds voor fase 2 verworven gronden is in uitvoering (1,8 km). De procedure voor verwerving van de resterende gronden loopt.
 - Het project Hermeandering Deurzerdiep Anreepdiep is gereed.
 - Het plan voor Tusschenwater is gereed en vastgesteld, inclusief het peilbesluit. In 2016 en 2017 wordt het integrale plan uitgevoerd.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. De nog te verwerven gronden langs de Westerwoldse Aa Noord worden naar verwachting in 2016-2017 ingericht (1,9 km). Daarmee wordt de beheerplanactie Westerwoldse Aa Noord afgerond. De afronding van het beekherstel in Tusschenwater is naar verwachting in 2017 afgerond. Van de totaal geplande 63,5 km is in de planperiode 59,6 km gerealiseerd.

2.6: Nutriënten: stikstof en fosfaat (beheerplan 8.2.6)

Beleidsdoel

Voldoen aan de gebiedsgerichte normen voor stikstof en fosfaat.

Acties		gereed
8.15.b	1. Onderzoek naar bronnen van belasting van nutriënten in Hondshalstermeer en de kanalen Fiemel, eventueel opstellen van een maatregelprogramma	2015 ¹⁶

¹⁵ Idem als voetnoot 14.

¹⁶ Datum gereed is verschoven, was 2013.

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Voor beide gebieden is in het nieuwe beheerprogramma 2016 – 2021 vervolgonderzoek aangekondigd.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Onderzoek voor het Hondshalstermeer is afgerond in 2014. Voor de kanalen Fiemel is in 2015 vervolgonderzoek uitgevoerd en nader onderzoek geformuleerd voor het BHP 2016-2021.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja.

2.7: Verontreinigde waterbodem (beheerplan 8.2.8)

Beleidsdoel

Voorkomen dat waterkwaliteit negatief wordt beïnvloed door baggerspecie; voldoen aan de KRW-doelstelling.

Acties

gereed

8.17.a	1. Spoedeisende waterbodemsaneringen voor de KRW zijn uitgevoerd	2015
--------	--	------

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Op basis van oude wetgeving (Wet Bodembeheer) zijn toegestane (beschikte) waterbodemsaneringen gesaneerd. De betrokken partijen zijn in 2014 gestart om het waterbodemp probleem Ceresmeer op te lossen.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Met het dempen van het Ceresmeer is in 2015 begonnen. Voor deze sanering is op grond van het besluit bodemkwaliteit geen vergunning vereist. Als voldoende geschikte grond beschikbaar is kan de demping in vijf jaar worden afgerond.

De waterbodemsanering in het Eemskanaal is dit jaar afgerond. Hiervoor hebben we een financiële bijdrage als waterkwaliteitsbeheerder geleverd.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Nee. Alleen de sanering van het Eemskanaal is afgerond.

2.11: Stedelijk water (beheerplan 8.2.13)

Beleidsdoel

Kwaliteit stedelijke wateren in overeenstemming met de functie van het water.

Acties

gereed

8.22.a	1. Samen met gemeenten functies uitwerken voor kleine wateren in de stedelijke kernen	2015
8.22.b	2. Inrichting, beheer en onderhoud afstemmen op de functie van het water	2015
8.22.d	3. Waterkwaliteitsspoor gereed	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Wordt opgepakt bij het project overdracht stedelijk waterbeheer. Zie actiepunt 8.8.b.
2. Samen met gemeenten pakken we projecten op.
3. Dit actiepunt loopt mee met het uitvoeren van de afvalwaterakkoorden.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Dit punt is opgepakt met de gemeenten die daar behoefte aan hebben gehad, die de functies wilden benoemen en die daar de meerwaarde van zagen. (de gemeenten Groningen en Assen). Bij de kleinere gemeenten is alleen benoemd of het water een hoofdwatgang of schouwslot betreft.
2. Dit is uitgevoerd. Het onderhoud is afgestemd op de eisen die normaal ook gesteld worden aan een hoofdwatgang of schouwslot. Voor andere functies zoals natuurvriendelijke oevers is aangepast beheer afgesproken.
3. Het waterkwaliteitsspoor wordt meegenomen in de waterketen afspraken. Hier is een maatregelprogramma voor opgesteld per waterketencluster dat in uitvoering is genomen vanaf 2015. De afspraken zijn gemaakt en de implementatie daarvan is in uitvoering.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja.
2. Ja.
3. Ja.

2.13: Waterketen (beheerplan 8.2.15)

Beleidsdoel

Winst in de waterketen zoeken.

Acties

gereed

8.24.b	1. Onderzoek naar hergebruikmogelijkheden voor effluent	2015 ¹⁷
--------	---	--------------------

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. Geen concrete acties. Zodra zich kansen voordoen zullen wij hierop inhaken. We volgen de ontwikkelingen.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Geen concrete acties in 2015 uitgevoerd.
Waterschap Noorderzijlvest is een onderzoek gestart om het effluent van de rwzi Garmerwolde beschikbaar te stellen voor koelwater van de Google-vestiging in de Eemshaven. Wij worden en blijven geïnformeerd over de vorderingen van dit plan.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja. Blijft continu aandachtspunt de komende jaren.

¹⁷ Deze actie is een permanente opdracht geworden. Als einddatum wordt nu het laatste jaar van het huidige beheerplan aangehouden.

PROGRAMMA ORGANISATIE

Visie op de organisatie

Wij streven naar een slagvaardige, flexibele en kennisgerichte organisatie die niet alleen innovatief en kostengedreven is, maar ook vanuit een pro-actieve houding te werk gaat en snel op ontwikkelingen weet in te spelen. Een organisatie die als regionale waterautoriteit wordt erkend en gewaardeerd, die maatschappelijk zichtbaar is, midden in de samenleving staat en ook in staat is om de waterbelangen te verbinden met het werk van andere maatschappelijke organisaties en daarbij de rol van initiërende co-maker niet schuwt. Ons relatiebeheer is daar dan ook op afgestemd.

Het programma organisatie is onderverdeeld in drie subprogramma's: maatschappelijke oriëntatie, de klant en de bedrijfsvoering. De opgaven van het subprogramma maatschappelijke oriëntatie zijn intussen afgerond, het subprogramma ontbreekt in dit overzicht.

Subprogramma 2: Klant (beheerplan 9.2)

Beleidsdoel

Onze dienstverlening voldoet op transparante wijze aan de eisen en wensen van de klant, en is gericht op het bereiken van klanttevredenheid tegen lage - en voor de klant acceptabele - kosten.

Acties		gereed
9.2.b	1. We zorgen ervoor dat onze dienstverlening wordt afgestemd op de wensen van de klant, met gebruikmaking van de mogelijkheden van moderne ICT-ontwikkelingen en het digitale overheidsloket (gemeenschappelijk e-loket)	2015 ¹⁸
9.2.a	2. We meten via objectief onderzoek aan het eind van iedere bestuursperiode hoe onze klanten onze dienstverlening ervaren en in hoeverre onze omgeving ons als transparant ervaart; op basis daarvan bepalen we de nadere doelstellingen en maatregelen voor de volgende bestuursperiode	2015 ¹⁹
9.2.c	3. We maken afspraken met gemeenten om een goede en snelle afhandeling van watergerelateerde klachten etc. van burgers en bedrijven te realiseren	2015

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De verdere uitbouw van het gebruik van mobiele applicaties blijft zich verder ontwikkelen. Hierdoor kunnen we sneller en adequater reageren op meldingen en calamiteiten. Verder promoten we bij externe partijen om projectinformatie te delen door gebruik te maken van de SharePoint omgeving. Formulieren op de website worden nu zelf verder ontwikkeld en worden ook in 2015 verder uitgebreid.
2. De evaluatie wordt dusdanig opgezet dat partijen (bedrijven, burgers) die met het waterschap in contact zijn geweest om terugkoppeling wordt gevraagd inzake de kwaliteit van de dienstverlening en de transparantie. Belangrijk onderwerp is of burgers de toegevoegde waarde die het waterschap biedt er- en herkennen. De onderzoeksmethode zal van kwalitatieve aard zijn.

¹⁸ Deze actie is een continue opdracht geworden. Als einddatum wordt nu het laatste jaar van het huidige beheerplan aangehouden.

¹⁹ Door de verlenging van de zittingsduur van het huidige bestuur tot 2015 wordt dit actiepoint verschoven naar 2015, was 2014.

3. In de provincie Drenthe zijn alle gemeenten, waterbedrijven, provincie en waterschappen aangesloten op Meldpunt Water en wordt de burger in verbinding gebracht met de juiste instantie. In 2015 realiseren we dit voor de provincie Groningen. Voor ons betekent dit dat de Groninger gemeenten binnen ons gebied nog aangesloten moeten worden.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Door de verdere ontwikkeling van mobiele applicaties (voor ondermeer schouw, handhaving en dijksinspectie) kunnen we steeds sneller en adequater reageren op meldingen en is de verwerking van de data verder geoptimaliseerd. Ook met een educatie- App, zwemwater- App en overstromings- App stemmen we onze dienstverlening af op de klant. Tevens zijn via de website kaarten met waterschapsinformatie beschikbaar gesteld. Bekendmakingen worden ingevolge de Wet elektronische bekendmakingen gepubliceerd via een digitaal waterschapsblad en op Overheid.nl

2. De evaluatie is dusdanig opgezet dat burgers die met het waterschap in contact zijn geweest om terugkoppeling is gevraagd over de dienstverlening. Het merendeel van de ondervraagden is tevreden met de afhandeling. Ook de belastingflyer is geëvalueerd. Het blijkt dat de respondenten de flyer als informatief en goed leesbaar beoordeelden.

Eind 2015 is een communicatieonderzoek uitgevoerd. Doel van het onderzoek is om een beter inzicht te krijgen in de feitelijke en gewenste naamsbekendheid en de zichtbaarheid en het waterbewustzijn van de inwoners in het gebied van Hunze en Aa's, gerelateerd naar doelgroepen. Dit inzicht heeft gediend als basis voor de positie en accentbepaling van onze communicatie.

3. De gemeenten Veendam, Pekela, Oldambt, Stadskanaal, Groningen en Haren zijn aangesloten. Andere gemeenten moeten in 2016 nog aansluiten op deze systematiek van informatie naar de juiste instantie verzenden. De samenwerking met alle Groninger gemeenten is door het proces van opbouw van de BGT dusdanig verbeterd dat aansluiting van de resterende gemeenten in 2016 geen problemen op zal leveren. Het betreft dan nog de gemeenten Hoogezand-Sappemeer, Slochteren, Menterwolde, Delfzijl, Vlagtwedde en Bellingwedde.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja. Het actiepunt heeft een continu karakter gekregen en zal ook ná 2015 worden voortgezet. De verdere voortgang zal via de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd.

2. Ja.

3. Nee. Afronding zal in 2016 plaatsvinden.

Subprogramma 3: Bedrijfsvoering (beheerplan 9.3)

Beleidsdoel

We voeren onze taken uit op basis van een optimale kwaliteit/prijsverhouding. De competenties van onze medewerkers zijn in lijn met de kerncompetenties van de organisatie.

Acties	gereed
9.3.b	<p>1. We gaan verder met het ontwikkelen van organisatie- en medewerker competenties op het gebied van interne en externe samenwerking. Elementen als deskundigheid, professionaliteit en betrouwbaarheid spelen een prominente rol in de ondersteuning van onze rol als waterautoriteit.</p> <p style="text-align: right;">2015</p>

Wat waren de voorgenomen activiteiten in 2015?

1. De strategische personeelsplanning (2013-2016) loopt. De kennis en kunde competenties maken hiervan deel uit. Deze worden via opleidingsprogramma's uitgewerkt.

Wat hebben we gedaan in 2015?

1. Op basis van de strategische personeelsplanning zijn diverse op kennis en kunde gerichte opleidingen en trainingen verzorgd. Onderzoek en evaluatie leren ons dat de (externe) samenwerking met onze medewerkers in zijn algemeenheid wordt gewaardeerd en dat de kennis up to date is. De insteek, om 5% van de fte's te benutten voor innovatieve doeleinden die meer winst genereren dan de fte's kosten, ligt op koers.

Is de beheerplanactie afgerond?

1. Ja. Het actiepunt heeft een continu karakter gekregen en zal ook ná 2015 worden voortgezet. De verdere voortgang zal via de paragraaf bedrijfsvoering worden gerapporteerd.

Hoofdstuk 1 b. Voortgang Coalitieakkoord

Coalitieakkoord 2015 - 2019

In de bestuursvergadering van 13 mei 2015 is het Coalitieakkoord 2015 – 2019 “Zelfbewust Duurzaam Vooruit” besproken en door het algemeen bestuur voor kennisgeving aangenomen. Het intussen vastgesteld beheerprogramma 2016 – 2021 diende als belangrijke bouwsteen.

In het coalitieakkoord is een aantal strategische thema's en accenten benoemd en is aangegeven dat hierop en op nog te ontwikkelen initiatieven – met een nadere uitwerking – wordt teruggekomen. In deze jaarrapportage geven wij een aantal ontwikkelingen weer.

Zuiveringsstrategie, innovatie en duurzaamheid-energie

De portefeuillehouders zijn in gesprek met de ambtelijke organisatie om de benodigde acties in 2016 te formuleren en bestuursvoorstellen te initiëren.

Duurzaamheid / energie kader nota

In het najaar van 2015 is een aanzet voor een kadernota voor energie gemaakt. De nota beoogt een beleidskader te zijn waarin naast energiedoelstellingen voor 2020 relevante uitgangspunten, voorwaarden en criteria zijn opgenomen. Op basis daarvan kan het AB naderhand concrete projectvoorstellen beoordelen. Daarnaast geeft de nota richting aan de uitwerking van de ambitie uit het Coalitieakkoord om het waterschap energieneutraal te laten zijn. Besluitvorming over de nota door het AB vindt plaats in het voorjaar 2016.

KRW versnellen maatregelen

Via meten en monitoren brengen we momenteel de effectiviteit van de al genomen KRW maatregelen in kaart. Dit project “evaluatie doelbereik KRW” zal in 2018 inzicht kunnen geven. We gaan door op de ingeslagen weg van ons Beheerplan 2010-2015 proberen “mee koppel” kansen zo veel mogelijk te benutten. Het project Zuidlaardermeer wordt versneld uitgevoerd, waarbij het inrichtingsplan in 2018 aan het AB zal worden voorgelegd.

Communicatie

Momenteel onderzoeken we in hoeverre de naamsbekendheid bedraagt aan het waterbewustzijn. Pas daarna willen we concrete plannen opstellen. Hiermee komen we dan bij uw bestuur terug.

Uit het marktonderzoek dat we eind vorig jaar hebben laten uitvoeren blijkt onder andere dat ruim 77% van de inwoners in ons gebied de naam Hunze en Aa's weet te noemen, waarbij het merendeel ook aan kan geven wat onze taken zijn. De uitkomsten van dit onderzoek zijn samen met het landelijk beleid, de trends en ontwikkelingen en de accenten uit ons beheerprogramma de basis van de communicatiestrategie die momenteel wordt uitgerold. Daarin komen duidelijk vier pijlers naar voren: Zichtbaarheid, Relatiemanagement, Opiniemanagement en Educatie. Het communicatieteam werkt deze pijlers uit in een programma, waarbij ontwikkeling en uitvoering elkaar nauw opvolgen. De eerste resultaten zijn in het najaar te zien.

Dierenwelzijn

In 2015 is gewerkt aan het opstellen van een concept beleidsvisie Dierenwelzijn. In de beleidsvisie wordt inzicht gegeven in de wijze waarop het waterschap omgaat met dierenwelzijn.

We geven aan welke maatregelen het waterschap neemt ten behoeve van dierenwelzijn en welke onderzoeken op dit gebied lopen. Tevens geven we hierin aan op welke wijze we respect hebben voor de natuur en kennis daarvan. Deze concept beleidsvisie zal vanaf het voorjaar met diverse actoren en

onze partners besproken worden. Uiteindelijk zal de nota door het algemeen bestuur worden vastgesteld en zullen wij conform de uitgangspunten van de nota handelen.

Hoofdstuk 2. Verslag ter verantwoording van het financieel beheer

In het verslag ter verantwoording van het financieel beheer wordt ingegaan op de navolgende punten:

- a. Rekeningresultaat
- b. Analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage

a. Rekeningresultaat

De jaarrekening 2015 geeft een voordelig resultaat van € 4,4 miljoen. Dit is na aanwending van de bij de primitieve begroting geraamde aanwending van de algemene reserves van € 2,6 miljoen. Het resultaat zonder aanwending van de algemene reserves bedraagt derhalve € 1,8 miljoen.

Het voordeel ad € 4.358.000 ten opzichte van de primitieve begroting bedraagt in hoofdlijnen:

* lagere kapitaallasten	714.000
* post onvoorzien	214.000
* lagere personeelslasten	1.493.000
* hogere personeelsbaten	28.000
* lagere bijdrage Hefpunt	155.000
* lagere energiekosten	366.000
* lagere kosten diensten door derden en bijdragen derden	1.478.000
* hogere kosten onderhoud derden en materialen	-83.000
* voorziening dubieuze belastingdebiteuren	-177.000
* voorziening voormalig bestuur en personeel	-579.000
* hogere subsidies en bijdragen van derden	58.000
* hogere opbrengsten uit eigendommen	275.000
* hogere opbrengsten werken en diensten voor derden	438.000
* lagere opbrengsten waterschapsbelastingen	-15.000
* uitspraak kwestie natuurterreinen	469.000
* stelpost besparing (ingevuld bij voorjaarsrapportage 2015)	-480.000
* diversen; per saldo	4.000
	<u>4.358.000</u>

In onderdeel b van dit hoofdstuk wordt uitvoerig ingegaan op het verklaren van het saldo van deze jaarrekening. Al bij de voor- en najaarsrapportage gewijzigde budgetten worden niet opnieuw verklaard.

Het resultaat 2015 wordt voor € 301.000 positief beïnvloed door mee- en tegenvallers uit voorgaande dienstjaren. Het betreft:

- afwikkeling uitspraak natuur	469.000
- belastingopbrengsten	-458.000
- kosten wateraanvoer	21.000
- bijdrage Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN) 2014	26.000
- vergoeding van Ministerie EZ onderzoeken aardbevingsbestendigheid Eemskanaal in 2013 en 2014	66.000
- energie	47.000
- Rijksheffing VKA	100.000
- bijdrage bodemdalingscommissie	30.000
	<u>301.000</u>

Voor het dienstjaar 2015 betekent dit dat het "bedrijfsresultaat" 2015 € 4.057.000 positief bedraagt.

Het voordelig resultaat is (in afwachting van een besluit omtrent de bestemming) afzonderlijk op de balans verantwoord.

Bij de voorjaarsrapportage werd uitgegaan van een verwacht nadelig resultaat van € 8.000.

Bij de najaarsrapportage werd het verwacht resultaat voordelig bijgesteld met €1.554.000 en werd voor de jaarrekening een voordelig resultaat verwacht van € 1.546.000.

Het werkelijk resultaat over 2015 bedraagt € 4.358.000 voordelig. Dit is € 2.812.000 voordeliger dan verwacht bij de najaarsrapportage.

Het resultaat is als volgt opgebouwd:

Resultaat voor bestemming	558.000
- bijdrage uit bestemmingsreserves	1.201.000
- bijdrage uit algemene reserves	2.599.000
Resultaat nog te bestemmen	<u>4.358.000</u>
Verwacht voordelig resultaat bij de najaarsrapportage	1.546.000
Voordeliger resultaat dan verwacht bij de najaarsrapportage	<u><u>2.812.000</u></u>

Toelichting op het resultaat

Resultaat voor bestemming

Dit is het saldo van de lasten en baten exclusief de onttrekkingen aan de reserves, het exploitatiesaldo.

Bijdrage uit bestemmingsreserves

Dit betreft een onttrekking uit de bestemmingsreserve bodemsaneringen van € 20.000 en een onttrekking van € 1.181.000 ter dekking van de extra exploitatielasten wegens het niet meer activeren van eigen uren en bouwrente ingaande 2015.

Bijdrage uit algemene reserves

Dit zijn bij de primitieve begroting geraamde aanwendungen uit de algemene reserves.

- aanwending algemene reserve watersysteembeheer	815.000
- aanwending algemene reserve zuiveringsbeheer	1.784.000
	<u>2.599.000</u>

Resultaat nog te bestemmen

Dit is het resultaat inclusief de onttrekkingen aan de reserves.

Bestemming van het resultaat

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekeningresultaat. Voorgesteld wordt het resultaat als volgt te bestemmen:

- bestemmingsreserve overdracht drie bruggen aan gemeenten	975.000
- algemene reserve watersysteembeheer; toevoeging van het voordeel	2.344.042
- algemene reserve zuiveringsbeheer; toevoeging van het voordeel	1.039.047
	<u><u>4.358.089</u></u>

Bestemmingsreserve overdracht drie bruggen aan gemeenten

Onlangs is met de gemeente Slochteren overeengekomen dat de in ons eigendom zijnde brug Tjuchem, om niet, wordt overgedragen aan de gemeente. De brug wordt door ons vervangen en daarna overgedragen aan de gemeente. De kosten bedragen € 475.000. Hiervoor is door het algemeen bestuur in de vergadering van 11 maart 2015 een krediet beschikbaar gesteld van € 380.000 en een aanvullend krediet van € 95.000 in de vergadering van 22 maart 2016.

Daarnaast zijn er nog een tweetal bruggen in ons eigendom die we na vervanging/groot onderhoud van plan zijn over te dragen aan de betreffende gemeenten. Dit betreft brug Glimmen die gepland staat voor 2016 met een raming van € 150.000 en brug Steendam die gepland staat voor 2017 met een raming van € 350.000.

Aangezien ons beleid erop is gericht om, binnen de geldende regels, niet onnodig te activeren en daarnaast de eigendom van de bruggen wordt overgedragen aan de betreffende gemeenten wordt voorgesteld een deel van het resultaat van de jaarrekening 2015 van de taak watersysteembeheer te bestemmen voor de éénmalige kosten van deze drie bruggen.

De mutaties 2015 van de algemene reserves zijn dan als volgt:

	geraamd begroting	werkelijk jaarrekening	per saldo
- algemene reserve watersysteembeheer	-815.190	2.344.042	1.528.852
- algemene reserve zuiveringsbeheer	-1.784.060	1.039.047	-745.013
	<u>-2.599.250</u>	<u>3.383.089</u>	<u>783.839</u>

Aan de algemene reserve watersysteembeheer is per saldo € 1.528.852 toegevoegd en aan de algemene reserve zuiveringsbeheer is per saldo € 745.013 onttrokken.

Structurele effecten

Bij de analyse van de jaarrekening is ook gekeken naar structurele effecten van deze jaarrekening. Het gaat er daarbij om te bepalen of de geraamde budgetten voor 2016 en verder toereikend zijn. Een aantal zaken is nog in onderzoek. De structurele effecten zullen in de voorjaarsrapportage 2016 en meerjarenraming 2017 t/m 2020 worden opgenomen. Dit kunnen zowel positieve als negatieve bijstellingen zijn.

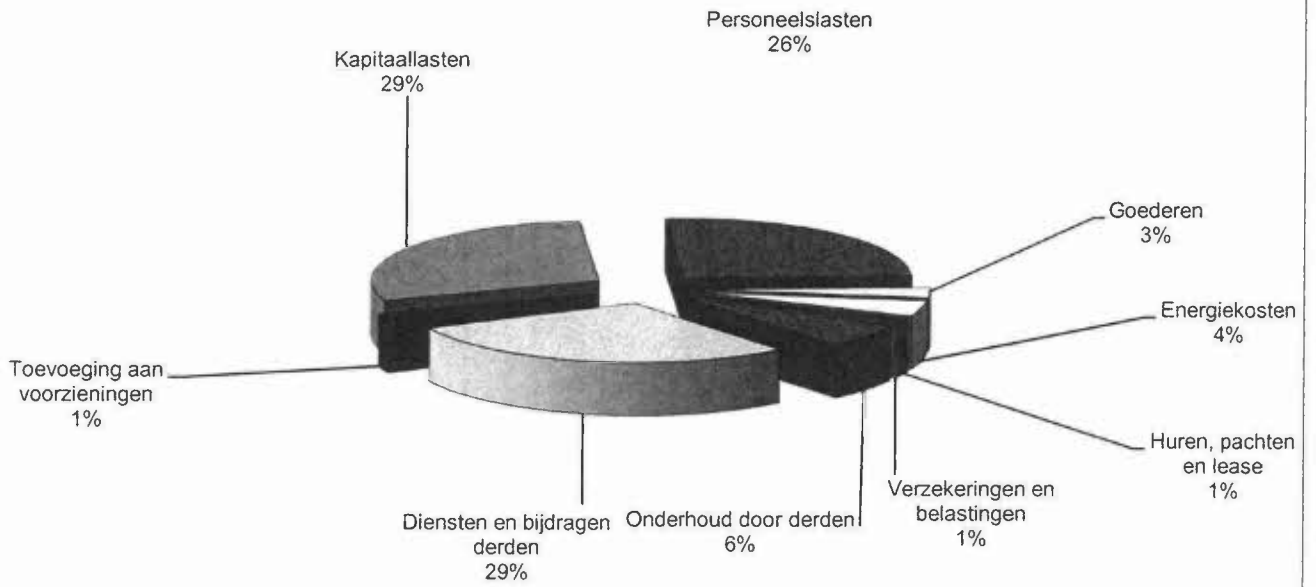
b. Analyse van de belangrijke afwijkingen tussen de jaarrekening 2015 en de begroting 2015 incl. wijzigingen

Het voordelig exploitatieresultaat van € 4.358.000 is als volgt te specificeren naar kosten- en opbrengstsoorten (bedragen x € 1.000,-)

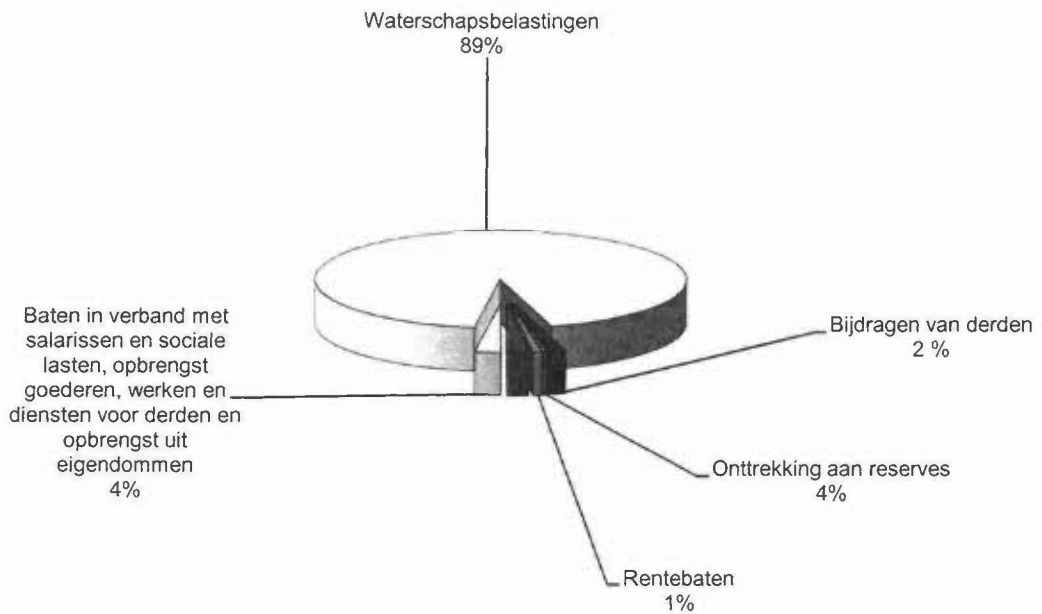
- = nadeel t.o.v. de begroting:

	Rekening 2015	Begroting (incl. wijz.)	Vershil
<u>LASTEN</u>			
1. Kapitaallasten	25.365	25.545	180
2. Personeelslasten	22.489	23.208	719
3. Goederen	2.355	2.700	345
4. Energiekosten	3.642	3.898	256
5. Huren, pachten en lease	1.081	1.096	15
6. Verzekeringen en belastingen	322	326	4
7. Onderhoud door derden	5.351	5.262	-89
8. Diensten en bijdragen aan derden	25.017	26.131	1.114
9. Onvoorzien		214	214
10. Toevoeging aan voorzieningen	1.382	830	-552
11. Ten laste van reserves	20		-20
Totaal lasten	87.024	89.210	2.186
<u>BATEN</u>			
12. Rentebaten	1.189	1.185	4
13. Baten in verband met salarissen en sociale lasten	77	84	-7
14. Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen	3.447	3.088	359
15. Waterschapsbelastingen	81.577	81.381	196
16. Bijdragen van derden	1.292	1.238	54
17. Onttrekkingen aan reserves	3.800	3.780	20
Totaal baten	91.382	90.756	626
Resultaat	4.358	1.546	2.812

Lasten 2015

Baten 2015

Algemeen

Op basis van het hiervoor getoonde overzicht kunnen de volgende analyses per kostensoort worden gegeven. In de kolom "begroting 2015" staan de begrotingscijfers inclusief de wijzigingen bij de voor- en najaarsrapportage 2015.

1. Kapitaallasten (V € 180.000)
13. Rentebaten (V € 4.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- rente	7.949.000	7.959.000	10.000
- afschrijvingen	17.416.000	17.586.000	170.000
	25.365.000	25.545.000	180.000
- rentebaten	1.189.000	1.185.000	4.000
	24.176.000	24.360.000	184.000

Het voordelig verschil van € 184.000 bestaat uit:

A. Lagere rentelasten; per saldo	14.000
B. Lagere afschrijvingslasten	170.000
Totaal	<u>184.000</u>

A. Rentelasten

De rentelasten over 2015 wijken gering (0,1%) af van de raming bij de najaarsrapportage. In 2015 is één nieuwe lening opgenomen van € 25 miljoen met een looptijd van 25 jaar tegen 1,27% rente. Daarnaast is een deel van de financieringsbehoefte gedekt met kort geld waarvan de rente lager is.

B. Afschrijvingslasten

De afschrijvingslasten wijken 1,0% af van de raming bij de begroting. Tussen de geraamde en de werkelijke afschrijvingen ontstaan verschillen als gevolg van de planningsbijstellingen in de loop van het jaar.

2. Personeelslasten (V € 719.000)

14. Personeelsbaten (N € 7.000)

De personeelslasten zijn als volgt samengesteld:

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- salarissen en sociale lasten	21.565.000	22.064.000	499.000
- personeel van derden	296.000	365.000	69.000
- overige personeelslasten	628.000	779.000	151.000
	22.489.000	23.208.000	719.000
- af: personeelsbaten	77.000	84.000	-7.000
	22.412.000	23.124.000	712.000

Salarissen en sociale lasten

Het voordeel op de salarissen en sociale lasten bedraagt € 499.000. Bij de voor- en najaarsrapportage is het budget met per saldo € 574.000 verlaagd. Dit was enerzijds een verhoging van € 120.000 als gevolg van de rechtspositiewijziging van de bestuursleden en anderzijds een verlaging van de salarissen en sociale lasten van € 694.000. Deze verlaging was voor € 350.000 een verlaging van de sociale lasten wegens een lagere pensioenpremie en een lagere premie zorgverzekeringswet en € 344.000 wegens vacatureruimte.

Het voordeel aan vacatureruimte over 2015 bedraagt € 515.000. Hiervan was bij de voor- en najaarsrapportage reeds € 344.000 geraamd waardoor derhalve nog een voordeel aan vacatureruimte resteert van € 171.000. Het overig voordeel bedraagt (€ 499.000 - € 171.000) € 328.000. Dit is 1,5% van het totaal. Dit betreft € 60.000 lagere sociale lasten, € 150.000 lagere cao effecten, € 30.000 lagere vergoedingen woon-werkverkeer en € 88.000 diverse (kleinere) afwijkingen.

Personeel derden

Door een sober inhuur beleid zijn de kosten € 69.000 lager dan geraamd.

Overige personeelslasten

Het voordeel van € 151.000 betreft:

- mobiliteitsbeleid	52.000
- opleidingskosten	22.000
- kosten uitvoering ARBO-wet	21.000
- verzekering pensioenaanspraak bestuur	33.000
- diverse kleinere afwijkingen	23.000

151.000

Mobiliteitsbeleid

De kosten blijven beperkt door enerzijds een gering verloop en anderzijds vanwege het sturen op het principe van werk naar werk. Bij de voorjaarsrapportage is het budget reeds met € 50.000 verlaagd.

Opleidingskosten

Het opleidingsbudget is grotendeels ingezet. Momenteel zijn geen studenten in opleiding ("studeren op onze kosten") waardoor een deel van het beschikbare budget niet is aangewend. Bij de najaarsrapportage is het budget reeds met € 150.000 verlaagd.

Kosten uitvoering ARBO-wet

De kosten van de uitvoering ARBO-wet fluctueren jaarlijks.

Verzekering pensioenaanspraak bestuur

Loyalis heeft de eerste vier maanden sinds het aangetreden nieuwe DB niets gefactureerd. Daardoor vallen de kosten € 31.000 lager uit. Deze "niet gestorte premie" zal via een storting in de voorziening voormalig bestuur en personeel worden aangevuld (zie post 10 toevoegingen aan voorzieningen).

3. Goederen (V € 345.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Verschil
- goederen	2.355.000	2.700.000	345.000

Het voordeel bedraagt € 345.000. Tussen de post onderhoud derden en goederen bestaat een relatie doordat het onderhoud deels door eigen personeel wordt uitgevoerd en deels wordt uitbesteed. Bij uitbesteding worden de totale kosten verantwoord op onderhoud derden, inclusief de door de derde gebruikte materialen. Het voordeel ad € 345.000 wordt in de analyse van de post onderhoud door derden meegenomen (zie post 7).

4. Energiekosten (V € 256.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Verschil
- energie	3.642.000	3.898.000	256.000

Het voordeel betreft:

- elektriciteit en gas 2015	148.000
- elektriciteit en gas afrekening voorgaande jaren	47.000
- dieselolie	61.000
	<hr/>
	256.000

Elektriciteit en gas 2015

Het voordeel betreft enerzijds een hoger verbruik van € 13.000 en anderzijds een lager energietarief van € 161.000. Het hoger verbruik komt met name door meer regenval in 2015 waardoor meer waterafvoer. In de begroting 2015 was reeds rekening gehouden met diverse energie besparende maatregelen die in voorgaande jaren zijn gedaan. Dit betreft ondermeer de vervanging van de puntbeluchting van rwzi Veendam. Daarnaast is in 2015 veel aandacht besteed aan optimalisatie van de instellingen op alle zuiveringen en gemalen. In 2015 zijn onze voorgenomen doelstellingen inzake energiereductie gehaald.

Elektriciteit en gas afrekening voorgaande jaren

De in de jaarrekening 2014 opgenomen raming voor de afrekening over 2014 voor het elektriciteit- en gasverbruik was € 47.000 lager dan de uiteindelijke werkelijke afrekening.

Dieselolie

De kosten van dieselolie is € 61.000 lager dan geraamd. Dit is 9% van het budget. Dit betreft voor € 40.000 lagere brandstofkosten voor het onderhoudsmaterieel en de rest, € 21.000, met name lagere brandstofkosten kwantiteitsgemalen. Het voordeel is met name het gevolg van de huidige lage brandstofprijzen.

5. Huren, pachten en lease (V € 15.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- huren, pachten en lease	1.081.000	1.096.000	15.000

Het voordeel betreft enerzijds lagere huurkosten van € 42.000 en anderzijds hogere leasekosten van € 27.000. De lagere huurkosten betreft voor € 25.000 lagere kosten huur kantoorapparatuur als gevolg van een lagere aanbesteding. De hogere leasekosten betreft uitbreiding van het wagenpark.

6. Verzekeringen en belastingen (V € 4.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- verzekeringen en belastingen	322.000	326.000	4.000

Dit betreft lagere kosten verzekeringen € 22.000 en hogere kosten belastingen € 18.000. De budgetten zullen in de komende begroting worden geactualiseerd.

7. Onderhoud door derden (N € 89.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- onderhoud door derden	5.351.000	5.262.000	-89.000

- Het nadeel bedraagt	-89.000
- Voordeel op goederen (zie post 3 goederen)	345.000
- Doorberekend aan derden	40.000

Feitelijk voordeel 2015	296.000
-------------------------	---------

Hieronder worden de afwijkingen gespecificeerd. De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn toegelicht.

Diverse afwijkingen:

- beheerprogramma 2016-2019; lagere kosten vormgeving	16.000
- opruimacties materialen; verschil per jaar	14.000
- monitoring waterkwantiteit en -kwaliteit, lagere materiaalkosten	18.000
- lagere kosten laboratorium i.v.m. komende huisvestingonderzoek	26.000
- lagere onderhoudskosten dienstwoningen deels door verkoop woningen	33.000
- diverse kleinere afwijkingen; per saldo	-2.000

105.000

De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn:

- ICT; softwarepakketten	-122.000
- benodigdheden landmeten	58.000
- werkplaatsen en tractiemiddelen	48.000
- zuiveringstechnische werken	207.000

191.000

Totaal voordeel

296.000

ICT; softwarepakketten

Het nadeel is als volgt te specificeren:

- Kosten door faillissement softwaredistributiesysteem	39.000
- Extra benodigde functionaliteit HEI project	59.000
- Actueler maken informatieontsluiting	15.000
- Per saldo diversen	9.000

122.000

Kosten door faillissement softwaredistributiesysteem

Doordat de leverancier van ons softwaredistributiesysteem eind 2014 failliet is gegaan hebben we moeten investeren in een nieuwe versie. Dit om de continuïteit van de ICT werkplek te kunnen garanderen. De kosten hiervan waren € 39.000.

Extra benodigde functionaliteit HEI project

Voor de uitbreiding van het GIS Systeem HEI (Hunze en Aa's Eigen Informatiesysteem) hadden we functionaliteit nodig die niet beschikbaar was op de markt. De uitbreiding betrof het publiceren van open data waar we ons bestuurlijk aan geconformeerd hebben. Beschikbaar stellen van de BAG (Basisregistratie Adressen en Gebouwen) gegevens voor intern gebruik en het maken van profielen van de watergangen. Deze functionaliteiten hebben we gezamenlijk met andere waterschappen laten ontwikkelen. De kosten voor deze 3 producten bedroegen € 59.000. Door het HEI-project besparen we vanaf 2017 structureel op de kosten van beheer en onderhoud van ons GIS-systeem.

Actueler maken informatieontsluiting

Er zijn extra kosten gemaakt ad € 15.000 voor het realiseren van een aantal noodzakelijke koppelingen tussen diverse systemen. Dit om te kunnen voldoen aan het principe enkelvoudige opslag en meervoudig gebruik. Deze extra investering is gedaan om de informatieontsluiting actueler te maken.

Benodigdheden landmeten

De te betalen bijdrage AHN (Algemene Hoogtekaart Nederland) 2014 viel € 26.000 lager uit dan als verplichting was opgenomen bij de jaarrekening 2014.

Door de ingevoerde budgetfinanciering voor het ontvangen van kadastrale informatie (de updates van de bestanden) worden voor de updates geen afzonderlijke facturen meer ontvangen van het Kadaster. Deze kosten worden via de budgetfinanciering BRK (rijksfactuur) conform afspraken met de Unie in rekening gebracht. De kosten zijn hierdoor € 40.000 lager dan geraamd. Daarnaast zijn er nog een aantal kleinere afwijkingen van per saldo € 8.000 nadelig.

Werkplaatsen en tractiemiddelen

Het onderhoud van het onderhoudsmaterieel is in 2014 gecentraliseerd in de werkplaats Veele. Dit zal binnen enkele jaren leiden tot een verlaging van het onderhoudsbudget van het materieel van € 150.000. Bij de voorjaarsrapportage is hiervan al € 60.000 ingeboekt door de verlaging van het budget onderhoud materieel. In 2015 is nog een aantal werkzaamheden, in verband met de centralisatie, uitgevoerd. Dit betreft het inrichten van een aantal vertreklocaties en aanpassingen in de werkplaats Veele. Het budget van de werkplaatsen is met € 18.000 overschreden door de noodzakelijke aanpassingen.

Daar tegenover staat een voordeel op het budget materieel van € 66.000. Per saldo een voordeel van € 48.000.

Zuiveringstechnische werken

Het voordeel is onderverdeeld in:

- onderhoud en materialen	65.000
- chemicaliënverbruik	113.000
- calamiteiten persleidingen	29.000
	207.000

Onderhoud en materialen

Het totale budget onderhoud en materialen bedraagt € 1.763.000. Het voordeel bedraagt € 65.000. De hoogte van de onderhoudskosten is sterk afhankelijk van het aantal storingen gedurende het jaar.

Chemicaliënverbruik

Het jaarbudget bedraagt € 281.000. Hierop is € 113.000 bespaard. De grootste besparing is bereikt bij de chemicaliën die worden gebruikt bij de indikking van slib, de polymeren. Dit hebben we bereikt door het plaatsen van een nieuwe polymeer aanmaak- en doseerinstallatie bij de rwzi Veendam en het plaatsen van een extra bandindikker waardoor we minder polymeer hoeven te gebruiken. Daarnaast zijn er minder chemicaliën gebruikt voor het verwijderen van fosfaat en voor het bestrijden van licht slib. Door onderbelasting van de zuiveringen kunnen we met een hoger slibgehalte het afvalwater zuiveren waardoor we meer fosfaat in het slib kunnen binden en hierdoor minder chemicaliën nodig hebben.

Calamiteiten persleidingen

Voor eventuele calamiteiten (met name breuken/lekkages) in persleidingen wordt jaarlijks een bedrag geraamd van € 45.000. Dit is een gemiddelde op basis van ervaringscijfers. De werkelijke kosten fluctueren jaarlijks.

8. Diensten en bijdragen derden (V € 1.114.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- overige diensten van derden	17.835.000	18.793.000	958.000
- bijdragen aan derden	7.182.000	7.338.000	156.000
	25.017.000	26.131.000	1.114.000

overige diensten van derden

- Het voordeel bedraagt	958.000
- Volledig gedekt door subsidies 1)	51.000

Feitelijk voordeel 2015

1.009.000

1) Voor subsidieprojecten is € 51.000 aan diensten derden besteed. In totaal is € 108.000 ontvangen aan subsidies (post 16 bijdragen van derden).

Het voordeel bestaat uit diverse afwijkingen en is voor een groot deel ontstaan doordat terughoudend is omgegaan met het uitbesteden aan derden en, waar mogelijk, meer zelf is uitgevoerd.

Hieronder worden de afwijkingen gespecificeerd. De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn toegelicht.

Diverse afwijkingen:	
- kosten basisregistratie; vanaf 2015 rechtstreeks gefactureerd bij het waterschap voorheen via een bijdrage aan het waterschapshuis; kosten onder bijdrage aan derden	143.000
- lagere kosten laboratorium i.v.m. komende huisvestingonderzoek	29.000
- toetsen kaden; minder toetsingen	29.000
- lagere kosten diensten derden voor het uitbesteed gebied	23.000
- adviezen derden voor projecten; minder adviezen gevraagd	45.000
- waterbodemonderzoeken, minder onderzoeken	21.000
- zuiveren over de grens Reest en Wieden; op basis van aantal ve's	28.000
- advertentiekosten, minder publicaties en scherpere inkoop	31.000
- onderzoeken integraal waterbeheer	35.000
- diverse kleinere afwijkingen; per saldo	11.000

395.000

De grotere c.q. bijzondere afwijkingen zijn:

- veiligheidstoetsing waterkeringen	69.000
- peilbeheer	54.000
- onderzoek asbestcementleidingen	29.000
- biogasinstallaties; implementatie veiligheidsbeheersysteem	23.000
- schoonmaakkosten bellenbeluchting rwzi's	100.000
- bijdrage water aan- en afvoer	56.000
- mja3 onderzoeken energie	43.000
- organisatieontwikkeling	44.000
- schadevergoedingen	48.000
- afvalverwijdering	59.000
- transport slib	110.000
- telefonie en datacommunicatie	60.000
- juridisch advies	-57.000
- handhaving glastuinbouw	-24.000

614.000

Totaal voordeel

1.009.000

Veiligheidstoetsing waterkeringen

In 2015 is van het Ministerie van Economische Zaken een vergoeding ontvangen voor de in 2013 en 2014 gemaakte kosten inzake onderzoeken aardbevingsbestendigheid Eemskanaal regionale kering zuidzijde.

Peilbeheer

De inzet van diensten derden is afhankelijk van het aantal en het soort projecten in het betreffende jaar. In 2015 waren er relatief weinig projecten waar inzet van derden bij nodig was.

Onderzoek asbestcementleidingen

Bij de voorjaarsrapportage is een budget van € 50.000 beschikbaar gesteld voor onderzoek naar de conditie van de asbestcementleidingen. Het onderzoek heeft aangegeven dat de theoretische minimale restlevensduur van de onderzochte leidingen nog 34 jaar is. De resultaten worden meegenomen in het Meerjaren Onderhouds Plan (MJOP) Afvalwaterpersleidingen.

De kosten van het onderzoek zijn € 29.000 lager, dit met name door meer eigen inzet.

Biogasinstallaties; implementatie veiligheidsbeheersysteem

In de voorjaarsrapportage 2014 is een budget geraamd voor de implementatie van een veiligheidsbeheersysteem. De kwaliteit van het beheer en onderhoud is verbeterd en moet geborgd worden op het gewenste niveau. In samenhang met de aanpassingen van de huidige installaties zal het veiligheidsbeheersysteem worden geïmplementeerd. Dit was gepland voor 2014 maar door de gewijzigde planning van het project Biogasveiligheid is de implementatie doorgeschoven naar 2015 en het budget van € 25.000 overgeheveld naar 2015 en opgenomen in de voorjaarsrapportage 2015.

Begin april 2015 is het project Biogasveiligheid aanbesteed met als opleverdatum oktober 2015. Gedurende de engineeringfase bleek dat de aangeleverde ontwerpen niet van voldoende kwaliteit waren en dat ook de gestelde einddatum niet zou worden gehaald. De aannemer is vervolgens in gebreke gesteld. Vervolgens is opnieuw onderhandeld met als resultaat dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt over de gewenste kwaliteit. De opleverdatum is hierdoor verschoven naar najaar 2016.

Dit betekent dat ook de implementatie van het veiligheidsbeheersysteem is doorgeschoven naar 2016.

In 2015 is voor € 2.000 voorbereidingskosten gemaakt. Voorgesteld wordt het restant budget van € 23.000 over te hevelen naar 2016. Dit bedrag wordt dan opgenomen in de voorjaarsrapportage 2016.

Schoonmaakkosten bellenbeluchting rwzi's

De bellenbeluchters van de rwzi's moeten regelmatig worden leeggehaald en schoongemaakt. Hiervoor is een schema gemaakt en jaarlijks wordt de schoonmaak bij een aantal rwzi's uitgevoerd. In 2014 was een bedrag van € 100.000 gereserveerd voor de schoonmaak van de gistingstank rwzi Scheemda en de stortkosten van het slib. Dit wordt gelijktijdig uitgevoerd met de vervanging van de mixers. Aangezien de vervanging van de mixers van de rwzi Scheemda is doorgeschoven naar 2016 in verband met het onderzoek naar biogasveiligheid is ook dit budget in 2015 niet besteed. Voorgesteld wordt ook dit budget van € 100.000 over te hevelen naar 2016. Dit bedrag wordt dan opgenomen in de voorjaarsrapportage 2016.

Bijdrage water aan- en afvoer

In droge perioden wordt water aangevoerd via het Drentse Primaire Aanvoercircuit. Hiervoor betalen we een vergoeding aan de provincie Drenthe. In de begroting wordt hiervoor een bedrag geraamd van € 242.000. Dit is een gemiddeld bedrag gebaseerd op ervaringscijfers.

In 2015 was de zomer gunstig qua wateraanvoer waardoor de kosten onder het gemiddelde uitkomen.

Bij de najaarsrapportage was het budget al met € 42.000 verlaagd. Het verwacht voordeel over 2015 is nog € 35.000 hoger. Daarnaast was de inschatting in de jaarrekening 2014 over de kosten 2014 € 21.000 te hoog.

Mja3 onderzoeken energie

Ingaande 2011 is voor een periode van vier jaar (tot 2014) een budget opgenomen voor onderzoeken in het kader van de Meerjarenafspraken (MJA3) energie. Dit budget is abusievelijk in de begroting blijven staan.

Organisatieontwikkeling

In 2015 is minder advies ingewonnen voor organisatieaanpassing, fusietrajecten zoals ten aanzien van ons laboratorium en mogelijke samenwerkingsverbanden.

Schadevergoedingen

Jaarlijks wordt een bedrag aan schadevergoedingen opgenomen. Dit betreft met name schadevergoedingen aan landbouwers wegens oogstderving veroorzaakt door werkzaamheden van het waterschap. In 2015 is € 10.000 aan schadevergoeding uitbetaald ten laste van het budget van € 58.000. Het bedrag aan schadevergoeding varieert per jaar.

Afvalverwijdering

Onder afvalverwijdering wordt de afvoer van afval van de bedrijfsgebouwen, de afvoer van drijfvuil opgevangen door de roosters van de gemalen en de afvoer van de verwijderde woekerplanten uit de watergangen verantwoord. Door een combinatie van betere scheiding van het afval van de bedrijfsgebouwen, minder drijfvuil en minder woekerplanten is € 59.000 van het budget overgebleven.

Transport slib

Er is ongeveer 5,5% minder slib geproduceerd t.o.v. 2014 terwijl de influentbelasting gelijk is gebleven. Het afgelopen jaar hebben de zuiveringen gedraaid met een hogere droge stofgehalte in het circuit. Het resultaat is dan een lagere slibproductie. Ook was er mogelijk meer afbraak in de gisting, dit wordt nog onderzocht. Daarnaast zijn de kosten van transport gedaald door een nieuwe aanbesteding.

Telefonie en datacommunicatie

De kosten van telefonie en datacommunicatie is beduidend lager dan geraamd. Dit wordt deels veroorzaakt door afkoop van de databundel en deels door ruimte binnen het budget. Het budget zal in de komende begroting worden bijgesteld.

Juridisch advies

De overschrijding wordt veroorzaakt door een tweetal juridische kwesties waarbij externe juristen zijn ingehuurd. Dit betreft het juridisch geschil over de Veenkoloniale Afvalwaterleiding (VKA) en een procedure inzake onteigening van grond.

Handhaving glastuinbouw

Twee medewerkers zijn in 2015 voor een aantal uren gedetacheerd bij de Provincie Groningen voor het toezicht op de indirecte lozingen. De opbrengst hiervan bedraagt € 95.000 (zie punt 14). Hier tegenover staat een uitbesteding inzake handhaving glastuinbouw van € 24.000.

Bijdragen aan derden

Het voordeel ten opzichte van de raming bedraagt € 156.000.

- kosten basisregistratie; vanaf 2015 rechtstreeks gefactureerd bij het waterschap voorheen via een bijdrage aan het waterschapshuis; raming onder diensten door derden	-143.000
- bijdrage Hefpunt	102.000
- bijdrage HWBP	152.000
- Rijksheffing VKA	61.000
- Diversen	-16.000
	<hr/> <hr/>
	156.000

Bijdrage Hefpunt

De bijdrage aan Hefpunt is in 2015 € 155.000 lager dan geraamd. Bij de voorjaarsrapportage was de raming al met € 53.000 verlaagd. Het voordeel op de exploitatie bestaat uit diverse afwijkingen. In de jaarrekening van Hefpunt worden de afwijkingen uitgebreid toegelicht.

Bijdrage HWBP

Voor onze bijdrage 2015 aan het Hoogwater beschermingsprogramma (HWBP) is in de begroting € 4,2 miljoen geraamd. De werkelijke bijdrage is € 152.000 lager.

Rijksheffing VKA

De aanslag verontreinigingsheffing Rijkswateren is € 61.000 lager dan geraamd.

Voor de afrekening verontreinigingsheffing Rijkswateren over de jaren 2012 t/m 2014 is in de najaarsrapportage reeds een voordeel geraamd van € 100.000. De aanslag over 2015 is nog niet bekend.

Op basis van de voorlopige aanslag over 2015 bedraagt het voordeel € 61.000. Dit is met name het gevolg van een wijziging in de Waterwet per 1 juli 2014 inzake het niet meer betrekken van zware metalen in de verontreinigingsheffing. Hier staat een lagere opbrengst van de op de VKA aangesloten bedrijven tegenover (post 16 bijdragen van derden).

9. Onvoorzien (V € 214.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- onvoorzien		214.000	214.000

In de begroting is € 214.000 opgenomen voor onvoorzien. In 2015 is hier geen gebruik van gemaakt.

10. Toevoeging aan voorzieningen (N € 552.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- voorziening voormalig bestuur en personeel	579.000	34.000	-545.000
- voorziening dubieuze belastingdebiteuren	803.000	796.000	-7.000
	1.382.000	830.000	-552.000

Toevoeging voorziening voormalig bestuur en personeel

Conform de regelgeving zijn de toekomstige lasten van voormalig bestuur en personeel opgenomen in een voorziening. De jaarlijkse kosten worden rechtstreeks ten laste van deze voorziening gebracht. Jaarlijks wordt de benodigde hoogte van deze voorziening herberekend. Een eventueel tekort of overschot wordt ten laste of ten gunste van de exploitatie gebracht.

In 2015 zijn de verwachte toekomstige lasten van in totaal € 490.000 van twee (voormalige) medewerkers aan de voorziening toegevoegd.

Voor onze DB leden is bij Loyalis een APPA-plan (Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers) afgesloten. Hiervoor wordt jaarlijks premie betaald. Naast deze premie wordt jaarlijks het benodigd beleggingstegoed door Loyalis berekend en wordt het verschil tussen het opgebouwd en het benodigd beleggingstegoed aangegeven. Het verschil hiertussen is in onze voorziening opgenomen.

Loyalis heeft de eerste vier maanden sinds het aangetreden nieuwe DB niets gefactureerd. Hierdoor is de voorziening met € 31.000 verhoogd. (zie post 2 personeelslasten).

Vanaf de nieuwe bestuursperiode is de deeltijdfactor van een DB lid verlaagd van 0,84 jaar 0,75. De hieruit voortvloeiende verplichting van € 27.000 is in de voorziening opgenomen.

Het restant van € 3.000 voordelig betreft diverse bijstellingen.

Toevoeging voorziening dubieuze belastingdebiteuren

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening een inschatting gemaakt van de invorderbaarheid van de belastingdebiteuren. Bij de voorjaarsrapportage is het budget reeds verhoogd met € 170.000 tot € 796.000. De werkelijke dotatie 2015 bedraagt € 803.000. Dit is € 7.000 hoger dan geraamd.

11. Ten laste van reserves (N € 20.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- ten laste van reserves	20.000		-20.000

In 2013 is een krediet verstrekt van € 156.000 als bijdrage aan de provincie Groningen voor de hot spot sanering Eemskanaal en Oosterhornkanaal. In 2014 is hiervan € 79.000 uitbetaald en in 2015 heeft de afrekening plaatsgevonden ad € 20.000. Onze bijdrage is in totaal € 99.000 en derhalve € 57.000 lager dan verwacht. Conform het AB besluit zijn deze kosten ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bodemsaneringen. Deze onttrekking is verantwoord onder de baten punt 17 "onttrekkingen aan reserves".

12. Rentebaten (V € 4.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- rentebaten	1.189.000	1.185.000	4.000

De rentebaten zijn in samenhang met de rentelasten geanalyseerd (zie punt 1 ad A).

13. Baten in verband met salarissen en sociale lasten (N € 7.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- baten i.v.m. salarissen en sociale lasten	77.000	84.000	-7.000

De baten i.v.m. salarissen en sociale lasten zijn in samenhang met de personeelslasten geanalyseerd (zie punt 2).

14. Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen (V € 359.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- Opbrengst goederen, werken en diensten voor derden en opbrengst uit eigendommen	3.447.000	3.088.000	359.000

Het voordeel ad € 359.000 betreft:

- diensten voor derden	131.000
- zuiveren voor derden	18.000
- bemonstering en analyse derden	103.000
- toezicht indirecte lozingen provincie Groningen	35.000
- verkoop percelen grond	22.000
- verkoop kaphout	30.000
- overig; per saldo	20.000
	359.000

Diensten voor derden

Betreft de ontvangen vergoedingen van diverse bij derden in rekening gebrachte werkzaamheden. Het betreft ondermeer het door het waterschap uitgevoerd onderhoud en slibverwerking van de ZAWZI in Delfzijl en de rioolgemalen en tractiemiddelen van de gemeente Vlagtwedde. De raming van de opbrengst was € 114.000 tegen een werkelijke opbrengst van € 245.000. Rekening houdende met de gemaakte kosten bedraagt het voordeel € 70.000.

Zuiveren voor derden

De hogere opbrengst is het met name gevolg van meer aangeboden afvalwater op de rwzi Assen.

Bemonstering en analyse derden

Tot en met 2014 werd bemonstering- en analysewerk voor de Omgevingsdienst niet in rekening gebracht. Dat gebeurt nu wel. Het bevoegd gezag voor indirecte lozingen is met het in werking treden van de Waterwet verschoven van waterschap naar gemeente of provincie. De opbrengst bedraagt € 59.000. Daarnaast nemen de onderzoekwerkzaamheden voor gemeenten sinds 2014 toe wat een extra opbrengst in 2015 heeft gegenereerd van € 26.000. Het restant (€ 18.000) kan worden toegeschreven aan jaarlijkse verschuivingen in opdrachten.

Toezicht indirecte lozingen provincie Groningen

Voor de provincie Groningen is in 2015 het toezicht op indirecte lozingen uitgevoerd. In de voorjaarsrapportage was hiervoor € 60.000 geraamd. De werkelijke opbrengst is € 35.000 hoger.

Verkoop percelen grond

Jaarlijks worden er perceeltjes grond of eigendommen van het waterschap verkocht. In de begroting is hiervoor een opbrengst geraamd van € 38.000. De werkelijke opbrengst over 2015 bedraagt € 60.000.

Verkoop kaphout

Een bij ons in eigendom zijnde bosperceel ten noorden van Bellingwolde is uitgedund ten behoeve van een goede instandhouding. Daarnaast heeft er noodzakelijke uitdunning van het bomenbestand langs de Ruiten Aa plaatsgevonden. De opbrengst van de verkoop van het hout bedraagt € 30.000.

15. Waterschapsbelastingen (V € 196.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- gebouwd	21.280.000	21.194.000	86.000
- ongebouwd	8.359.000	7.958.000	401.000
- natuur	92.000	123.000	-31.000
- ingezetenen	12.224.000	12.231.000	-7.000
- verontreinigingsheffing	201.000	243.000	-42.000
- zuiveringsheffing	41.650.000	41.888.000	-238.000
- kwijtschelding	-2.229.000	-2.256.000	27.000
	<u>81.577.000</u>	<u>81.381.000</u>	<u>196.000</u>

opbrengst verdeeld naar taken:

	werkelijk	begroot	verschil
- watersysteembeheer	42.156.000	41.749.000	407.000
af: kwijtschelding watersysteembeheer	-693.000	-700.000	7.000
- zuiveringsbeheer	41.650.000	41.888.000	-238.000
af: kwijtschelding zuiveringsheffing	-1.536.000	-1.556.000	20.000
	<u>81.577.000</u>	<u>81.381.000</u>	<u>196.000</u>

afwijking t.o.v. de begroting verdeeld naar 2014 en voorgaande jaren:

	2015	2014 en voor- gaande jaren	totaal
- hogere opbrengst gebouwd	90.000	-4.000	86.000
- lagere opbrengst ongebouwd	-79.000	-21.000	-100.000
- hogere opbrengst ongebouwd "uitspraak natuur"		502.000	502.000
- hogere opbrengst natuur	1.000		1.000
- lagere opbrengst natuur "uitspraak natuur"		-33.000	-33.000
- lagere opbrengst ingezetenen	-3.000	-5.000	-8.000
- lagere opbrengst verontreinigingsheffing	127.000	-168.000	-41.000
- lagere opbrengst zuiveringsheffing	-37.000	-201.000	-238.000
- lagere kwijtschelding watersysteembeheer	8.000		8.000
- lagere kwijtschelding zuiveringsheffing	19.000		19.000
	<u>126.000</u>	<u>70.000</u>	<u>196.000</u>

Hogere opbrengst gebouwd (V € 86.000)

De werkelijke opbrengst is € 86.000 (0,4%) hoger dan geraamd. Dit betreft een lagere opbrengst over voorgaande jaren van € 4.000 en een hogere opbrengst 2015 van € 90.000. De afwijkingen worden veroorzaakt door de afwijking in de WOZ-waarden waarmee wordt gerekend.

Lagere opbrengst ongebouwd (N € 100.000)

De werkelijke opbrengst is € 100.000 (1,3%) lager dan geraamd. Dit betreft een lagere opbrengst over voorgaande jaren van € 21.000 en een lagere opbrengst 2015 van € 79.000. De lagere opbrengst 2015 wordt met name veroorzaakt door een hoger aandeel natuur.

Hogere opbrengst natuur (V € 1.000)

De opbrengst is € 1.000 (1%) hoger dan geraamd.

Hogere opbrengst ongebouwd "uitspraak natuur" (V € 502.000)

Lagere opbrengst natuur "uitspraak natuur" (N € 33.000)

Op basis van de uitspraak van de Hoge Raad van 7 november 2014 inzake de proefprocedures natuur is bij de jaarrekening 2014 een berekening gemaakt van de waarschijnlijk alsnog als natuur te kwalificeren hectares ongebouwd. De vanaf 2009 te veel ontvangen waterschapsbelasting zal worden terugbetaald. In de jaarrekening 2014 is € 1.620.000 als nog te betalen opgenomen. Inmiddels is de terugbetaling berekend op € 1.151.000. Dit betekent een voordeel ten opzichte van de in de jaarrekening 2014 opgenomen bedrag van € 469.000.

Lagere opbrengst ingezetenen (N € 8.000)

De werkelijke opbrengst is € 8.000 (0,1%) lager dan verwacht. Dit betreft een lagere opbrengst over voorgaande jaren van € 3.000 en een lagere opbrengst 2015 van € 5.000.

Lagere opbrengst verontreinigingsheffing; directe lozers (N € 41.000)

Het nadeel ad € 41.000 (17,3%) betreft een lagere opbrengst over voorgaande jaren van € 168.000 en een hogere opbrengst over 2015 van € 127.000. De lagere opbrengst wordt vooral veroorzaakt door een lagere opbrengst door lozers van grondwater. In de najaarsrapportage 2015 hebben we gemeld dat het aantal op te leggen VE's voor de jaren 2013 - 2015 te hoog was ingeschat. We hebben de raming verlaagd met € 220.000. Uiteindelijk bleek die verlaging nog iets te optimistisch. Over deze periode bleek 600 VE's minder te zijn opgelegd. Een nadeel van € 44.000. Daarnaast zijn er kleine afwijkingen bij de meetbedrijven. Daar werken we met voorlopige- en definitieve aanslagen.

Lagere opbrengst zuiveringsheffing (N € 238.000)

De werkelijke opbrengst is € 238.000 (0,6%) lager dan verwacht. Dit betreft een lagere opbrengst over voorgaande jaren van € 201.000 en een lagere opbrengst 2015 van € 37.000. De bij de jaarrekening 2014 geschatte nog op te leggen aanslagen zijn te hoog gebleken.

Lagere kwijtschelding watersysteembeheer (V € 8.000)

Lagere kwijtschelding zuiveringsheffing (V € 19.000)

Bij de voorjaarsrapportage is de kwijtschelding verhoogd met € 203.000. De werkelijke kosten kwijtschelding zijn in totaal € 27.000 (1,2%) lager.

16. Bijdragen van derden (V € 54.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Vershil
- bijdragen van derden	1.292.000	1.238.000	54.000
	1.292.000	1.238.000	54.000

Het voordeel van € 54.000 betreft:

- subsidies	30.000
- bodemdalingscommissie	50.000
- bijdrage Hefpunt	-23.000
- bijdrage VKA	-69.000
- waterketen; vergoeding cluster coördinator	24.000
- urenvergoeding POV Waddenzee	47.000
- overig; per saldo diverse kleinere afwijkingen	-5.000

54.000

Subsidies

Voor het bijdragen in diverse subsidieprojecten is in 2015 € 108.000 aan subsidies verantwoord. De raming was € 78.000.

Dit betreft alleen de subsidies op de exploitatieprojecten. Daarnaast is voor € 5,4 miljoen subsidies en bijdragen verantwoord op onze investeringsprojecten. Deze subsidies en bijdragen worden verantwoord binnen het krediet van het desbetreffende project.

Bodemdalingscommissie

Het voordeel bedraagt € 50.000. Hiervan bedraagt € 30.000 een afrekening over 2014.

Bijdrage Hefpunt

Voor onze dienstverlening aan Hefpunt op het gebied van personeelszaken en communicatie ontvangen wij van Hefpunt een vergoeding. Deze vergoeding blijkt een btw-belaste vergoeding te zijn. Dit betekent dat in de vergoeding van € 92.000 een btw component zit. Deze hebben wij afgedragen aan de belastingdienst waardoor de "netto vergoeding" van Hefpunt € 76.000 bedraagt. Daarnaast is de raming € 7.000 te hoog.

Bijdrage VKA

De bijdrage van de op de VKA aangesloten bedrijven is € 69.000 lager dan geraamd.

Dit is met name het gevolg van een wijziging in de Waterwet per 1 juli 2014 inzake het niet meer betrekken van zware metalen in de verontreinigingsheffing. Hier staat een lagere aanslag verontreinigingsheffing Rijkswateren tegenover. (post 8 diensten en bijdragen aan derden).

Waterketen; vergoeding cluster coördinator

Wij nemen deel in de Waterketen binnen de regio Groningen en Noord-Drenthe. De regio is onderverdeeld in zeven clusters. Van de cluster Groningen-Oost is een medewerker van ons waterschap aangesteld als cluster coördinator. Hiervoor krijgen we een vergoeding van de in het cluster deelnemende gemeenten.

Urenvergoeding POV Waddenzee

In het kader van het Hoogwater beschermingsprogramma (HWBP) neemt ons waterschap samen met Noorderzijlvest en Wetterskip Friesland deel aan de Project Overstijgende Verkenning Waddenzee (POV). De uren door de medewerkers hieraan besteed worden volledig vergoed vanuit het HWBP. In de voorjaarsrapportage is hiervoor een bedrag geraamd van € 90.000. De werkelijke opbrengst is € 47.000 hoger.

17 Onttrekkingen aan reserves (V € 20.000)

	Rekening 2015	Begroting 2015	Verschil
- algemene reserves	2.599.000	2.599.000	
- bestemmingsreserves	1.201.000	1.181.000	20.000
	3.800.000	3.780.000	20.000

In 2013 is een krediet verstrekt van € 156.000 als bijdrage aan de provincie Groningen voor de hot spot sanering Eemskanaal en Oosterhornkanaal. In 2014 is hiervan € 79.000 uitbetaald en in 2015 heeft de afrekening plaatsgevonden ad € 20.000. Onze bijdrage is in totaal € 99.000 en derhalve € 57.000 lager dan verwacht. Conform het AB besluit zijn deze kosten ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bodemsaneringen. De uitgaven zijn verantwoord onder de lasten punt 11 "ten laste van reserves".

Hoofdstuk 3 a. Ontwikkelingen in 2015

In economisch opzicht is de positieve trend uit 2014 voortgezet in 2015. De economische groei is met 1,9% wederom positief en ook hoger uitgekomen dan de verwachte 1,25%. Het EMU-saldo daalt sneller dan gedacht en bedroeg -1,7%. De prijzen zijn vorig jaar nauwelijks gestegen; gemiddeld 0,6%. Ook de werkloosheid ontwikkelde zich positief en is als percentage van de beroepsbevolking gedaald van 7,4% naar 6,9%.

Helaas is deze ontwikkeling nog niet merkbaar in onze provincies. Vooral in de provincie Groningen is de werkloosheid met 8,5% hoog. Zelfs het hoogst in heel Nederland.

De kosten voor het kwijtschelden of oninbaar verklaren van waterschapsbelastingen is gelijk gebleven aan 2014 en bedraagt € 3 miljoen.

In maart zijn de verkiezingen voor het algemeen bestuur gehouden. Het opkomstpercentage bedroeg 47,5%. Het organiseren van een verkiezing samen met de verkiezing voor Provinciale Staten heeft een positief effect gehad op de opkomst. Op 13 mei is het coalitieakkoord ("Zelfbewust duurzaam vooruit") door het algemeen bestuur besproken. Hierin is een aantal strategische thema's en accenten benoemd. Voor de voortgang verwijzen wij naar hoofdstuk 3 b van deze jaarrekening.

Het zoeken naar samenwerking op belastinggebied heeft een nieuwe impuls gekregen door een onderzoek naar samenwerking met de gemeente Groningen. De uitkomsten gaven aan dat er veel winst te behalen is, niet alleen financieel. In 2016 zal het onderzoek een vervolg krijgen waarbij de keuze aan het algemeen bestuur wordt voorgelegd al dan niet een samenwerking aan te gaan.

Het beheerplan 2010 – 2015 is eind 2015 formeel beëindigd. Het merendeel van de in het beheerplan opgenomen maatregelen is in deze periode uitgevoerd of zal binnenkort worden afgerond. Aan onze in dit beheerplan opgenomen KRW-verplichtingen is voldaan.

In het najaar is het beheerprogramma 2016 – 2021 door het algemeen bestuur vastgesteld. Hiermee hebben we onze ambities ten aanzien van veiligheid, voldoende en schoon water en ecologisch, gezond water vastgelegd. Tevens zijn de KRW-verplichtingen voor de komende jaren uiteen gezet. De financiële opgave van het beheerprogramma (€ 22 miljoen) is grotendeels via het beschikbaar stellen van programmabudgetten geregeld. Via de instrumenten van de planning en control-cyclus wordt u omtrent de voortgang op de hoogte gehouden.

Onze investeringsuitgaven zijn fors hoger dan vorig jaar en bedragen € 20,5 miljoen. Vooral projecten vanuit het Masterplan Kaden en de inrichting van het Slochterdiep en zijtakken hebben hiertoe bijgedragen. Voor een inhoudelijke voortgang verwijzen wij naar hoofdstuk 3.c van deze jaarrekening.

In 2015 zijn de gevolgen van de "proefprocedure natuur" feitelijk afgerond. Met deze proefprocedure is bepaald wanneer grond natuur is en wanneer niet. Voor natuurgrond wordt een lager tarief aan waterschapsbelasting in rekening gebracht. De proefprocedure betekende voor ons dat er meer natuurgrond is aangewezen. In het voorjaar van 2016 is tot uitbetaling van teveel betaalde waterschapslasten overgegaan. Een uitbetaling van € 1,1 miljoen is in deze jaarrekening verwerkt.

Om de kosten in de hand te houden proberen we vanaf 2015 jaarlijks € 0,5 miljoen te besparingen op onze exploitatie kosten. Deze besparing is dit jaar gerealiseerd door lagere personeelslasten en lagere directe uitgaven.

Hoofdstuk 3 b. Overzicht incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten betreft de baten en lasten die als éénmalig ten opzichte van voorgaande en komende jaren moeten worden beschouwd. De volgende incidentele baten en lasten zijn in de exploitatierekening 2015 meegenomen.

Incidentele baten

- Afwikkeling "uitspraak natuur"	469.000
- Vergoeding Ministerie EZ voor de in 2013 en 2014 gemaakte kosten inzake onderzoeken aardbevingsbestendigheid Eemskanaal	66.000
	<u>535.000</u>

Incidentele lasten

- Toevoeging voorziening voormalig bestuur en personeel	579.000
Totaal incidentele lasten	<u>579.000</u>

De niet geraamde incidentele baten en lasten worden toegelicht in hoofdstuk 2 onderdeel b: analyse van de belangrijkste afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage.

Hoofdstuk 3 c. Lopende investeringen

Algemeen

Het totale restant volume aan beschikbaar gestelde kredieten bedraagt per 31 december 2015 € 60 miljoen. Van deze € 60 miljoen zal een deel niet hoeven te worden besteed omdat naar verwachting de werkelijke kosten lager zullen zijn dan het beschikbaar gesteld krediet.

Het jaar 2015

In 2015 is een investeringsvolume van € 21,2 miljoen gerealiseerd tegen een verwachting van € 15,6 miljoen. Het hoger gerealiseerde volume betreft voor het merendeel uitgaven van het MasterPlan Kaden projecten waaronder Slochterdiep en Zijtakken. Het hogere investeringsvolume heeft geen invloed op de kapitaallasten voor 2015. Eventuele gevolgen voor 2016 worden aangegeven bij de voorjaarsrapportage 2016.

De bruto investering bedraagt € 26,6 miljoen en de subsidies en bijdragen € 5,4 miljoen. Hieronder wordt de stand van zaken per project weergegeven onderverdeeld in lopende projecten en afgesloten projecten in 2015.

Lopende projecten

Voor een totaaloverzicht van de lopende projecten wordt verwezen naar bijlage 1 "kredietoverzicht per 31 december 2015". Hieronder wordt per project een korte toelichting gegeven.

HIR Haren (028)

Krediet: € 7.146.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 5.944.000. Restantkrediet: € 1.202.000.

De Herinrichting Haren is een landinrichtingsplan waarin onder meer de waterbeheersing wordt verbeterd en op de (toekomstige) functies wordt afgestemd. In 2015 heeft de Landinrichtingscommissie Haren afrondende werkzaamheden en kavel aanvaardingswerken in uitvoering genomen en zijn de procedures met betrekking tot de lijst geldelijke regelingen afgerond. In 2015 is het Inrichtingsplan Westerlanden - Besloten Venen in uitvoering genomen. Dit gebied wordt als onderdeel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) ingericht als natuur- en waterretentiegebied. Verder worden, om het gehele gebied beleefbaarder te maken, recreatieve voorzieningen aangebracht.

Herinrichting Oude Veenkoloniën, blok 3 (031)

Krediet: € 112.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 9.000. Restant krediet: € 103.000.

Dit betreft vooral de procedurele en financiële afwikkeling van het herinrichtingsplan Oude Veenkoloniën, blok 3. Er worden geen grootschalige werken meer uitgevoerd. Het betreft hier hoofdzakelijk nog uit te keren schadevergoedingen.

HIR Westerwolde grondaankopen (033)

Krediet: € 3.394.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 3.336.000. Restantkrediet: € 58.000.

In 2015 zijn de resterende Waterwet procedure zaken in de minne opgelost. In de nazorg sfeer spelen er momenteel nog een negental verwervingszaken voor het gehele Westerwolde gebied. Naar verwachting kunnen ook deze zaken in 2016 afgerond worden.

In 2015 is de aanleg van maaipaden grotendeels afgerond. Voor 2016 resteren er nog enkele zaken ter afronding.

Herinrichting Midden Groningen (076)

Krediet: € 2.000.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.071.000.

Restantkrediet: € 929.000.

De al langlopende Herinrichting Midden-Groningen zal in 2016 zijn afronding krijgen met de oplevering van de laatste uitstaande opgaven. De uitvoering van de 2^e fase van het natuurgebied Dannemeer van Blok II (Slochteren/Schildwolde) en de verbeteringswerken voor de kaden langs het Afwateringskanaal en de Slochter Ae zijn, op enige restwerken na, in 2015 afgerond. In de uitvoering Dannemeer zijn ook waterschapsopgaven voor natuurvriendelijke oevers en kadeverbetering meegenomen.

De uitvoering van het laatste onderdeel van Midden-Groningen, de natuurinrichting Haansplassen, is in 2015 gestart en zal in 2016 worden afgerond. De natuurinrichting van Haansplassen wordt samen met de waterschapsopgaven voor kadeverbetering verbeteringswerken tussen de Haansplassen en het Schildmeer uitgevoerd.

Landinrichting Laaghalen (115)

Krediet: € 685.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 211.000.

Restantkrediet: € 474.000.

Met de uitvoering van het eerste deel van het project Geelbroek is gestart. De inrichting van de natuurvriendelijke oever langs de ruimsloot en 2 vispassages zijn gereed. De verdere inrichting van het natuurgebied in combinatie met wateropgaven voor bovenstrooms water vasthouden (181.000 m3) en aanpak verdroging (360 ha) is vertraagd doordat de afstemming met de omgeving meer tijd kost. Naar verwachting zal het project in 2017 worden afgerond

Stedelijk Waterbeheer (124)

Krediet: € 1.053.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 535.000.

Restantkrediet: € 518.000.

Dit krediet is met het vaststellen van de nota stedelijk waterbeheer uit 2003 beschikbaar gesteld. Het restantkrediet zal worden ingezet ten behoeve van de uitvoering van de stedelijke waterplannen. In 2015 zijn geen uitgaven ten laste van het krediet gebracht. Eind 2015 is gestart met de inventarisatie van de plannen van de gemeenten voor 2016 en verder.

Landinrichting Odoorn (184)

Krediet: € 675.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 421.000.

Restantkrediet: € 254.000.

De werkzaamheden in het terrein zijn in 2014 afgerond. Er zijn nog een aantal onderhoudspaden waarvan de eigendomssituatie moet worden aangepast. Een deel van de grondkosten moet nog worden gedeclareerd. Het project kan dan in 2016 worden afgesloten.

Uitvoering waterplannen (208)

Krediet: € 1.520.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015 € 22.000.

Restantkrediet: € 1.498.000.

In dit project zijn al onze toezeggingen opgenomen, vanuit de gemeentelijke waterplannen, richting de gemeenten. Vanwege de hoge prioriteit van de KRW en WB21 zijn deze activiteiten naar achteren geschoven. Eind 2015 is gestart met de inventarisatie van de plannen van de gemeenten voor 2016 en verder.

Aanpak Ceresmeer (237)

Krediet: € 50.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 0

Restantkrediet: € 50.000.

In 2013 is het Ceresmeer door Philips verkocht aan de Grondbank. In 2015 is een start gemaakt met de sanering van de sloten rondom het Ceresmeer en de sanering zal vijf jaar duren.

Vismigratie KRW kanalen Hunze-Veenkoloniën (242)

Krediet: € 570.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 552.000.

Restantkrediet: € 18.000.

Wij hebben bijgedragen aan een aantal gerealiseerde vispassages in het Amerdiep, Deurzerdiep en Anreperdiep. Daarnaast is een bijdrage geleverd aan het visvriendelijk maken van gemaal Ennemaborgh. Behoudens de aanleg van een vispassage bij gemaal Sans Souci en een viswering bij gemaal Veendam, zijn alle projecten afgerond. De aanleg van de passage bij gemaal Sans Souci is vertraagd i.v.m. een in gebreke stelling van de aannemer. Het werk zal in 2016 worden afgerond. Deze actie maakt onderdeel uit van het Waddenfondsproject "Ruim Baan voor Vissen".

Westerwoldse Aa (246)

Krediet: € 5.238.000. Uitgaven en verplichtingen tot en met 2015: € 4.711.000.

Restantkrediet: € 527.000.

De uitvoering van Fase 1 (op de ca. 215 ha reeds verworven gronden) van het inrichtingsplan voor de Benedenloop Westerwoldse Aa, Kuurbos, Hamdijk en Bovenlanden is in 2014 afgerond. Ca. 4 mln. m³ waterberging en ca. 2,5 km natuurvriendelijke oevers, twee vispassages en recreatieve voorzieningen (fietspad, aanlegsteiger, passantenhaven) zijn gerealiseerd.

In 2015 is een deel van de voor fase 2 benodigde gronden (totaal ca. 23 ha) verworven. De inrichting van de inmiddels verworven gronden (14 ha waarop ca 1,7 km natuurvriendelijke oevers en ca 0,1 mln. m³ waterberging wordt gerealiseerd) is in 2015 in uitvoering gegaan en zal in 2016 worden opgeleverd. De resterende gronden zullen, voor zover mogelijk, ook op minnelijke basis worden verworven maar in laatste instantie zal verwerving via onteigening worden gerealiseerd. Hiertoe is een onteigeningsprocedure gestart. De resterende gronden zullen zo spoedig mogelijk na verwerving worden ingericht. De inrichting zal naar verwachting uiterlijk 2017 worden voltooid.

WB21 Tusschenwater (253)

Krediet € 2.334.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 112.000.

Restantkrediet: € 2.222.000.

De Hunze en het Zuidlaardermeer zijn aangewezen als Kaderrichtlijn Water (KRW) waterlichaam. De ecologische toestand van de Hunze en het Zuidlaardermeer voldoet nu nog niet aan de normen uit de KRW. Om de ecologische toestand van deze KRW waterlichamen te verbeteren zijn doelen en maatregelen geformuleerd. Maatregelen voor de Hunze zijn onder meer beekherstel door hermeandering en het creëren van overstromingsvlakten. Met deze maatregelen wordt ook ruimte voor waterberging gemaakt. Hiervoor is het inrichtingsplan Tusschenwater opgesteld waarin ook de inrichting voor natuur en recreatie met behoud van de drinkwaterfunctie is uitgewerkt.

In 2015 is het plan vastgesteld en zijn de procedures voor het overgrote deel doorlopen.

Groot onderhoud terugslagkleppen kwantiteitgemalen (294)

Krediet € 100.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 42.000.

Restantkrediet: € 58.000.

De terugslagkleppen van acht gemalen zijn geïnspecteerd. Hierbij zijn elf terugslagkleppen gereviseerd. Het betreft de gemalen Dorkwerd, Tweede Exloërmond, Sans Souci, Silenka, Booneschans, Wildervank Landbouw en Wildervank Stedelijk en Veenhuizerstukken.

In verband met de uitloop van de aanbesteding van het raamcontract zijn bij minder gemalen dan gepland technische inspecties uitgevoerd. De overige zullen in 2016 worden geïnspecteerd.

EHS Westerwolde (306)

Krediet € 2.148.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.424.000.

Restantkrediet: € 724.000.

In het dal van de Ruiten Aa worden voor het deeltraject Renneborg – Ter Walslage de voorbereidingen getroffen om te komen tot uitvoering. Voor het project is Waddenfondssubsidie beschikbaar. Het waterschap draagt € 400.000 bij aan dit deeltraject. In het watergedeelte van dit deeltraject wordt 11,5 km beekherstel gerealiseerd, worden acht stuwen vervangen door vistrappen, vier stuwen geplaatst en wordt een onderzoeksrapport opgesteld. Voor de woningen en landbouwpercelen, waar te hoge grondwaterstanden zullen optreden, worden compenserende maatregelen voorbereid. Het ontwerp voor het deeltraject Renneborg – Ter Walslage is eind 2015 afgerond en zal via inloopbijeenkomsten, begin 2016, aan de inwoners van het gebied worden gepresenteerd. In 2016 wordt gestart met de bestekvoorbereiding, waarna de uitvoering in 2017 en 2018 zal plaatsvinden.

Ten noorden van Ter Apel is het dal van de Ruiten Aa versneld aangepakt. Het project is in 2014 voorbereid en in 2015 uitgevoerd. Voor het project is Waddenfondssubsidie, POP subsidie en een bijdrage van de provincie beschikbaar. Het waterschap draagt € 60.000 bij aan het project. Voor het watergedeelte is 2,5 km beekherstel gerealiseerd, twee stuwen zijn vervangen door vistrappen, te kleine duikers in een hoofdwatergang en in de Ruiten Aa in Ter Wisch zijn vervangen en compenserende maatregelen op landbouwgronden zijn uitgevoerd.

Aanpassingen RWZI Veendam (361)

Krediet: € 2.598.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.629.000

Restantkrediet: € 969.000.

De RWZI Veendam is nog niet aangepast aan het laatste ontwerp/bouwfilosofie.

Belangrijke knelpunten zijn o.a. het hoge energieverbruik van het beluchtingssysteem, de huidige biologische capaciteit die niet is afgestemd op toekomstige prognose en het ontbreken van biologische fosfaatverwijdering.

De RWZI Veendam is voorzien van drie puntbeluchters in combinatie met vier voorstuwers. De puntbeluchters en voorstuwers zijn zowel technisch als financieel afgeschreven. Deze manier van beluchten vergt veel energie nl. 1.050.000 kWh/jaar. In het kader van de MJA-3 doelstelling is in het energie efficiency programma (EEP 2009-2012) opgenomen dat door vervanging van het beluchtingssysteem (incl. voorstuwers) een energie voordeel is te behalen van circa 520.000 kwh/jaar door het plaatsen van bellenbeluchting in combinatie met energiezuinige en onderhoudsarme voorstuwers.

In 2013 zijn de puntbeluchters en voorstuwers vervangen door bellenbeluchting. De lucht wordt middels drie blowers ingebracht en een drietal voorstuwers zorgen ervoor dat de massa in het beluchtingscircuit in beweging blijft. In 2015 is er een tweede bandindikker en een PE-aanmaakinstallatie, ten behoeve van het indikken van het slib, geplaatst. Tevens zijn de surplusslibbuffers aangepast. De geplande struvietinstallatie zal mogelijk komen te vervallen. De mogelijkheid om op biologische wijze fosfaat te verwijderen is mogelijk voldoende om aan de eisen te voldoen. Dit wordt nog nader onderzocht. Er is besloten om na het plaatsen van de nieuwe bandindikkerinstallatie en de PE-aanmaakinstallatie inclusief de aanpassing van de surplusslibbuffers een jaar te kijken of het probleem van de primaire sliblijn zichzelf zou oplossen. Dit is echter niet het geval. In 2016 zal daarom de optimalisatie van de primaire sliblijn worden uitgevoerd. Daarnaast worden in 2016 de mogelijkheden onderzocht voor verdere energiebesparing.

Realiseren overstromingsvlakte Hunze (413)

Totaal krediet: € 2 034 000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1 435 000.
Restantkrediet: € 599.000.

In 2014 is het plan Oude Weer uitgevoerd en in 2015 financieel afgesloten. De toegezegde subsidies zijn gedeclareerd en betaald.

Het project Beekherstel Hunze in het gebied Bonnerklap is onderdeel van het KRW-programma 'De Hunze, Natuurlijk!'. In 2014 is het plan Bonnerklap in uitvoering genomen en in 2015 afgerond. De afwikkeling van de kosten inclusief de subsidies zijn ook in 2015 afgerond.

Het deelproject Annermoeras en Elzemaat is in 2015 in uitvoering genomen en zal in 2016 worden afgerond.

Verdrogingsbestrijding (417)

Krediet € 514.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 56.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 47.000. Restantkrediet: € 411.000.

De projecten verdrogingsbestrijding Holmers Halkenbroek, Eexterveld- Scheebroekerloopje en Geelbroek zijn onderdeel van het verdrogingsgebied Drentsche Aa. Voor de uitvoering van waterhuishoudkundige maatregelen zal het waterschap voor 25% in de kosten bijdragen.

De projecten Holmers Halkenbroek en Eexterveld Scheebroekerloopje zijn beiden uitgevoerd. Er is hiermee totaal bijna 300 ha aan verdrogingsbestrijding uitgevoerd en 361.000 m³ ruimte voor het bovenstrooms vasthouden van water gerealiseerd. Echter in het beekdal van het Amerdiep wordt door de grondeigenaren (agrariërs) vernatting ervaren en samen met de grondeigenaren wordt gekeken hoe die vernatting gecompenseerd kan worden. Het deelproject Holmers-Halkenbroek waarvoor € 77.000 beschikbaar was gesteld is in 2015 afgesloten waardoor het krediet met € 56.000 kan worden verlaagd. Het restant krediet van € 21.000 zal voor compensatie van de vernatting worden gereserveerd. Zie bijlage 2 "afgesloten projecten 2015".

De uitvoering van het project Geelbroek is gestart.

Het project Loon is eveneens onderdeel van het verdrogingsgebied Drentsche Aa. De concrete voorbereidingen voor dit project zijn nog niet gestart omdat er afstemming plaats moet vinden over de uitvoering van de maatregelen die in het kader van het beheerplan Natura 2000 en PAS voor de Drentsche Aa zijn opgesteld. Momenteel wordt er gewerkt aan een inrichtingsvisie beekdalen Drentsche Aa, deze zal in de 2^e helft van 2016 gereed zijn. Hieruit zal o.a. blijken hoe de aanpak en benodigde maatregelen in het Loonediep eruit zullen zien, daarna kan de concrete voorbereiding starten.

Onderzoeken KRW / WB21 (428)

Krediet: € 983.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 202.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 724.000. Restantkrediet: € 57.000.

Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor waterbesparing en conservering zijn de volgende projecten uitgevoerd: grondwatermodellering ten behoeve van beregening uit grondwater Drentsche Aa, optimalisatie doorspoelbeleid Oldambt, Spaarwater I, Druppelirrigatie en Kansenskaart stuwen Veenkoloniën. Het project wordt met € 202.000 verlaagd tot een restantkrediet van € 57.000. Zie bijlage 2 "afgesloten projecten 2015".

Dit restantkrediet zal worden ingezet om de resterende projecten zoals Veenoxidatie, Spaarwater II en Klimaatbestendig Drentsche Aa af te kunnen wikkelen. Het project Klimaatbestendig Drentsche Aa is in 2015 gestart met het actualiseren van het SIMGRO-grondwatermodel van het Drentsche Aa gebied. De tweede fase waarin gerekend gaat worden met het grondwatermodel is uitgesteld naar 2016, om het voor interreg subsidie in aanmerking te kunnen laten komen.

Vervangen diverse beschoeiingen 2015 (434)

Krediet: € 927.000. Waarvan afgesloten in 2015: € 112.000. Restant krediet per 31 december 2015: € 815.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 730.000.

Restantkrediet: € 85.000.

De werkzaamheden bestaan uit het vervangen van oeverbeschoeiingen conform het beleid t.a.v. onderhoud aan oeverfixaties. Hiervoor is in 2013 een meerjarig bestek aanbesteed. Als afronding van het project worden in 2016 nog twee trajecten beschoeiing aangebracht voor € 85.000. Het niet benodigd deel van het krediet ad € 112.000 is afgesloten. Zie bijlage 2 "afgesloten projecten 2015".

IM uitwijk ICT (442)

Krediet: € 200.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 168.000.

Restantkrediet: € 32.000.

Dit bedrag is geraamd voor het project realisatie van een uitwijk voor ICT. Afgelopen jaar is een deel van het krediet besteed aan een nieuwe backup- en een dataopslag systeem. Het komend jaar gaan we op de uitwijklocatie primaire applicaties gespiegeld met het hoofdkantoor plaatsen. Mocht het systeem op het hoofdkantoor uitvallen dan kan verder gewerkt worden op de uitwijklocatie.

IM 2015 (444)

Krediet: € 400.000. Waarvan afgesloten in 2015: € 220.000. Restant krediet per 31 december 2015: € 180.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 13.000.

Restantkrediet: € 167.000.

Het krediet is met € 220.000 verlaagd aangezien het deelproject "netwerkcomponenten" eind 2015 is afgesloten. Zie bijlage 2 "afgesloten projecten 2015".

Het restant krediet van € 167.000 zal in 2016 voor het deelproject "nieuwe werkplekken" worden ingezet. Vanwege het project informatiebeveiliging en de daarmee samenhangende vervanging van de netwerkcomponenten zijn we niet toegekomen aan de vervanging van de werkplekken. Wel hebben we een aantal sterk verouderde werkplekken vervangen in 2016.

Renovatie rioolgemalen (451)

Krediet: € 5.061.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 4.825.000.

Restantkrediet: € 236.000.

Er zijn 23 rioolgemalen gerenoveerd in een periode van 60 maanden (t/m 2014). Eén gemaal moet nog gerenoveerd worden vanuit dit krediet. Dit zou een pilot worden waarbij het water niet met een pomp op druk gebracht wordt maar met een compressor. Door het faillissement van de aannemer is dit niet uitgevoerd. Over de verdere aanpak van dit gemaal vind verder overleg plaats.

In totaal zijn er 43 afvalwaterpompen één op één vervangen waardoor de restlevensduur van het betreffende gemaal verlengd wordt.

GEO info & metadata (478)

Krediet: € 150.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 142.000.

Restantkrediet: € 8.000.

Het project heeft een langere doorlooptijd dan oorspronkelijk gepland. De verwachting is dat het project medio 2016 wordt afgerond. Er is veel tijd gestoken in de voorbereiding en kwaliteit van het product. Daarnaast zijn andere prioriteiten binnen de organisatie een vertragende factor geweest. Ook draagt dit project bij aan het Hunze en Aa's Eigen Informatiesysteem (HEI) project.

Vispassages waddenfonds (479)

Krediet: € 215.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 328.000

Restantkrediet: € -113.000.

In 2010 heeft het AB een krediet van € 215.000 vrijgegeven als cofinanciering (op een totaal budget van 1,2 miljoen euro) voor de realisatie van een vijftal vispassages die als onderdeel van het Waddenfonds project "Van Wad tot Westerwoldse Aa" gerealiseerd zullen gaan worden. Het betreft hier de locaties: stuw De Bult, stuw Veelerveen, stuw De Tjamme, gemaal Hongerige Wolf en de sluizen bij Nieuwe Statenzijl. Het overige deel van de kosten wordt betaald vanuit een subsidie van het Waddenfonds en een bijdrage van Rijkswaterstaat. De RWS bijdrage heeft alleen betrekking op de vispassage Nieuwe Statenzijl. De vispassages bij Nieuwe Statenzijl, De Bult, Veelerveen en De Tjamme zijn gerealiseerd en opgeleverd. De passage bij Hongerige Wolf is door een in gebreke stelling van de aannemer vertraagd. Deze passage zal in 2016 worden afgerond. Vanuit de Waddenfonds subsidie worden diverse projecten gefinancierd. Gebleken is dat de te ontvangen subsidie voor interne uren lager is dan waarmee is gerekend. Dit betekent dat de subsidiebedragen waar rekening mee is gehouden in werkelijkheid lager zijn. Naar verwachting bedraagt het financieel nadeel € 80.000. Daartegenover staan voordelen op diverse andere Waddenfonds projecten. De financiële effecten hiervan worden nader uitgezocht. Bij de voorjaarsrapportage 2016 zal er eindverantwoording over dit project worden afgelegd.

Grootonderhoud sluizen (496)

Krediet: € 190.000. Uitgaven tot en met 2015: € 132.000.

Restantkrediet: € 58.000.

In het kader van dit project wordt groot onderhoud op basis van inspecties uitgevoerd aan o.a. deuren, taatsen, drempels, schuiven en E-installaties van sluizen en remmingwerken die een cyclus hebben van 20 tot 40 jaar.

Voor 2015 zijn o.a. de onderstaande werkzaamheden uitgevoerd:

4e verlaat, actieve kolk, Stadskanaal herstel bovendeuuren en drempel.

3^e verlaat Pekelder Hoofddiep nieuwe bovendeuuren.

Batje Verlaat herstel drempel bovendeuuren.

5e verlaat Stadskanaal inspectie boven- en benedendeuren.

In verband met de uitloop van de aanbesteding van het raamcontract is een aantal geplande werkzaamheden doorgeschoven naar 2016.

Masterplan Kaden (500)

Krediet: € 61.319.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 42.099.000.

Restantkrediet: € 19.220.000.

Vanuit dit krediet is de afgelopen jaren € 4,1 miljoen overgeheveld naar diverse projecten die gecombineerd met het Masterplan kaden worden uitgevoerd. Het uiteindelijke krediet voor Masterplan Kaden bedraagt momenteel € 61.319.000.

In 2015 is in totaal ruim 18 km kaden op veilige hoogte gebracht. In het landelijk gebied betreft het hier met name trajecten in Duurswold (Dannemeer, Slochterdiep Brogsloot). In het stedelijk gebied zijn alle trajecten in de stad Groningen afgerond, met uitzondering van enkele trajecten die meeliften met de ontwikkelingen binnen de gemeente. Ook langs het Winschoterdiep tussen Zuidbroek en Westerbroek is 80% van de trajecten in 2015 afgerond. Het Masterplan Kaden ligt goed op schema zowel wat de betreft het tijdspad als de kosten.

VKA (601)

Krediet: € 920.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 600.000

Restantkrediet: € 320.000.

Zoals bekend zijn er gesprekken gaande met de bedrijven die zijn aangesloten op de Veenkoloniale Afvalwaterleiding (VKA) om tot een voor ons kostendekkende exploitatie te komen. Uitgangspunt hiervoor is dat de VKA in een goede staat van onderhoud wordt opgeleverd. De komende jaren zullen diverse vervangingsinvesteringen, zoals pompen en schakelkasten van de gemalen, plaatsvinden. Daarnaast is de schakelkast van het VKA gemaal Scheemda in 2011 uitgebrand. In 2013 is het VKA gemaal Scheemda gerenoveerd. Naast de herstelwerkzaamheden als gevolg van de brand is ook de geplande vervanging van de pompen gerealiseerd. De kosten zijn voor een deel gedekt uit de verzekeringsuitkering.

In 2015 is begonnen met de aanpassingen van zowel de elektrotechnische als ook de mechanische installatie van het gemaal PPG. Er is vertraging opgetreden omdat Enexis een nieuwe kabel aan moest leggen. De kabel is in 2015 door Enexis gerealiseerd.

In 2015 is gestart met de voorbereiding van het vervangen van de elektrotechnische en mechanische installatie van gemaal AVEBE. Door de faillissement van de mechanische aannemer is er vertraging in de uitvoering van zowel PPG alsook AVEBE opgetreden. Dit zal nu in 2016 worden uitgevoerd.

De elektrische installatie van beide gemalen is gereed.

Herinrichting Oude Veenkoloniën (604)

Krediet: € 250.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 32.000

Restantkrediet: € 218.000.

Er worden nog een aantal kleine werken uitgevoerd die vanuit de ingebruikname van de terreinen nodig zijn. Daarnaast worden nog een aantal kleine strookjes grond verworven ten behoeve van de toegankelijkheid van onze objecten.

Zoek en Vind GIS (620)

Krediet: € 30.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 24.000

Restantkrediet: € 6.000.

In 2014 is begonnen met de implementatie van de gekozen zoekoplossing, My-Lex overheid van C-Content. De koppelingen met Decos en de netwerkschijven zijn inmiddels gerealiseerd. Ook de koppeling met GIS (My-Lex maps) is inmiddels afgerond. De koppeling met SharePoint wordt het tweede kwartaal van 2016 afgerond.

Grootonderhoud RWZI's (622)

Krediet: € 458.000. Waarvan in 2015 afgesloten: € 398.000.

Restantkrediet: € 60.000.

Jaarlijks wordt voor het levensduur verlengend grootonderhoud, volgens het programma Groot Onderhoud RWZI's (GOR), een investeringsbedrag opgevoerd. De voor 2015, op basis van het GOR, geplande onderhoudswerkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd.

Per onderdeel is bekeken of vervanging of een grote revisie op dit moment noodzakelijk was.

Hierbij is gekeken naar gebruiksduur, toestand en belangrijkheid van de apparatuur in relatie tot de te nemen actie. Van een aantal onderdelen is bepaald dat deze vervangen moest worden.

De totale besteding bedraagt € 360.000. Van het krediet is € 98.000 niet besteed. In 2016 zal van dit restant nog € 60.000 worden besteed. Dit betreft eventuele vervanging van de mengers rwzi Foxhol.

Het krediet is, op het nog te besteden bedrag van € 60.000 na, afgesloten (dit is opgenomen in bijlage 2 "afgesloten projecten 2015").

RWZI Scheemda (623)

Krediet: € 411.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 236.000

Restantkrediet: € 175.000.

Het project RWZI Scheemda, plaatsen nieuw mengstelsel slibgistingstank, wordt in samenhang uitgevoerd met het project biogasveiligheid (696). De uitvoering zal in 2016 plaatsvinden.

Renovatie rioolgemaal (636)

Krediet: € 1.800.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 116.000.

Restantkrediet: € 1.684.000.

De looptijd van dit project is van 2015 t/m 2019. Inzet is om gemalen niet compleet te renoveren zoals dat eerder gebruikelijk was maar om zoveel mogelijk gebruik te maken van de restlevensduur van de verschillende onderdelen van het gemaal. Er worden dus deelrenovaties uitgevoerd. In 2015 is dit voor drie rioolgemalen uitgevoerd. Twee gemalen die ook voor 2015 gepland stonden zijn niet uitgevoerd omdat er nog geen duidelijkheid was over de toekomstige afnameverplichting. Dat moet in 2016 duidelijk worden waarna we deze gemalen ook kunnen aanpakken.

Gemalen Oostwold (637)

Krediet: € 498.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 142.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 331.000 Restantkrediet: € 25.000.

Het krediet is met € 142.000 verlaagd aangezien de werkzaamheden met betrekking tot de vrije afwatering zijn gerealiseerd en na afloop de van de onderhoudstermijn in mei 2015 financieel is afgerond. Er resteert nog een grondtransactie in 2016 waarvoor het restantkrediet van € 25.000 zal worden ingezet. Zie bijlage 2 "afgesloten projecten 2015".

Noordelijke vaarverbinding (639)

Krediet: € 900.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 375.000

Restantkrediet: € 525.000.

Dit betreft onze bijdrage aan het project Noordelijke Vaarverbinding. Er worden natuurvriendelijke oevers gerealiseerd en de kades worden opgehoogd. Daarnaast wordt een deel achterstallig onderhoud meegenomen. Er is reeds € 375.000 door het waterschap betaald. De werkzaamheden zijn (grotendeels) uitgevoerd, maar er is nog een juridische kwestie tussen de gemeente (trekker van het project) en de aannemer, waardoor het project nog niet financieel kan worden afgerond. De verwachting is dat dit in 2016 zal worden afgewikkeld

Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) (646)

Krediet: € 450.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 340.000

Restantkrediet: € 110.000.

Dit project omvat de uitvoering, dus het daadwerkelijk realiseren, van deze wettelijk verplichte basisregistratie. Vooraf is een aantal pilots uitgevoerd, o.a. in samenwerking met gemeenten. Bovendien is er voor gezorgd dat van een aantal gebieden binnen ons waterschap de data dusdanig opgewaarderd zijn dat deze gebruikt kunnen worden als basis voor de opwaardering naar de BGT. Verder zijn in 2015 meerdere gemeenten afgerond en zijn alle andere gemeenten in uitvoering gebracht. Landelijk is bepaald dat per 1 juli 2016 alle gemeenten in de Landelijke Voorziening moeten zijn opgenomen. Voor het gebied van Hunze en Aa's zal deze deadline worden gehaald. Het project is opgedeeld in vier jaardelen, waarvan de derde (2015) nu is afgesloten. Het project zal binnen het krediet worden afgerond.

Gemaal Rozema revisie (674)

Krediet: € 327.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 376.000.

Restantkrediet: € -49.000.

Als gevolg van de technische veroudering zullen de komende jaren de eerste vervangingsinvesteringen voor het gemaal plaatsvinden. Onder andere telemetrie, besturing, tolkleppen en luchtbehandeling zullen de komende jaren vervangen worden. De voorbereidingen zijn gestart in het najaar van 2014 en de uitvoering heeft grotendeels in 2015 plaatsgevonden. De werkzaamheden worden in 2016 afgerond. De bijdrage van de bodemdalingscommissie bedraagt € 250.000 en de afrekening zal in 2016 plaatsvinden. Dit verklaart ook het momenteel ontstane negatief restantkrediet.

Hermeandering Deurzerdiep - Anreepdiep (677)

Krediet: € 1.309.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 931.000.

Restantkrediet: € 378.000.

De werkzaamheden zijn grotendeels in 2015 uitgevoerd. In 2016 zullen zowel de uitvoering als de financiën volledig worden afgewikkeld.

Slochterdiep en zijtakken (679)

Krediet: € 15.300.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 13.764.000.

Restantkrediet: € 1.536.000.

In de AB vergadering van 2 juli 2014 is het projectplan Inrichting Slochterdiep en zijtakken vastgesteld. In het projectplan Inrichting Slochterdiep en zijtakken zijn de maatregelen beschreven die nodig zijn om de inrichting van het Slochterdiep en zijtakken op kosteneffectieve wijze voor een groot deel te laten voldoen aan de geldende beleidskaders en normen voor kadehoogte, kade- en oeverstabiliteit, inrichting van natuurvriendelijke oevers en doorvoercapaciteit en bevaarbaarheid. De uitvoering is in volle gang en voor ca. 40% afgerond. De realisatie van het plan zal naar verwachting begin 2017 worden afgerond.

Afsluiting Oude Borgsloot (682)

Krediet: € 81.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 81.000.

De afsluiting van de Oude Borgsloot (dam met afsluitbare duiker) wordt gerealiseerd in het Masterplan Kadenproject in de Duurswoldboezem. Dit project wordt in 2016 inclusief projectplanprocedures uitgevoerd.

Cultuurhistorisch erfgoed Kielsterverlaat (688)

Krediet: € 80.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 80.000.

Na de zomer van 2015 is begonnen met de procedure aanvraag monumentenvergunning. Samen met de omgevingsdienst Groningen is er een plan van aanpak en een tekening gemaakt en samen met de aanvraag ingediend. In de winterperiode van 2015 kon de uitvoering niet meer plaatsvinden aangezien voor het metselwerk hogere temperaturen nodig zijn. De werkzaamheden zijn nu in april 2016 gepland.

Baggeren Meedenerdiep (690)

Krediet: € 297.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 297.000.

Baggeren stedelijk gebied Groningen (700)

Krediet: € 225.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 225.000.

De projecten 690 Baggeren Meedenerdiep, 700 Baggeren stedelijk gebied Groningen en 627 baggeren Hoogezand en omgeving (krediet 2016 € 420.000) zullen in 2016 als één project worden aanbesteed en uitgevoerd. In de najaarsrapportage 2015 is reeds aangegeven dat de ramingen van Baggeren Meedenerdiep en Baggeren stedelijk gebied Groningen met respectievelijk € 187.000 en € 100.000 kunnen worden verlaagd. Uit waterbodemonderzoeken is namelijk gebleken dat de verontreiniging van de baggerspecie beduidend minder is dan in eerste instantie aangenomen. Uit de voorbereiding van deze drie baggerprojecten is gebleken dat deze ramingen naar verwachting nog verder kunnen dalen. Daarentegen is de verwachting dat de raming van project 627 baggeren Hoogezand en omgeving met € 70.000 verhoogd zal moeten worden. De definitieve cijfers zijn bekend na de aanbesteding in het voorjaar van 2016. In de voorjaarsrapportage 2016 zullen we een voorstel opnemen over eventuele aanpassingen van deze drie kredieten.

Biogasveiligheid (696)

Krediet: € 1.746.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.676.000.

Restantkrediet: € 70.000.

Begin april 2015 is het project Biogasveiligheid aanbesteed met als opleverdatum oktober 2015.

Gedurende de engineeringfase bleek dat de aangeleverde ontwerpen niet van voldoende kwaliteit waren en dat ook de gestelde einddatum niet zou worden gehaald. De aannemer is vervolgens in gebreke gesteld. Vervolgens is opnieuw onderhandeld met als resultaat dat er duidelijke afspraken zijn gemaakt over de gewenste kwaliteit. De opleverdatum is hierdoor verschoven naar 2016.

We hebben er voor gekozen de opdracht te laten uitvoeren door de huidige opdrachtnemer. Dit heeft mede te maken met het feit dat de alternatieven qua tijd en financiën zeer ongunstig uitpakken.

Daarnaast hebben wij het vertrouwen, dat ondanks de ontstane problemen, de aannemer technisch in staat is de opdracht tot een goed einde te brengen. De tijdsfactor zit in het feit dat het werk opnieuw in de markt moet worden gezet. Geschatte uitlooptijd is dan circa 1,5 tot 2 jaar. De financiële factor heeft te maken met het feit dat eventuele nieuwe marktpartijen eerst gaan onderzoeken waarom de samenwerking met de huidige opdrachtnemer is misgelopen. De huidige opdrachtnemer heeft bij het waterschap aangegeven dat hij door zijn eigen onderschatting behoorlijk verlies gaat lijden op deze opdracht. De opdrachtgever heeft ook aangegeven dit verlies te nemen.

Verbindingskanaal Oosterhorn (701)

Krediet: € 100.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 70.000.

Restantkrediet: € 30.000.

In 2015 zijn de damwanden bij de uitlaat van twee gemalen vervangen. Verder zijn er fundatiepalen geplaatst om gemaal Oosterhorn Zuid te stabiliseren. Hierdoor wordt verdere verzakking voorkomen.

Ook is er een aantal peilbuizen bijgeplaatst en worden de waterpeilen vastgelegd. Dit gaan we tot minimaal 2017 voortzetten zodat er een goed inzicht is in de waterstromen in het gebied. Dit vormt de basis voor eventuele verdere aanpassingen (ophoging, verbreding) van de dijken.

De gemaakte kosten worden bij de Commissie Bodemdaling geclaimd. Minimaal 80% van deze kosten komt voor vergoeding in aanmerking.

Brug Tjuchem (705)

Krediet: € 380.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 18.000.

Restantkrediet: € 362.000.

In 2015 is gewerkt aan het ontwerp en de voorbereiding voor de vervanging van de brug. Hieruit is gebleken dat de kosten naar verwachting € 95.000 hoger zijn dan het beschikbaar gesteld krediet.

De hogere kosten zijn het gevolg van de voorwaarde voor overname van de gemeente Slochteren dat de nieuwe brug wordt voorzien van een fietspad en extra kosten in verband met een gasleiding direct naast de brug. Het algemeen bestuur heeft in de vergadering van 23 maart 2016 een extra krediet gevoteerd van € 95.000.

De aanbesteding en uitvoering staan gepland voor eerste helft 2016.

Duurswold Noord (707)

Krediet: € 4.714.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 2.890.000.

Restantkrediet: € 1.824.000.

In dit project worden de volgende werken gerealiseerd:

1. Projectplan Verbetering Noordelijke kade Afwateringskanaal tussen Steendam en Tjuchem.
2. Projectplan Visvriendelijke oevers Farmsum.
3. Oostoever Afwateringskanaal Duurswold.
4. Projectplan Inrichting Oostoever Schildmeer.
5. Kade- en oeververbetering Duurswold Noord (trajecten a, b, c en d).

De werken 1 (dijkversterking) en 2 (dijkversterking en aanleg visvriendelijke oevers) zijn voor 80% gereed en worden voor 1 oktober 2016 afgerond. De Oostoever Afwateringskanaal Duurswold (3), aanleg visvriendelijke oevers en peil regulerende kunstwerken, is voor 40% gereed en zal voor 1 oktober 2016 zijn afgerond. De realisatie van de inrichting Oostoever Schildmeer (4), aanleg luwe zone (KRW) en dijkversterking is voor 30% gereed en zal voor 1 oktober 2016 zijn afgerond. Traject 5a, aanleg natuurvriendelijke oever, is voor 80% gereed en zal voor 1 oktober 2016 worden afgerond. De trajecten 5 b, c en d (dijkverhogingen/verstevigingen en aanleg oeverbescherming) bevinden zich in het onderhandelingsstadium en zullen naar verwachting worden afgerond voor 1 oktober 2016. Hoewel de kosten voor deelprojecten 2, 3 en 4 hoger uitvallen dan oorspronkelijk geraamd (vanwege aantreffen en opruimen vervuilde grond en extra kosten voor voorbereiding van de uitvoering) worden deze tegenvallers gecompenseerd door lagere kosten dan oorspronkelijk geraamd voor met name deelproject 1. Volgens de huidige prognose kunnen de opgaven voor de deelprojecten binnen het voor project 707 beschikbare krediet worden gerealiseerd.

KRW maatregelen (708)

Krediet: € 300.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0

Restantkrediet: € 300.000.

De voorbereidende werkzaamheden voor het uitvoeringsprogramma Drentsche Aa zijn in 2015 gestart. De werkzaamheden met betrekking tot de projecten zullen in 2016 worden gestart.

Inrichting Haansplassen (725)

Krediet: € 2.763.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 295.000

Restantkrediet: € 2.468.000.

Het algemeen bestuur heeft op 13 mei 2015 het projectplan Inrichting Haansplassen vastgesteld. In dit projectplan zijn de natuurinrichting van de Haansplassen (opgave van Herinrichting Midden-Groningen) en de verbetering van 3 km kade en realisatie van 3,5 ha natuurvriendelijke oeverzone langs het naastgelegen Schildmeer (opgaven van het waterschap) in één gezamenlijk project geïntegreerd. De uitvoering van het project is in 2015 gestart en zal in 2016 worden afgerond.

Beheerprogramma 2016-2021 (740-745)

Krediet: € 19.409.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0

Restantkrediet: € 19.409.000.

Het krediet is bij het vaststellen van het beheerprogramma 2016 – 2021 op 30 september 2015 beschikbaar gesteld. Met dit krediet kunnen bijna alle maatregelen uit het beheerprogramma worden uitgevoerd. Alleen voor de maatregelen "waterkwaliteitsbaggeren overig water", "verduurzaming glastuinbouw" en "pilot zwemwater" zullen nog afzonderlijke bestuursvoorstellen worden aangeboden. Van het krediet is in 2015 nog geen gebruik gemaakt.

Afgesloten projecten in 2015

In 2015 zijn projecten met in totaal een krediet van € 15,7 miljoen afgesloten. Van de in 2015 afgesloten projecten is € 3,8 miljoen van het krediet niet besteed. Deels is dit het gevolg van lagere kosten, onder andere door aanbestedingsvoordelen, en deels door het schrappen van projecten. De afgesloten projecten staan genoemd in bijlage 2 "Overzicht afgesloten projecten 2015". Deze projecten zijn binnen het beschikbare krediet uitgevoerd.

De in 2015 afgesloten projecten worden hieronder toegelicht.

Integrale stedelijke wateropgave Winschoten (225)

Krediet: € 32.000. Uitgaven tot en met 2015: € 32.000.

Restantkrediet € 0.

Dit betrof een bijdrage aan de gemeente Oldambt in Winschoten. Binnen dit project is een deel van de stedelijke wateropgave opgelost, waarvoor het waterschap verantwoordelijk is.

Stedelijke wateropgave (226)

Krediet: € 287.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 287.000.

Restantkrediet € 0.

De inrichting van een hemelwaterberging ter voorkoming van stedelijke wateroverlast voor Musselkanaal is eind 2015 afgerond. De financiële afhandeling van de aangegane verplichting zal begin 2016 worden afgerond.

Eerste aanleg riolering (323)

Krediet: € 2.000.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015 € 1.593.000.

Restantkrediet: € 407.000.

Het krediet is bedoeld om de eerste aanleg van riolering van woningen te stimuleren via subsidiëring. Het laatste project in de gemeente Tynaarlo is in 2014 uitgevoerd, in 2015 is het project financieel afgerond.

Saneren riooloverstorten Zuidlaardermeer (412)

Krediet: € 775.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 775.000.

Restantkrediet: € 0.

Het Zuidlaardermeer voldeed niet aan de ecologische en chemische waterkwaliteitseisen die daar vanuit de KRW zijn gesteld. Ook voldeed de waterkwaliteit niet altijd aan de eisen voor de zwemwaterfunctie. Eén van de als effectief aangegeven KRW-maatregelen is het saneren van drie riooloverstorten die rechtstreeks op het Zuidlaardermeer lozen. De gemeenten Tynaarlo en Haren zijn daarvoor verantwoordelijk. Om dit aan de gestelde eisen te laten voldoen heeft het waterschap in 2010 een financiële bijdrage toegezegd. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de realisatie en hebben in 2010 de voorbereiding hiervoor gestart. De werkzaamheden in de Groeve zijn in 2011 uitgevoerd en in 2012 in Noordlaren. In 2012 en 2013 is er nader onderzoek naar de te treffen maatregelen in Midlaren uitgevoerd. De uitvoering van die maatregelen is in 2015 afgerond.

Verdrogingsbestrijding (417)

Krediet € 514.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 56.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 47.000. Restantkrediet: € 411.000.

De projecten verdrogingsbestrijding Holmers Halkenbroek, Eexterveld- Scheebroekerloopje en Geelbroek zijn onderdeel van het verdrogingsgebied Drentsche Aa. Voor de uitvoering van waterhuishoudkundige maatregelen heeft het waterschap voor 25% in de kosten bijgedragen. De projecten Holmers Halkenbroek en Eexterveld Scheebroekerloopje zijn beiden uitgevoerd. Er is hiermee totaal bijna 300ha aan verdrogingsbestrijding uitgevoerd en 361.000m³ ruimte voor het bovenstreams vasthouden van water gerealiseerd. Echter in het beekdal van het Amerdiep wordt door

de grondeigenaren (agrariërs) vernatting ervaren en samen met de grondeigenaren wordt gekeken hoe die vernatting gecompenseerd kan worden. Het deelproject Holmers-Halkenbroek waarvoor € 77.000 beschikbaar was gesteld is in 2015 afgesloten waardoor het krediet met € 56.000 kan worden verlaagd. Het restant krediet van € 21.000 zal voor compensatie van de vernatting worden gereserveerd.

Natuurvriendelijke oevers kanalen Veenkoloniën (418)

Krediet: € 350.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 141.000.

Restantkrediet: € 209.000.

Voor 2015 was onze opgave minimaal 5 km natuurvriendelijke oever aan te leggen in de kanalen van de Veenkoloniën. De werkzaamheden zijn afgerond in december 2014. De definitieve subsidievaststelling heeft in 2015 plaatsgevonden.

Natuurvriendelijke oevers Oldambt (419)

Krediet: € 160.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 158.000.

Restantkrediet: € 2.000.

In 2014 is gestart met de aanleg van natuurvriendelijke oevers en het ophogen van kaden langs het Buiten Nieuwediep. De werkzaamheden zijn in 2015 afgerond.

Termunterzijldiep en Opdiep (427)

Krediet: € 950.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 944.000.

Restantkrediet: € 6.000.

In 2015 is € 100.000 vanuit het Masterplan Kaden overgeheveld naar dit project.

Het project is inmiddels afgerond. Er staat nog een betalingstermijn open ter grootte van € 42.229 vanwege de nog lopende onderhoudstermijn tot en met 20 september 2016. Dit bedrag is opgenomen in de aangegane verplichtingen.

Onderzoeken KRW / WB21 (428)

Krediet: € 983.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 202.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 724.000. Restantkrediet: € 57.000.

Het project wordt met € 202.000 verlaagd tot een restantkrediet van € 57.000. Dit restantkrediet zal worden ingezet om de resterende projecten Veenoxidatie, Spaarwater II en Klimaatbestendig Drentsche Aa af te kunnen wikkelen.

Baggeren Hoogezand en omgeving (430)

Krediet: € 315.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 315.000

Is in 2015 vervallen. In 2016 is een nieuw C-krediet vrijgegeven.

Vervangen diverse beschoeiingen 2015 (434)

Krediet: € 927.000. Waarvan afgesloten in 2015: € 112.000. Restant krediet per 31 december 2015: € 815.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 730.000.

Restantkrediet: € 85.000.

De werkzaamheden bestaan uit het vervangen van oeverbeschoeiingen conform het beleid t.a.v. onderhoud aan oeverfixaties. Hiervoor is in 2013 een meerjarig bestek aanbesteed. Als afronding van het project worden in 2016 nog twee trajecten beschoeiing aangebracht voor € 85.000. Het niet benodigd deel van het krediet ad € 112.000 is afgesloten.

Aanschaf onderhoudsmachines 2014 (437)

Krediet € 50.000. Uitgaven tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 50.000.

Door technische problemen met een kraan is € 50.000 krediet van 2014 overgeheveld naar 2015. Uiteindelijk is hier geen gebruik van gemaakt aangezien binnen de garantietermijn na veelvuldig overleg met de leverancier het probleem is opgelost.

Aanschaf onderhoudsmachines 2015 (438)

Krediet: € 1.000.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.000.000.

Restantkrediet: € 0.

In 2015 zijn diverse machines, conform het vervangingsschema vervangen.

Oplossen knelpunten landelijk gebied 2014 (440)

Krediet € 35.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 33.000.

Restantkrediet: € 2.000.

Betreft een in 2014 aangegane verplichting die in 2015 is afgerond.

Oplossen knelpunten landelijk gebied 2015 (441)

Krediet € 238.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 197.000.

Restantkrediet: € 41.000.

In 2015 zijn uit dit krediet verspreid over het beheersgebied knelpunten in de wateraan- en afvoer opgelost. Het betreft o.a. het lager leggen van duikers, het vernieuwen van plaatstalen duikers en de verbetering van een aantal stuwen.

IM 2014 (443)

Krediet € 100.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 100.000.

Restantkrediet: € 0.

Dit betreft de vervanging van de IRIS module vergunning verlening en handhaving. De oplevering heeft in 2015 plaatsgevonden.

IM 2015 (444)

Krediet: € 400.000. Waarvan afgesloten in 2015: € 220.000. Restant krediet per 31 december 2015: € 167.000.

Het krediet is met € 220.000 verlaagd aangezien het deelproject "netwerkcomponenten" eind 2015 is afgesloten. Het restant krediet van € 167.000 zal in 2016 voor het deelproject "nieuwe werkplekken" worden ingezet.

Groot onderhoud stuwen (467)

Krediet: € 100.000. Uitgaven tot en met 2015: € 97.000.

Restantkrediet: € 3.000.

Op basis van inspecties en risico's zijn beide stuwkleppen en windwerken van stuw Veelerveen volledig gereviseerd. De inlaatconstructie van Tweede Exloërmond is geheel vernieuwd. Van stuw 14600 bij Slochteren zijn de houten damwandconstructies vervangen door nieuwe.

Uitvoeringsplan Runde – Ruiten Aa (471)

Krediet: € 1.920.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 1.055.000.

Restantkrediet: € 865.000.

Het project koppeling Runde – Ruiten Aa is gerealiseerd.

Het waterschap heeft het opdrachtgeverschap, is trekker, namens de participerende partners. De financiële eindafrekening met POP en ILG heeft inmiddels plaatsgevonden. Met het Waddenfonds en

de gemeente Emmen moet nog het e.e.a. financieel worden afgewikkeld, wat overigens al cijfermatig is verwerkt.

Het Onderhoudsbeheerplan (OBP) voor de Runde e.o. is afgerond, besproken met de onderhoudsdiensten van gemeenten en waterschap en overgedragen. Mede door het OBP zal in de toekomst het beoogde streefbeeld van de Runde, als ecologische verbindingszone (EVZ) en zijn landschapselementen, in stand gehouden kunnen worden.

Rapportagetool (476)

Krediet: € 150.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 74.000.

Restantkrediet: € 76.000.

De informatie uit de financiële administratie en de projectenadministratie wordt ontsloten met de rapportagetool Cognos. Tot en met 2013 werd gebruik gemaakt van versie 7. Versie 7 was verouderd en werd niet meer ondersteund door de leverancier. Ook gaf versie 7 problemen met de nieuwe netwerkomgeving en het beheer. Inmiddels zijn we overgestapt op de nieuwste versie, Cognos 10. Deze nieuwe versie biedt ten opzichte van de vorige versie veel meer mogelijkheden voor het ontsluiten van de financiële gegevens en de projectenadministratie. In 2015 is de conversie naar Cognos 10 afgerond.

Verkiezingen 2015 (481)

Krediet: € 702.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 639.000.

Restantkrediet: € 63.000.

De kosten van de verkiezingen werden voor het overgrote deel bepaald door een vast bedrag per kiesgerechtigde. Bij de aanvraag van het krediet is men uitgegaan van de aantallen in 2008. Uiteindelijk waren er minder kiesgerechtigden dan bij de aanvraag van het krediet bekend was.

Groot onderhoud RWZI's 2014 (495)

Krediet: € 352.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 332.000.

Restantkrediet: € 20.000.

Jaarlijks wordt voor het levensduur verlengend grootonderhoud, volgens het programma Groot Onderhoud RWZI's (GOR), een investeringsbedrag opgevoerd. De voor 2014, op basis van het GOR, geplande onderhoudswerkzaamheden zijn in 2014 grotendeels uitgevoerd.

Per onderdeel is bekeken of vervanging of een grote revisie op dit moment noodzakelijk was.

Hierbij is gekeken naar gebruiksduur, toestand en belangrijkheid van de apparatuur in relatie tot de te nemen actie. Van een aantal onderdelen is bepaald dat deze vervangen moest worden.

De financiële afwikkeling hiervan heeft in 2015 plaatsgevonden.

Vervanging hekwerk zeedijk (602)

Krediet: € 75.000. Uitgaven tot en met 2015: € 56.000.

Restantkrediet: € 19.000.

De werkzaamheden aan de hekwerken zijn volledig in eigen beheer uitgevoerd. Daarnaast is een begin gemaakt met groot onderhoud en herstel van de toegangshekken.

Stedelijk waterbeheer (617)

Krediet: € 180.000. Uitgaven tot en met 2015: € 54.000.

Restantkrediet: € 126.000.

De gemaakte kosten omvatten voorbereidings- en onderzoekskosten ten behoeve van het geplande baggeronderhoud Groningen en Hoogezand in 2016.

Door een goede onderhoudstoestand van het stedelijk water in de gemeenten waarmee we een overeenkomst hebben gesloten, zijn er daarnaast geen aanvullende of verbeteringswerkzaamheden uitgevoerd.

Zaakgericht werken (621)

Krediet: € 25.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 25.000.

Restantkrediet: € 0.

Het project Zaakgericht werken is in 2013 van start gegaan. Een groot deel van de processen is inmiddels zaakgericht ingericht. Andere processen worden op dit moment zaakgericht ingericht of volgen in de loop van 2016. Financieel is het project afgerond.

Grootonderhoud RWZI's (622)

Krediet: € 458.000. Waarvan in 2015 afgesloten: € 398.000.

Restantkrediet: € 60.000.

Jaarlijks wordt voor het levensduur verlengend grootonderhoud, volgens het programma Groot Onderhoud RWZI's (GOR), een investeringsbedrag opgevoerd. De voor 2015, op basis van het GOR, geplande onderhoudswerkzaamheden zijn grotendeels uitgevoerd.

Per onderdeel is bekeken of vervanging of een grote revisie op dit moment noodzakelijk was.

Hierbij is gekeken naar gebruiksduur, toestand en belangrijkheid van de apparatuur in relatie tot de te nemen actie. Van een aantal onderdelen is bepaald dat deze vervangen moest worden.

De totale besteding bedraagt € 360.000. Van het krediet is € 98.000 niet besteed. In 2016 zal van dit restant nog € 60.000 worden besteed. Dit betreft eventuele vervanging van de mengers rwzi Foxhol. Het krediet is, op het nog te besteden bedrag van € 60.000 na, afgesloten.

Gemalen Oostwold (637)

Krediet: € 498.000. Waarvan afgesloten in 2015 € 142.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 331.000. Restantkrediet: € 25.000.

Het krediet is met € 142.000 verlaagd aangezien alle werkzaamheden financieel zijn afgerond. Er resteert nog een grondtransactie in 2016 waarvoor het restantkrediet van € 25.000 zal worden ingezet.

Schouwbare sloten (647)

Krediet: € 40.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 40.000.

Restantkrediet: € 0.

Dit project omvat het in schouwbaar staat brengen van aangewezen schouwsloten in het gebied van ons waterschap. Vanaf 2013 worden nog maar mondjesmaat nieuwe schouwsloten aangewezen. De sloten die in eerste instantie niet in schouwbaar staat zijn dienen door het waterschap éénmalig geschoond te worden. De werkzaamheden zijn in 2015 uitgevoerd en afgerekend.

Hoogwater 2012 (654)

Krediet: € 303.000 Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 262.000.

Restantkrediet: € 41.000.

In 2015 zijn de laatste werkzaamheden langs de Westerwoldse A (in samenwerking met Rijkswaterstaat) en langs het Afwateringskanaal bij Tjuchem in het kader van dit project afgerond.

Sanering Eemskanaal (662)

Krediet: € 78.000 (rest 2015). Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 0.

Restantkrediet: € 78.000.

In 2014 is een krediet verstrekt van € 157.000 als bijdrage aan de provincie Groningen voor de hot spot sanering Eemskanaal en Oosterhornkanaal. In 2014 is hiervan € 79.000 uitbetaald. De afrekening ad € 20.000 heeft in 2015 plaatsgevonden. Conform het AB besluit zijn deze kosten, van in totaal € 99.000, ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bodemsaneringen.

Persleiding Nieuwbuinen – Gasselternijveen (676)

Krediet: € 1.990.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 987.000.

Restantkrediet: € 1.003.000.

Het project is in 2014 aanbesteed en in december 2014 afgerond. De financiële afronding heeft in 2015 plaatsgevonden. De aanbesteding is gunstig verlopen. Daarnaast is een rioolgemaal niet gebouwd vanwege een goedkoper technisch alternatief.

Vaarverbinding Beerta-Oldambtmeer (681)

Krediet: € 200.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 200.000.

Restantkrediet: € 0.

Dit betreft een bijdrage aan de provincie Groningen voor een project dat al is uitgevoerd.

Het bedrag is deels door het waterschap betaald. De afrekening met de provincie Groningen zal in 2016 plaatsvinden.

Schadeherstel zeedijk Duurswold (698)

Krediet: € 347.000. Uitgaven en aangegane verplichtingen tot en met 2015: € 330.000.

Restantkrediet: € 17.000.

De werkzaamheden bestonden uit het herstellen van schade aan gemaal Duurswold en de nabij gelegen spuisluis, coupure, damwanden en talud. Eind 2015 zijn de werkzaamheden afgerond.

Meetapplicatie GEO Topo (702)

Krediet: € 35.000. Uitgaven tot en met 2015: € 36.000.

Restantkrediet: € -1.000.

Vanaf 2015 worden in samenwerking met inliggende gemeenten, Economische Zaken, provincies en het SamenwerkingsVerband Bronhouders BGT (SVB-BGT) delen van de BGT (=Basisregistratie Groot-schalige Topografie) opgeleverd. Dit betekent dat door de bronhouders, waarvan het waterschap er één is, mutaties moeten worden bijgehouden en aangeleverd bij de Landelijke Voorziening Basisregistraties. De meetapplicatie die daarvoor benodigd is, GeoTopo, is een applicatie die de landmeters in staat stelt om vlakgerichte inwinning van mutaties te realiseren. Dit in tegenstelling tot lijn- en puntgerichte inwinning zoals dat tot nu toe wordt uitgevoerd.

De meerkosten ad € 1.000 zijn veroorzaakt door extra ondersteuning en instructie bij de implementatie.

Vispassage Veelerdiep (704)

Krediet: € 25.000. Uitgaven tot en met 2015: € 22.000.

Restantkrediet: € 3.000.

In 2015 is dit project voorbereid en uitgevoerd. Alle voorwaarden (Vispassage geschikt met lage afvoeren en peilbeheersing van het Veelerdiep), zoals gesteld in de opdracht zijn hiermee voldaan en afgerond. Het project is in 2015 afgesloten.

Hoofdstuk 3 d. Waterschapsbelastingen

Het belastingstelsel bestaat uit drie heffingen: de watersysteemheffing, de zuiveringsheffing (heffing op indirecte lozingen) en de verontreinigingsheffing "nieuwe stijl" (heffing op directe lozingen). De watersysteemheffing heeft betrekking op de zorg voor de waterkering, de waterkwantiteit en de (passieve) waterkwaliteit waarbij de kosten worden toegeedeeld op basis van waardeverhouding (methode Delfland).

Binnen de watersysteemheffing zijn vier belastingcategorieën: Ingezetenen, Gebouwd, Ongebouwd (niet zijnde natuur) en Natuur. Voor buitendijks gelegen gebouwde en ongebouwde objecten (niet zijnde natuur) wordt de maximale tariefdifferentiatie (tariefverlaging van 75%) toegepast. Voor alle verharde openbare wegen (basis en buitendijks) wordt vanaf 2013 een tariefdifferentiatie (tariefverhoging) van + 100% toegepast.

Tarieven 2015

De tarieven en opbrengsten over 2015 zijn als volgt:

Tarievenoverzicht

Categorie	Tarief 2015	Belasting opbrengst 2015
Ingezetenen	€ 68,90	€ 12.224.000
Gebouwd (basis)	0,05299%	€ 21.276.000
Gebouwd (buitendijks)	0,01536%	€ 4.000
Ongebouwd (basis)	€ 52,19	€ 7.560.000
Ongebouwd (buitendijks)	€ 13,68	€ 2.000
Ongebouwd (wegen)	€ 103,55	€ 797.000
Natuur	€ 3,54	€ 92.000
Verontreinigingsheffing	€ 77,14	€ 201.000
Zuiveringsheffing	€ 77,14	€ 41.650.000
Kwijtschelding		- € 2.229.000
Totaal belastingopbrengst		€ 81.577.000

De totale belastingopbrengst over 2015 is € 196.000 hoger dan geraamd. Dit betreft voor € 469.000 de afwikkeling van de uitspraak "natuur" in 2015. In hoofdstuk 2 onderdeel b wordt een gedetailleerde toelichting gegeven op de afwijkingen tussen de jaarrekening en de najaarsrapportage.

Uitspraak natuur

Op basis van de uitspraak van de Hoge Raad van 7 november 2014 inzake de proefprocedures natuur is een berekening gemaakt van de waarschijnlijk alsnog als natuur te kwalificeren hectares ongebouwd. De vanaf 2009 teveel ontvangen belastingen worden terugbetaald. In de jaarrekening 2014 is € 1.620.000 opgenomen. Inmiddels is de terugbetaling berekend op € 1.151.000. Dit betekent een voordeel ten opzichte van de in de jaarrekening 2014 opgenomen bedrag van € 469.000.

Het kwijtscheldingsbeleid

Op grond van de Invorderingswet kan aan belastingplichtigen die niet in staat zijn anders dan met buitengewoon bezwaar hun belastingaanslag geheel of gedeeltelijk te betalen, gehele of gedeeltelijke kwijtschelding worden verleend. Net als de meeste waterschappen heeft ook het algemeen bestuur van ons waterschap hiertoe besloten. Hierbij is de norm op 100% gesteld. Een norm van 100% houdt in dat in de regel kwijtschelding wordt verleend aan belastingplichtigen met een inkomen op of onder bijstandsniveau.

Het aantal verzoeken tot kwijtschelding bedroeg in 2015 circa 13.100. Ten opzichte van 2014 een stabilisatie. Van het aantal verzoeken is 77% volledig of gedeeltelijk toegewezen, dat was in 2014 72%. Door Hefpunt wordt bij het afhandelen van de kwijtscheldingsverzoeken in een aantal gevallen samengewerkt met de gemeenten, dit is voor de burger eenvoudiger en duidelijker en drukt de kosten. Kwijtschelding beperkt zich tot de verontreinigingsheffing en de zuiveringsheffing voor particulieren en de watersysteemheffing ingezetenen. Voor de watersysteemheffing gebouwd, ongebouwd en natuurterreinen is geen kwijtschelding mogelijk omdat de eigendom van woningen, gebouwen, ongebouwd en natuurterreinen vermogen veronderstelt.

Hoofdstuk 3 e. Weerstandsvermogen

De algemene reserves worden vooral gebruikt als algemeen weerstandsvermogen. Het hebben van voldoende eigen vermogen stelt ons in staat financiële tegenvallers zoals bijvoorbeeld beschreven in de risicoparagraaf op te kunnen vangen zodra ze zich voordoen.

Uitgangspunt hierbij is de omvang van deze reserves in overeenstemming te brengen met het in ons financieel statuut gebruikte uitgangspunt dat de reservepositie per taak ligt binnen de bandbreedte van het vastgestelde minimum en maximum.

Deze bandbreedte wordt jaarlijks bij de opmaak van de begroting aangepast aan de meest recente informatie. Voor de minimumomvang wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd. De maximumomvang wordt jaarlijks aangepast aan de omvang van de exploitatie-uitgaven; (10% van de omzet).

Omvang risico's

Op basis van de jaarlijkse actualisatie bij de begroting 2016 van de risico-inventarisatie en de actualisering vanuit de jaarrekening is de minimale omvang van de reservepositie vastgesteld op afgerond € 2,0 miljoen.

Uitkomst jaarrekening 2015

De uitkomst van de jaarrekening 2015 heeft de volgende gevolgen voor de algemene reserves.

Taak	Watersysteem-beheer	Zuiverings-beheer	Totaal
Stand 1 januari 2015 (incl. resultaat 2014)	7.425.000	1.137.000	8.562.000
Aanwending algemene reserve	-815.000	-1.784.000	-2.599.000
Stand 31 december 2015	6.610.000	-647.000	5.963.000
Mutaties resultaat 2015	2.344.000	1.039.000	3.383.000
Stand 31 december 2015 incl. resultaat 2015	8.954.000	392.000	9.346.000

Deze stand afgezet tegen bij de begroting 2016 vastgestelde bandbreedtes voor de minimum en maximum omvang is als volgt.

Taak	Stand per 1 januari 2016	Minimum omvang	Maximum Omvang	Tekort (-) t.o.v. minimum Overschot (+) t.o.v. maximum
Watersysteembeheer	8.954.000	1.145.000	4.316.000	+ 4.638.000
Zuiveringsbeheer	392.000	855.000	4.239.000	n.v.t.
Totalen	9.346.000	2.000.000	8.555.000	+ 4.638.000

Watersysteembeheer

Bij de begroting 2016 is uitgegaan van een stand per 1 januari 2016 van € 8.195.000. De werkelijke stand is met € 8.954.000 (zie hierboven) € 759.000 hoger. Dit is het gevolg van het hoger voordelig rekeningresultaat voor de taak watersysteembeheer.

Zuiveringsbeheer

Bij de begroting 2016 is uitgegaan van een stand per 1 januari 2016 van € 686.000 negatief. De werkelijke stand is € 392.000 positief. Het verschil bedraagt € 1.078.000. Dit is het gevolg van het voordeliger rekeningresultaat voor de taak zuiveringsbeheer.

Bij de meerjarenraming 2017 t/m 2020 zal een voorstel worden opgenomen over de inzet van de algemene reserves.

Hoofdstuk 3 f. Financiering (treasury paragraaf)

Inleiding

Naast het treasurystatuut is de treasuryparagraaf een belangrijk instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoord worden over, en toezicht houden op de treasury. Het treasurystatuut geeft de infrastructuur voor de treasury. De uitvoering van het treasurybeleid vindt zijn weerslag in de treasuryparagrafen in de begroting en de jaarrekening. In de begroting komen de concrete beleidsplannen aan de orde. In de jaarrekening gaat het om de realisatie van de plannen en om een verschil tussen de plannen en uitkomsten.

Algemene ontwikkelingen

In economisch opzicht is de positieve trend uit 2014 voortgezet in 2015. De economische groei is met 1,9% wederom positief en ook hoger uitgekomen dan de verwachte 1,25%. Het EMU-saldo daalt sneller dan gedacht en bedroeg -1,7%. De prijzen zijn vorig jaar nauwelijks gestegen; gemiddeld 0,6%. Ook de werkloosheid ontwikkelde zich positief en is als percentage van de beroepsbevolking gedaald van 7,4% naar 6,9%. Voor 2016 wordt een continuering van de lage rentetarieven verwacht.

Treasurybeheer

Financieringsbehoefte 2015

De financieringsbehoefte voor 2015 was als volgt:
(bedragen x € 1 miljoen)

-	Investerings	21,2	
-	Aflossing geldleningen	<u>20,0</u>	
	Totaal		41,2

Dekking van de financieringsbehoefte:
(bedragen x € 1 miljoen)

-	Afschrijvingen (als onderdeel van de exploitatie)	17,4	
-	Opgenomen langlopende geldleningen	25,2	
-	Per saldo stijging van het eigen vermogen en voorzieningen	<u>0,6</u>	
			<u>43,2</u>
	Mutatie financieringstekort		2,0

Hieronder wordt nader ingegaan op de diverse dekkingsmiddelen.

Afschrijvingen

Investerings worden in een aantal jaren afgeschreven met verschillende termijnen voor de diverse soorten investeringen. Deze afschrijvingslasten worden jaarlijks ten laste gebracht van de exploitatiebegroting en vormen dus een onderdeel van de belastingheffing. De uitgaven van de gepleegde investeringen worden dus in feite in jaarlijkse termijnen terug ontvangen.

Opgenomen langlopende geldlening

In 2015 is een nieuwe lening opgenomen van € 25 miljoen met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage is 1,27%. Daarnaast is een verplichting aan Hefpunt ad € 149.748 inzake voormalig personeel opgenomen onder langlopende leningen. Dit betreft een voorziening voormalig personeel bij Hefpunt waarvan jaarlijks een bedrag wordt uitbetaald.

Mutatie financieringstekort

Het financieringstekort per 31 december 2015 is ten opzichte van 1 januari 2015 gedaald met € 2,0 miljoen. Dit betreft enerzijds een lagere schuld in rekening courant en kasgeldleningen bij de Nederlandse Waterschapsbank van € 3,1 miljoen en anderzijds een stijging van het saldo van de kortlopende vorderingen en schulden van € 1,1 miljoen.

Financiering voor de korte termijn

Volgens de Wet Fido (Financiering decentrale overheden) mag 23% van het totaal van de jaarbegroting met kort geld worden gefinancierd. Dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet voor 2015 bedraagt € 21 miljoen. Daarnaast mag de kasgeldlimiet twee achtereenvolgende kwartalen worden overschreden. Hiervan wordt gebruik gemaakt omdat de kasstroom van de belastingopbrengst een piek in onze financieringsbehoefte veroorzaakt. Per ultimo 2015 bedraagt de schuld bij de Nederlandse Waterschapsbank € 19,5 miljoen.

Toetsing renterisico's

In de Wet Fido zijn de renterisico's gesplitst in normering voor de financiering van de vlottende schuld en de vaste schuld. Het renterisico van de vlottende schuld wordt genormeerd door de zogenaamde kasgeldlimiet. Het renterisico van de vaste schuld door de renterisiconorm. De renterisico's worden door de toezichthouder (de provincie) bewaakt. Zoals reeds eerder genoemd is de doelstelling de kasgeldlimiet niet te overschrijden. Met de renterisiconorm wordt bedoeld het bedrag aan vreemd vermogen waarover in de toekomst een hogere dan wel lagere rente moet worden betaald dan nu bestuurlijk wenselijk wordt geacht. Als norm hiervoor wordt een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten) per 1 januari van het begrotingsjaar aangehouden. Voor waterschappen bedraagt dit percentage 30%. Met een percentage van 22% in 2015 blijft het waterschap binnen de renterisiconorm. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningportefeuille, waarbij niet in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd behoeft te worden, wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over de jaren.

Hoofdstuk 3 g. Risicoparagraaf

Onderdeel van de jaarrekening is de risicoparagraaf.

Feitelijk worden twee soorten risico's onderkend. Algemene risico's, dat zijn risico's die zich altijd voor zouden kunnen doen. Denk aan overstromingen (o.a. kosten inundaties, schadevergoeding inzet waterberging), het uitvallen van een zuivering (bv. door illegale lozingen) enz. Daarnaast is een aantal specifieke risico's benoemd. Dergelijke risico's worden in de risicoparagraaf bij de meerjarenraming, de begroting en de jaarrekening opgenomen.

Hieronder worden de specifiek benoemde risico's nader toegelicht. Op de algemene risico's wordt verder niet ingegaan. Wel wordt afzonderlijk ingegaan op een aantal onzekerheden. Deze worden niet gebruikt om de omvang van de algemene reserves te bepalen. Wij vinden dat ze als risico (onzekerheid) hier wel genoemd moeten worden. Het kan zijn dat dergelijke onzekerheden in de toekomst een incidenteel beroep op de algemene middelen vergen.

De laatste actualisatie vond plaats bij de begroting 2016. Hierin (zie AB 11 november 2015) zijn de volgende risico's (R) en onzekerheden (O) opgenomen:

- Veenkoloniale afvalwaterleiding VKA (R)
- Juridische procedures (O)
- Toetsing regionale keringen (O)
- Toetsing primaire kering op aardbevingsschade (O)

RISICO'S

- **Veenkoloniale afvalwaterleiding (VKA)**

Voor de afvoer van het afvalwater uit de Veenkoloniën is in het verleden een afvalwaterleiding naar de Waddenzee aangelegd. De lozingen van afvalwater die middels reguliere technieken kunnen worden gezuiverd vindt inmiddels niet meer plaats op deze leiding. Op deze leiding wordt momenteel door enkele bedrijven alleen nog zout water geloosd. De huidige situatie is dat er een leiding ligt die eigendom is van het waterschap en die door de bedrijfsvoering een risico vormt. De risico's zijn tweeledig: op de eerste plaats is er het milieurisico van een lekkage van zout water en ten tweede is er een financieel risico in de vorm van reparatiekosten en de gevolgen van het stilleggen van de productie van de aangesloten bedrijven.

Op dit moment wordt daarnaast een onderzoek naar de aardbevingsbestendigheid van de leiding uitgevoerd. Er is twijfel of deze asbest cement leiding wel tegen schokken vanuit een aardbeving bestand is.

Het waterschap beschouwt de VKA niet als een overheidstaak en wil de integrale kosten bij de gebruikers in rekening brengen. Het betreft de exploitatiekosten en te zijner tijd ook de vervangingskosten van de leiding. Of er in dit geval sprake is van een publieke taak verschilt het waterschap van mening met de bedrijven die van de VKA gebruik maken. Om dit geschil te beslechten is bij de rechter een oordeel gevraagd over deze kwestie. De rechtbank heeft op 10 februari 2016 vonnis gewezen. Daarin stelt de rechtbank vast dat het beheer en onderhoud van de VKA geen publieke taak van het waterschap is, maar ook dat het huidige gebruik van de VKA niet onrechtmatig is. De rechtbank geeft partijen sterk in overweging om weer in overleg te treden over voortgezet gebruik van de VKA.

De vraag is nu of de bedrijven in beroep gaan. De beroepstermijn is drie maanden.

ONZEKERHEDEN

- **Toetsing regionale keringen**

Het Masterplan Kaden zorgt ervoor dat de regionale kaden in ons beheergebied weer voldoen aan de hoogtenormen. Hiervoor is jaarlijks groot onderhoud nodig aan een deel van de kaden. De provincie Groningen heeft in 2014 de uitgangspunten voor het toetsen van de regionale keringen vastgesteld.

Voor de boezemkeringen is voor het eerst een formele toetsing (zoals bij de zeedijk) gestart, waarbij naast op hoogte ook wordt getoetst op: macro- en microstabiliteit, piping/heave, bekleding en dergelijke. Op dit moment is de Eemskanaal kade zuidzijde geavanceerd getoetst en goedgekeurd. Aangezien deze wijze van toetsen in Nederland voor de eerste keer volledig is uitgevoerd wordt de ENW (Expertise Netwerk Waterveiligheid) gevraagd deze geavanceerde toetsing te beoordelen zodat er zekerheid is over de juistheid van de uitkomsten hiervan. In vervolg op deze beoordeling wordt in 2016 een tweede rapportage verstrekt. Vanuit de uitkomsten van de geavanceerde toetsingen zal duidelijk worden welke maatregelen tegen welke kosten noodzakelijk zijn om de stabiliteit van de regionale kaden te garanderen. Mede vanwege de risico's door aardbevingen is besloten de toetsing te versnellen. De aardbevingsonderzoeken hebben geen extra afkeuring tot gevolg tot dit moment, dit betekent dat de onderzochte keringen niet zullen bezwijken bij een aardbeving maar (geringe) schade is niet uitgesloten.

In 2016 willen we via een soort scan toetsing een globaal inzicht hebben in de mogelijke toets uitkomsten van alle regionale keringen. Per afgekeurd kadetraject zal er een verbetermaatregel worden uitgewerkt en als project op dat moment in de meerjarenbegroting worden opgenomen.

- **Juridische procedures**

Momenteel is het waterschap in een aantal juridische procedures verwikkeld. De verschillende zaken bevinden zich in diverse stadia van de procedure (claims, beroep of hoger beroep). De procedures hebben betrekking op verschillende aansprakelijkheden, zoals nadeelcompensatie, meerwerk of schade. Onze inschatting is dat de procedures niet in ons nadeel zullen uitvallen.

- **Toetsing primaire kering op aardbevingsbelasting**

In het eerste halfjaar van 2016 willen we (volgens de huidige planning) een toets op de stabiliteit van de primaire kering uitvoeren met betrekking tot de aardbevingen. Bij een afkeuring kan dat betekenen dat ook voor onze primaire kering versneld een versterkingsmaatregel moet worden uitgevoerd. De kans op een afkeuring lijkt gering maar kan niet worden uitgesloten.

- **Fonds oude leidingen**

Het Fonds Oude Leidingen maakt onderdeel uit van de Gemeenschappelijke Regeling met waterschap Noorderzijlvest en is bedoeld voor het opruimen van oude en buiten gebruik gestelde persleidingen. Het fonds wordt gevoed via het rendement op het fonds. Het fonds wordt beheerd door Noorderzijlvest. De omvang van het fonds wordt momenteel voldoende geacht om de resterende leidingen te zijner tijd te verwijderen. Als de omvang van het fonds ontoereikend is dragen beide waterschappen naar evenredigheid bij in de kosten.

Hoofdstuk 3 h. Verbonden partijen

Het waterschap is uit beleidsoverwegingen samenwerkingsverbanden aangegaan met een aantal partijen.

Definitie verbonden partij: een privaatrechtelijk of publiekrechtelijke organisatie die een bijdrage levert aan onze doelstellingen en waarin het waterschap een bestuurlijk en financieel belang heeft.

De belangrijkste worden hieronder genoemd.

Gemeenschappelijke regeling met Noorderzijlvest

In de reglementen van de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest is bepaald dat het waterschap samenwerkt met een of meer andere waterschappen ten behoeve van een doelmatige uitoefening van grootschalige taakonderdelen en dat daartoe een regeling wordt aangegaan.

In de vorm van een gemeenschappelijke regeling wordt voor de volgende onderwerpen samengewerkt met waterschap Noorderzijlvest:

- Het beheer van zuiveringstechnische werken met grensoverschrijdend afvalwater.
- De verwerking van primair zuiveringsslib.
- Het ontwateren van zuiveringsslib.
- De eindverwerking van zuiveringsslib.
- Het beheer van het fonds buiten gebruik gestelde leidingen.
- Het beheer en bediening van coupures te Delfzijl.
- Het laboratorium (vervalt per 1 januari 2015).

Ontwikkelingen in 2015 (tekst begroting)

Per 1 januari is het laboratorium gefuseerd met het laboratorium van de waterleidingbedrijven van Groningen en Drenthe. De gemeenschappelijke regeling zal op dit punt worden aangepast. Het WaterLaboratoriumNoord zal als afzonderlijke verbonden partij worden opgenomen.

Realisatie in 2015

De beoogde samenwerking met het laboratorium van de waterleidingmaatschappijen van Groningen en Drenthe is niet tot stand gekomen. De BTW bleek begin 2015 uiteindelijk het grote struikelblok. De al afgegeven BTW-koepelvrijstelling is weer ingetrokken.

De activiteiten van het laboratorium in Assen zijn nu BTW vrij, omdat het waterschapsactiviteiten betreft. De voorgenomen fusie met het laboratorium van de drinkwaterbedrijven leidt er toe dat er 21% BTW betaald moet worden. Het gevolg is een onaanvaardbare kostenstijging, terwijl een belangrijk doel van de fusie kostenreductie was. Landelijk vormt de BTW een probleem bij het vormgeven van samenwerkingsverbanden. Initiatieven om hiervoor een oplossing te bieden hebben tot nu toe geen resultaat opgeleverd. Fiscale wetgeving wordt niet aangepast.

Het lab gaat op de huidige wijze zelfstandig verder.

Als voertuig voor de voorgenomen fusie was op 17 december 2014 de vennootschap WaterkwaliteitsCentrum Holding B.V. opgericht, door de vier moederorganisaties (N.V. Waterbedrijf Groningen, N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe, Waterschap Noorderzijlvest en Waterschap Hunze en Aa's). Deze BV is na de finale afwikkeling, begin 2016 formeel ontbonden.

Geraamde bijdrage aan NZV: € 10.271.000,-.

Werkelijke bijdrage aan NZV: € 10.272.085,-.

Gemeenschappelijke regeling Hefpunt

Ten behoeve van de uitvoering van de heffing en invordering van de waterschapsbelastingen is per 1 september 2007 een gemeenschappelijke regeling aangegaan tussen de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en wetterskip Fryslân.

Deze samenwerking leidt tot het terugdringen van de perceptiekosten, de kosten om belasting te heffen en te innen.

Hefpunt is een flexibel ingerichte overheidsorganisatie. Zij staat voor de verzorging van gemeentelijke en waterschapsbelastingen tegen de laagst mogelijke kosten en een marktconforme kwaliteit. De organisatie maakt hierbij optimaal gebruik van de ICT mogelijkheden en beschouwt haar medewerkers als belangrijk kapitaal om haar doelen te bereiken.

De doelstelling is het heffen en innen van lokale belastingen. In eerste instantie voor de drie waterschappen die Hefpunt hebben opgericht. Maar het is de bedoeling dat ook andere lokale overheden aansluiten bij Hefpunt. De doelstelling daarbij is het verlagen van de perceptiekosten door het vergroten van de schaal.

Ontwikkelingen in 2015 (tekst begroting)

De in 2013 gestarte discussie over de gemeentelijke schaalgrootte in de provincie Groningen zal leiden tot een gemeentelijke herindeling en opschaling. Dit plaatst het streven van Hefpunt om gemeenten te bewegen aan te sluiten in een ander daglicht. Gemeenten kunnen vaak zelfstandig verder of zoeken aansluiting bij elkaar. We onderzoeken de mogelijkheden voor Hefpunt hoe hierin te opereren.

Realisatie in 2015

De oprichting van een nieuw "Noordelijk Belasting Kantoor" met de gemeente Groningen lijkt een interessante en reële optie om de maatschappelijke kosten van belastingheffing- en inning substantieel te verlagen. In het voorjaar van 2015 zijn de eerste verkenningen afgerond. In het najaar is de tweede onderzoeksfase gestart waarin een nadere concretisering van de beoogde samenwerking plaatsvindt. De uitkomsten hiervan dienen als basis voor de bestuurlijke besluitvorming in het voorjaar van 2016.

Geraamde bijdrage: € 2.187.370,-

Werkelijke bijdrage: € 2.081.910,-

Garantstelling

In de vergadering van 19 maart 2014 heeft het algemeen bestuur ingestemd met een borgstelling van € 450.000,- voor een door de gemeenschappelijke regeling Hefpunt bij de NWB te sluiten lening van € 1.500.000,-. Een borgstelling betekent dat als Hefpunt haar verplichting tot afbetaling van de lening niet nakomt de drie waterschappen de afbetalingsverplichting overnemen. Onze inschatting is dat Hefpunt haar verplichting zal nakomen en dat het risico niet materieel is. Daarom is deze borgstelling niet in de risicoparagraaf opgenomen.

Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen behartigt op nationaal en internationaal niveau de belangen van de waterschappen. Het dagelijks bestuur van de Unie bestaat uit een aantal bestuurders (dijkgraven of leden van het dagelijks bestuur van een waterschap) van waterschappen. Besluiten worden genomen in de ledenvergadering waarin alle dijkgraven zitting hebben.

In 2015 is € 359.706,- aan contributie betaald.

Garantstelling

In 2015 hebben alle waterschappen een garantieverklaring getekend waardoor de Unie bij de NWB de beschikking krijgt over een doorlopend krediet faciliteit van € 2 miljoen. Deze kredietfaciliteit is in het leven geroepen om (tijdelijke) liquiditeitsproblemen van de Unie het hoofd te bieden.

Daarnaast zijn er nog lichte samenwerkingsverbanden met de waterschappen Reest en Wieden en Vechtstromen inzake het zuiveren over de grens en nemen wij deel aan de STOWA (Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer). Bij deze samenwerkingsvormen hebben wij een financieel belang.

Hoofdstuk 3 i. Bedrijfsvoering

Algemene voortgang

Bij onze taakuitvoering stellen we ons permanent de vraag of die ook doelgerichter en doelmatiger kan binnen de bestuurlijk aangegeven kwaliteitskaders. De afgelopen jaren hebben wij kosten gestuurd gewerkt zonder op kwaliteit te bezuinigen. Op financieel gebied zullen we verstandige en gedragen keuzes blijven maken om onze maatschappelijke verankering als waterschap te onderschrijven. Nog meer zullen we door middel van het maken van keuzes, prioriteren, faseren, of heroriënteren financieel voordeel proberen te halen. In dit verband hebben we ons zelf de opdracht gegeven om ingaande 2015 elk jaar een besparing van € 500.000,- op de exploitatiebegroting te realiseren zonder aantasting van de kwaliteit van ons handelen.

Deze besparing is gerealiseerd via lagere exploitatie uitgaven (€ 453.000,-) en lagere personeelslasten (€ 60.000,- aan formatie).

De exploitatie uitgaven zijn onder andere verlaagd door:

- de doorgevoerde centralisatie van werkplaatsen
- het beëindigen van onze deelname aan Het Waterschapshuis
- toegepaste maatregelen op onze zuiveringen

De formatie is met 1 fte verlaagd door 0,5 fte te schrappen aan P. en O. advieswerk en 0,5 fte aan subsidiecoördinatie.

Permanente aanpassing en verbetering van onze bedrijfsprocessen is essentieel en noodzakelijk. Dit vraagt onder andere om ondernemerschap, innovatie, creativiteit en lerend vermogen. Ontwikkelingen als de transitie van de rwzi naar een energie- en grondstoffenfabriek en andere vormen van innovatie bieden, naast financiële winst, veelal ook andere voordelen, bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid.

De "groene dijk" is hier een goed voorbeeld van. In plaats van een traditionele dijkversterking met asfalt, kiest waterschap Hunze en Aa's voor een meer natuurlijke dijkversterking in de vorm van een Brede Groene Dijk: een dijk met een flauw talud, voorzien van een dikke laag klei en begroeid met gras. In de pilot Brede Groene Dijk wordt onderzocht of de grote hoeveelheid klei die hiervoor nodig is, lokaal kan worden gewonnen:

1. klei uit de kwelder die voor de dijk ligt
2. klei gemaakt van slib uit een binnendijkse brakwater natuurpolder Breebaart
3. klei gemaakt van zout baggerslib

Ook de introductie van de Waterbodempkwaliteitskaart is hier een voorbeeld van. Op grond van ons waterbodembeleidsplan 2011-2016 en het Besluit bodempkwaliteit moet, voorafgaand aan de baggerwerkzaamheden, de milieu hygiënische kwaliteit van de baggerspecie door ons laboratorium worden vastgesteld. Er is een efficiëntere methode om slibkwaliteit aan te tonen. Op basis van historische analyses is het mogelijk om een waterbodempkwaliteitskaart op te stellen die dient als geldig bewijsmiddel. Gebruik van de waterbodempkwaliteitskaart biedt ons de mogelijkheid om het baggeren van hoofdwatgangen eenvoudiger, duurzamer, sneller en goedkoper uit te voeren.

Door gebruik te gaan maken van de waterbodempkwaliteitskaart worden minder kosten gemaakt voor bodemonderzoeken, wordt de voorbereidingstijd voor regulier onderhoud verkort en zijn gegevens eenvoudig digitaal en snel te ontsluiten.

Samenwerking met andere partijen biedt de mogelijkheid om onze opgaven te koppelen aan belangen en opgaven van derden, waardoor oplossingen elkaar kunnen versterken en veelal goedkoper zijn. Naast kostenbesparing gaat het daarbij ook om kwaliteitsverbetering, vermindering van kwetsbaarheid en versterking van duurzaamheid en innovatie.

In 2015 zijn stappen gezet om te komen tot een Noordelijk Belasting Kantoor (werknaam). Een samenwerking met de gemeente Groningen op het gebied van belastingheffing en -inning. De bedoeling is een volledig nieuwe organisatie op te zetten. In het voorjaar van 2016 zullen hierover voorstellen worden gepresenteerd.

Ook de samenhang en wederzijdse raakvlakken die tal van overheidsdomeinen met elkaar hebben, vragen van ons een goede en bekwaame netwerkspeler te zijn. Onze externe oriëntatie en ons relatiebeheer stemmen wij daar op af.

In het beheerprogramma en het coalitieakkoord wordt het belang van externe maatschappelijke oriëntatie en de noodzaak tot het zoeken van verbinding met onze partners en andere actoren (stakeholders) beschreven.

In het op voornoemde beheerprogramma en coalitieakkoord gebaseerde beleid en strategie communicatie is relatiebeheer als één van de vier belangrijkste communicatieve accenten benoemd.

Een uitwerking van relatiemanagement vindt in 2016 plaats.

Vorengenoemde ontwikkelingen nopen op gezette tijden tot heroriëntatie op de kerncompetenties van de organisatie en de personele formatie.

We ontwikkelden ons de laatste jaren tot een transparante organisatie, die zich als een open overheid manifesteert en zich verantwoordt over keuzes, resultaten en middeleninzet. De tweezijdigheid van communicatie wordt steeds prominenter. We krijgen de mening van onze inwoners - mede door de sociale media - direct en duidelijk te horen. We zijn een medespeler in het netwerk geworden, die ook een andere wijze van communiceren vraagt. Er wordt van ons verwacht dat we relevante informatie actief openbaar maken.

De hoofditems voor 2015 zijn:

- *Verder verminderen van bureaucratie en traagheid. Wij willen ons ontwikkelen tot een atypische overheid. Wij dringen ook in 2015 de bureaucratie verder terug en verplaatsen ons in onze omgeving/afnemers.*

Door het verminderen van de traagheid worden onze bedrijfsprocessen effectiever en efficiënter. Primair ligt de focus op verbetering van de effectiviteit, want dat heeft een veel grotere impact dan verbetering van de efficiëntie. Onze inspanning is hierop in 2015 gericht geweest en zal dit de komende jaren ook blijven.

- *Informatievoorziening op orde. Wij zorgen er voor dat al onze basisgegevens en dossiers beschikbaar zijn: ze vormen voor onze bedrijfsprocessen (en voor de burger: E-overheid!) geen belemmering.*

Zaakgericht werken

De Nederlandse overheid wil dat burgers (en bedrijven) uiterlijk in 2017 alle zaken die zij met de overheid doen digitaal kunnen afhandelen. Een belangrijke stap daartoe is de wettelijke verplichting om met de burger te kunnen communiceren via Mijnoverheid.nl. Om zaken te kunnen

doen met de overheid is het noodzakelijk dat de overheid alle voor burgers relevante informatie digitaal beschikbaar maakt, ongeacht wie aan de zaak werkt of waar/wanneer men dat doet. Doordat de zaak centraal wordt gesteld, is er beter inzicht in het proces en kan de voortgang beter worden teruggekoppeld aan burgers en bedrijven. Ook in 2015 is hieraan gewerkt en zijn voorbereidingen getroffen om aanvragen vanuit OLO (Omgevingsloket Online) geautomatiseerd in JOIN te krijgen en daarnaast om koppelingen te realiseren met het GBA (Gemeentelijke Basis Administratie) en de Kamer van Koophandel.

- *Met onze burgers/ingelanden communiceren wij zo veel mogelijk digitaal, openbare informatie is dan ook digitaal beschikbaar. Transparantie omtrent ons handelen staat hierbij centraal. Onze website en de sociale media zijn hiervoor de aangewezen middelen.*

Belastingen

We hebben de digitale nieuwsbrief. Via de QR code op de bijsluiter van de belastingaanslag geven we ook toegang tot de website. Op verzoek wordt de belastingaanslag en de bijsluiter van het waterschap alleen digitaal verstuurd. Als veel belastingbetalers hiervan gebruik maken kan op de kosten worden bespaard.

- *De samenwerking in de waterketen wordt vormgegeven door veranderingen door te voeren vanuit de bestaande organisaties in plaats van het oprichten van een nieuwe uitvoeringsorganisatie. Wij realiseren ons dat de gewenste samenwerking en de beoogde resultaten bij alle partijen een andere manier van denken en een andere werkwijze vraagt.*

In de gehele regio zijn in 2015 de waterakkoorden bestuurlijk ondertekend. In deze waterakkoorden zijn samenwerkingsdoelen, alsmede de besparingsopgaven van de diverse partijen vastgelegd. Daarnaast bevatten deze waterakkoorden en opgave van de projecten waaraan gezamenlijk vorm dient te worden gegeven om de doelstellingen te behalen.

Een aantal van de projecten die sindsdien worden opgepakt zijn

- het opstellen van afvalwaterplannen op clusterniveau (tevens dienend als gemeentelijk rioleringsplan),
- het opstellen van waterkaarten waarin water gerelateerde zaken organisatie overschrijdend worden vastgelegd
- Regionale projecten ten behoeve van meten en monitoren in de afvalwaterketen, en gegevensbeheer

De oorspronkelijke besparingsdoelstelling wordt gehaald.

- *Verder ontwikkelen van de benodigde personele competenties.*

Op basis van de strategische personeelsplanning zijn diverse op kennis en kunde gerichte opleidingen en trainingen verzorgd. Onderzoek en evaluatie leren ons dat de (externe) samenwerking met onze medewerkers in zijn algemeenheid wordt gewaardeerd en dat de kennis up to date is

Privacy en informatiebeveiliging

De Wet bescherming persoonsgegevens vraagt om passende technische en organisatorische maatregelen om persoonsgegevens te beveiligen. Daaraan ondersteunend hebben de waterschappen zich landelijk verbonden aan de Baseline Informatiebeveiliging Waterschappen (BIWA): een normenkader voor het waarborgen van informatieveiligheid. Uit een voorlopige analyse blijkt dat wij voor 2/3 voldoen aan de gestelde eisen op het gebied van informatieveiligheid. De meest urgente

zaken zijn al ondervangen in 2015 en de rest vindt zijn beslag in 2016. Op het gebied van privacy voldoen wij grotendeels aan de geldende wet- en regelgeving. Lacunes zitten in het formaliseren. Deze worden in 2016 gedicht.

Personeel

Statistische gegevens 2015:

	2015	2014
Toegestane formatie begroting 2015 (inclusief 6 FTE algemene dienst)	323,5	323,50
FTE's per 01.01.2015 (inclusief trainees) (inclusief 5,78 FTE algemene dienst)	316,14	317,44
FTE's per 31.12.2015 (inclusief trainees) (inclusief 3,78 FTE algemene dienst)	310,00	316,37
Gemiddeld aantal FTE's (bezetting) (inclusief 4,44 FTE algemene dienst)	316,13	315
Medewerkers in dienst	10	11
Medewerkers uit dienst	15	9
Gemiddelde leeftijd medewerkers	49	49
Ziekteverzuim	3,12%	2,86%

Hoofdstuk 3 j. EMU-saldo

Nederland moet zich als deelnemer aan de Economische en Monetaire Unie houden aan een aantal spelregels. Eén van de spelregels is dat het nationale overheidstekort in een jaar niet meer dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP) mag bedragen. Als meer dan 3% tekort ontstaat, dreigen sancties vanuit Brussel.

Het overheidstekort wordt niet alleen bepaald door de nationale overheid, ook decentrale overheden dragen bij in het bepalen van het tekort. Van de decentrale overheden spelen de waterschappen hierin een bescheiden rol. Doordat voor het bepalen van het EMU tekort een andere boekhoudmethode wordt toegepast is het goed mogelijk dat bij een sluitende begroting wel een overheidstekort kan bestaan.

In de Wet HOF zijn de spelregels opgenomen hoe Nederland het EMU-saldo terug kan brengen tot 0% en welke bijdrage van de decentrale overheden wordt verwacht. Voor de decentrale overheden samen geldt in 2015 een norm van – 0,5% van het BBP. Voor alle waterschappen samen is een tekort toegestaan van ongeveer € 400 miljoen (-0,06%). Voor Hunze en Aa's is een "referentiewaarde" vastgesteld van € 13,8 miljoen.

Uit de berekening van ons EMU saldo 2015 blijkt een saldo van € 3,2 miljoen negatief. Dit is ruim onder onze referentiewaarde van € 13,8 miljoen negatief.

BEREKENING EMU saldo 2015	jaarrekening	begroting
(bedragen x € 1.000)	2015	2015
1. EMU exploitatiesaldo	558	-3.780
2. Invloed investeringen		
-/- bruto investeringsuitgaven	26.646	13.600
+ investeringssubsidies	5.423	
+ verkoop materiële en immateriële activa		
+ afschrijvingen	17.416	17.649
3. Invloed voorzieningen		
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	1.382	
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie		
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	1.369	350
+ externe vermeerderingen van voorzieningen		
4. Invloed reserves		
-/- betalingen rechtstreeks uit reserves		
+ eventuele externe vermeerderingen van reserves		
5. Deelnemingen en aandelen:		
-/- boekwinst		
+ boekverlies		
EMU SALDO	-3.236	-81

Hoofdstuk 4. BALANS MET TOELICHTING

Activa	Balans per	
	2015	2014
<u>Vaste Activa</u>		
- Immateriële vaste activa	10.080.859	9.807.861
- Materiële vaste activa	217.716.587	214.182.544
- Financiële vaste activa	240.350	244.850
	228.037.796	224.235.255
<u>Viottende activa</u>		
- Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar.		40.316
- Liquide middelen	6.921	6.698
- Kortlopende vorderingen	20.596.842	15.660.927
- Overlopende activa	8.143.568	12.139.001
	28.747.330	27.846.942
Totaal	256.785.126	252.082.197

31 december (in €)

Passiva	2015	2014
<u>Eigen vermogen</u>		
- Algemene reserves	5.962.725	7.168.004
- Bestemmingsreserves	17.824.367	19.025.072
- Exploitatieresultaat	4.358.089	1.393.970
	<u>28.145.180</u>	<u>27.587.046</u>
<u>Voorzieningen</u>		
- Voorzieningen	1.710.686	1.698.022
	<u>1.710.686</u>	<u>1.698.022</u>
<u>Langlopende schulden</u>		
- Langlopende leningen	173.009.850	168.109.842
	<u>173.009.850</u>	<u>168.109.842</u>
<u>Vlottende passiva</u>		
Netto - vlottende schulden		
- Schulden aan leveranciers	2.651.315	2.557.110
- Afdracht belastingen en premies	1.438.491	1.159.384
- Rekening-courant derden / kasgeldleningen	19.524.315	22.626.874
- Aflossingsverplichting 2016 opgenomen geldleningen	20.275.621	20.031.169
- Overige kortlopende schulden	3.497.975	1.755.665
Overlopende passiva	6.531.693	6.557.085
	<u>53.919.410</u>	<u>54.687.287</u>
Totaal	<u>256.785.126</u>	<u>252.082.197</u>

TOELICHTING OP DE BALANS PER 31 DECEMBER 2015

Stelselwijziging

Bij ons waterschap is sprake geweest van een wijziging van de vrij te kiezen waarderingsgrondslagen. Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 19 november 2014 besloten om vanaf 1 januari 2015 een wijziging aan te brengen in de te activeren kosten:

- De eigen uren (projectbegeleiding) en de toe te rekenen bouwrente worden niet meer geactiveerd.
- De jaarlijks terugkerende vervangingsinvesteringen op het gebied van ICT (hardware en toebehoren) worden niet meer geactiveerd.

De reden hiervoor is de toenemend belang van het EMU-saldo. Door minder te activeren, wordt het EMU-saldo gunstig beïnvloed waardoor onze schuldpositie wordt verbeterd. Bovendien besparen we op termijn op de rentekosten.

Er is voor gekozen de beginbalans ongewijzigd te laten en vanaf ingangsdatum 1 januari 2015 volgens het nieuwe stelsel te activeren en af te schrijven.

Het effect voor 2015 is dat voor circa € 1,4 miljoen meer ten laste van de exploitatie is gebracht.

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De balans is samengesteld conform de verslaggevingsvoorschriften die zijn vastgelegd in het Besluit Beleidsvoorbereiding en Verantwoording Waterschappen (BBVW).

Vaste activa

Onder de post immateriële vaste activa zijn opgenomen die activa die niet stoffelijk van aard zijn en niet onder de financiële vaste activa zijn opgenomen. Het betreft met name uitgaven in verband met onderzoek en ontwikkeling, aan derden betaalde aankoopsommen, software en licenties en aan derden verstrekte subsidies.

Onder de materiële vaste activa zijn investeringen opgenomen in verbeteringswerken ten behoeve van de primaire taken van het waterschap (keringen, watergangen, kunstwerken) en investeringen ten behoeve van de ondersteunende taken (bedrijfsgebouwen, tractie, automatisering).

Onder de post financiële vaste activa zijn de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank opgenomen.

De waardering van de vaste activa heeft plaatsgevonden op basis van de historische kostprijs / aanschafwaarde c.q. de verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies / bijdragen van derden, bijdragen vanuit de bestemmingsreserves en met de gecumuleerde afschrijvingen. De investeringen worden afgeschreven volgens de lineaire afschrijvingsmethode op basis van de verwachte levensduur. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het activum. De afschrijvingstermijnen zijn vastgelegd in het door het algemeen bestuur vastgestelde financieel statuut.

Wettelijk gezien bedraagt de afschrijvingstermijn voor immateriële vaste activa maximaal vijf jaar. Echter in een aantal gevallen wordt hiervan afgeweken. Dit komt met name voor bij aankoopsommen, subsidies en bijdragen in ruilverkavelingen.

Dit zijn over het algemeen bijdragen in bijvoorbeeld onderhoud waterlopen, rioleringen en randvoorzieningen gemeenten. Waar er een directe relatie is tussen de bijdrage en de investering wordt de afschrijvingstermijn van de bijdrage gelijkgesteld aan die van de investering, wanneer deze in eigen beheer zou worden uitgevoerd.

Vorderingen, transitoria en liquide middelen

Deze activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van een - eventuele - voorziening voor oninbaarheid.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve en bestemmingsreserves en wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Onder voorzieningen is de voorziening voor voormalig bestuur en personeel opgenomen. Deze voorziening is gewaardeerd tegen contante waarde.

Langlopende en kortlopende schulden

De schulden zijn tegen nominale waarde gewaardeerd.

Grondslagen ter bepaling van het resultaat

De lasten en baten zijn tegen nominale waarde opgenomen voor zover deze bedragen zijn toe te rekenen aan het verslagjaar. Eventuele afwikkelingsverschillen over voorgaande jaren worden verantwoord in het jaar waarin deze verschillen blijken.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa € 10.080.859

Boekwaarde per 1 januari 2015	9.807.861
- Vermeerderingen en verminderingen; per saldo	1.296.415
- Afschrijving	-1.023.417

Boekwaarde per 31 december 2015 10.080.859

De immateriële activa kunnen worden gesplitst in:

- werken in exploitatie	10.058.580
- onderhanden werken	22.279

Boekwaarde per 31 december 2015 10.080.859

De vermeerderingen/verminderingen betreffen:

- Onderzoek en ontwikkeling	74.162
- Bijdragen in eigendom van openbare lichamen	477.703
- Software	106.021
- Verkiezingen	638.529

1.296.415

De immateriële vaste activa worden als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde ultimo 2015	Boekwaarde ultimo 2014
- Onderzoek en ontwikkeling	544.079	680.324
- Bijdragen aan activa in eigendom van:		
- Openbare lichamen	8.438.954	8.374.419
- Rijk	73.793	76.430
- Overigen	133.156	225.097
	<u>8.645.903</u>	<u>8.675.946</u>
- Geactiveerde bijdragen aan openbare lichamen	25.451	33.923
- Overige immateriële vaste activa		
- Software	386.528	412.488
- Verkiezingen	478.898	
- Overige		5.180
	<u>865.426</u>	<u>417.668</u>
Totaal	<u>10.080.859</u>	<u>9.807.861</u>

Onderzoek en ontwikkeling

Hieronder zijn opgenomen de kosten van diverse KRW onderzoeken.

Bijdrage aan activa in eigendom van openbare lichamen

Betreft de bijdrage aan de gemeenten in de kosten van de aanleg van de randvoorzieningen rioolstelsels en aanleg in landelijke gebieden.

Bijdrage aan activa in eigendom van het Rijk

Hieronder zijn opgenomen de bijdragen in het kader van verdrogingsbestrijding.

Bijdrage aan activa in eigendom van overigen

Betreft de bijdrage in de kosten van diverse ruilverkavelingen.

Geactiveerde bijdragen aan openbare lichamen

Dit betreft aan derden betaalde afkoopsommen inzake onderhoudsverplichtingen etc.

Software

Dit betreft de aankoop van software.

Verkiezingen

Betreft de waterschapsverkiezingen in 2015.

Overige

Betreft ondermeer de kosten van grondwatermodellen.

Materiële vaste activa € 217.716.587

Boekwaarde per 1 januari 2015	214.182.544
- Netto investeringen	19.926.844
- Afschrijving	-16.392.801
Boekwaarde per 31 december 2015	<u>217.716.587</u>

De materiële vaste activa worden als volgt onderverdeeld:

	Boekwaarde 1/1/2015	OHW	Investeringen 2015	Afschrijving 2015	Bijdragen 2015	Boekwaarde 31/12/2015
Werken in exploitatie:						
- Gronden	134.584			4.583		130.001
- Machines en werktuigen	3.345.505		1.000.000	903.424		3.442.081
- Overige bedrijfsmiddelen	710.155	96.110	392.518	401.064		797.719
- Kantoren	6.193.021			322.776		5.870.245
- Dienstwoningen	165.497			3.488		162.009
- Werkplaatsen	637.228			58.359		578.869
- Waterkeringen	757.883		386.096	42.363		1.101.616
- Watergangen en kunstwerken	103.048.373	2.300.754	8.286.890	6.239.854	3.502.574	103.893.589
- Gemalen kwantiteitsbeheer	10.034.967		109	983.569		9.051.507
- Transportgemalen	8.250.258	432.475	55.606	701.747		8.036.592
- Transportleidingen	15.705.659	7.097	20.606	815.688		14.917.674
- Zuiveringsinstallaties	59.002.082	209.789	696.313	5.771.696		54.136.488
- Wegen	50.000			4.367		45.633
- Overige materiële vaste activa	1.036.371			139.823		896.548
Totaal werken in exploitatie	209.071.583	3.046.225	10.838.138	16.392.801	3.502.574	203.060.571

	Boekwaarde 1/1/2015	OHW	Investerings 2015	Afschrijving 2015	Bijdragen 2015	Boekwaarde 31/12/2015
Onderhanden werk:						
- Overige bedrijfsmiddelen	96.111	-96.110	12.887			12.888
- Watergangen en kunstwerken	4.156.257	-2.300.755	14.012.824		1.836.345	14.031.981
- Transportgemalen	461.564	-432.474	34.569			63.659
- Transportstelsels	90.914	-7.098	71.298			155.114
- Zuiveringsinstallaties	306.115	-209.788	296.047			392.374
Totaal onderhanden werk	<u>5.110.961</u>	<u>-3.046.225</u>	<u>14.427.625</u>		<u>1.836.345</u>	<u>14.656.016</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>214.182.544</u>		<u>25.265.763</u>	<u>16.392.801</u>	<u>5.338.919</u>	<u>217.716.587</u>

Onderhanden werk

Het verloop van het onderhanden werk is als volgt:

Boekwaarde per 1 januari 2015	5.110.961
- In 2015 in exploitatie genomen	-3.046.225
- Investerings onderhanden werk 2015	14.427.625
- Subsidies en bijdragen	-1.836.345
Boekwaarde per 31 december 2015	<u>14.656.016</u>

Het totaal aan nog beschikbare kredieten bedraagt per 31 december 2015 € 60 miljoen. In hoofdstuk 3, onderdeel c lopende investeringen, wordt een toelichting gegeven op de projecten. In bijlage 1, kredietoverzicht per 31 december 2015, wordt een overzicht gegeven per project van de nog openstaande kredieten per 31 december 2015.

Operational lease

Voor een deel van de bedrijfswagens is een mantelovereenkomst voor full operational lease afgesloten.

In 2011 is een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de bedrijfswagens. De kosten bedragen ca. € 857.000 per jaar.

De overeenkomst heeft een looptijd van zes jaar.

Financiële vaste activa € 240.350

De financiële vaste activa betreft het aandelenbezit in de volgende bedrijven:

Het aandelenbezit in de Nederlandse Waterschapsbank N.V.:

- 1.915 aandelen A ad € 115,- nominaal en volgestort	220.225	
- 175 aandelen B ad € 460,- nominaal, waarop 25% gestort	<u>20.125</u>	
		240.350
- Stand 31 december 2015		<u>240.350</u>

VLOTTENDE ACTIVA

Uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar € 0

Dit betreft een kortlopende lening aan de stichting tot behoud van de Groninger Stoomwerktuigen van maximaal € 50.000 voor de voorfinanciering van de afbouw en inrichting van de ontvangstruimte. De lening is in 2015 volledig terugbetaald.

Liquide middelen € 6.921

Betreft de volgende saldi per 31-12-2015:

- Kas waterschapshuis en voorschotkassen	2.917
- ING bank	4.004
	<u>6.921</u>

Kortlopende vorderingen € 20.596.842

Betreft:

- Debiteuren belastingen	17.942.804	
- af: voorziening oninbaar	-671.193	
- Nog op te leggen aanslagen	<u>1.889.000</u>	
Totaal belastingdebiteuren		19.160.611
- Debiteuren overig	1.487.248	
- af: voorziening oninbaar	<u>-51.016</u>	
Totaal debiteuren overig		1.436.231
Totaal		<u>20.596.842</u>

Debiteuren belastingen

Het te vorderen bedrag per 31 december 2015 kan als volgt worden gespecificeerd:

- t/m 2011	130.029
- 2012	175.545
- 2013	470.934
- 2014	867.283
- 2015	16.299.013
Totaal	<u>17.942.804</u>

Voor de voorziening dubieuze belastingdebiteuren (oninbaarheid) is € 671.193 opgenomen. Dit is 3,7% van de openstaande belastingdebiteuren.

Nog op te leggen aanslagen:

- 2013 en 2014	613.000
- 2015	1.276.000
Totaal	<u>1.889.000</u>

Debiteuren overig

Ten aanzien van de vorderingen kan het volgende worden opgemerkt:

- De vorderingen per 31 december 2015 zijn ingeschat op invorderbaarheid en op basis van deze inschatting is de hoogte van de voorziening dubieuze debiteuren bepaald.
De vorderingen zijn direct opeisbaar.

Overlopende activa € 8.143.568

Specificatie:

- Vooruitbetaalde kosten		344.523
- Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen van: (betreft te ontvangen subsidies)		
- de Europese Unie		
- het Rijk	938.815	
- provincies	1.837.900	
- overige openbare lichamen	<u>398.712</u>	
		3.175.427
- Overige overlopende activa		4.623.618
		<u>8.143.568</u>

Vooruitbetaalde kosten

Dit betreffen kosten waarvan de betaling reeds in het jaar 2015 heeft plaatsgevonden, maar waarvan de kosten betrekking hebben op het jaar 2016.

Nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen van

Dit betreft subsidies en bijdragen op lopende subsidieprojecten waarvan de subsidies achteraf worden ontvangen.

Overige overlopende activa

Onder overige overlopende activa is onder andere de afdracht van de belastinginning van Hefpunt over december 2015 opgenomen welke in januari 2016 is ontvangen.

PASSIVA

Eigen Vermogen € 28.145.180

Het eigen vermogen bestaat uit:

	31-12-2015	31-12-2014
- Algemene reserves	5.962.725	7.168.004
- Bestemmingsreserves	17.824.367	19.025.072
- Exploitatieresultaat *)	4.358.089	1.393.970
	<u>28.145.180</u>	<u>27.587.046</u>

*) Het voordelig exploitatieresultaat 2014 ad € 1.393.970 is als volgt bestemd:

- algemene reserve watersysteembeheer; toevoeging van het voordeel	741.754
- algemene reserve zuiveringsbeheer; toevoeging van het voordeel	652.216
	<u>1.393.970</u>

Algemene reserves

Het verloop in 2015 is als volgt:

	Water- systeem- beheer	Zuiverings- beheer	Totaal
Stand per 1 januari 2015	6.682.842	485.163	7.168.005
- Exploitatieresultaat 2014	741.754	652.216	1.393.970
- Vrijval begroting 2015	-815.190	-1.784.060	-2.599.250
Stand per 31 december 2015	<u>6.609.406</u>	<u>-646.681</u>	<u>5.962.725</u>

De rente van de algemene reserve wordt volledig ten gunste van de exploitatie gebracht, met andere woorden, de algemene reserve heeft een inkomensfunctie. Dit houdt in dat indien de algemene reserve (gedeeltelijk) wordt aangewend, dit leidt tot een lagere rentebate en uiteindelijk tot een hogere omslag.

Bestemmingsreserves

De samenstelling is als volgt:

	31-12-2015	31-12-2014
<u>Afkoopsommen</u>		
- Afkoopsommen algemeen	16.479.937	17.660.937
	<u>16.479.937</u>	<u>17.660.937</u>
<u>Bestemmingsreserves</u>		
- Gemeentelijke waterplannen	526.892	526.892
- Bodemsaneringen	817.538	837.243
	<u>1.344.430</u>	<u>1.364.135</u>
	<u>17.824.367</u>	<u>19.025.072</u>

Het verloop van de bestemmingsreserves is als volgt:

Stand per 1 januari 2015	19.025.072
- onttrekkingen 2015	-1.200.705
Stand per 31 december 2015	<u>17.824.367</u>

Toelichting op de bestemmingsreserves

Afkoopsommen

Bij de begroting 2015 is besloten de afkoopsommen in te zetten om minder te activeren.

Vanaf 2015 worden de eigen uren besteed aan projecten, de bouwrente en beheersmatige ICT investeringen (onder andere aanschaf PC's, software) niet langer geactiveerd. Dit betekent dat deze kosten van jaarlijks € 1,4 miljoen rechtsteeaks ten laste van de exploitatie komen. De afkoopsommen betreffen volledig de taak watersysteembeheer. Voor zover deze extra kosten toegerekend worden aan de taak watersysteembeheer worden deze kosten gedekt door afkoopsommen. In 2015 is, conform de begroting, € 1.181.000 onttrokken aan de afkoopsommen.

Gemeentelijke waterplannen

Tot en met 2008 werd de bijdrage van het waterschap in de gemeentelijke waterplannen geactiveerd en in vijf jaar afgeschreven. Door wijziging van de verslaggevingsregels worden deze kosten ingaande 2009 niet meer geactiveerd. Bij de bestemming van het resultaat over 2008 is voor de toekomstige kosten (het restant-krediet per 31/12/2008) een bestemmingsreserve gevormd van € 648.000. De jaarlijkse kosten worden ten laste van deze reserve gebracht. Tot en met 2015 is € 121.000 besteed en de stand per 31/12/2015 bedraagt € 527.000.

Bestemmingsreserve bodemsaneringen

Deze reserve is in 2009 gevormd uit een ontvangst van de provincie Groningen betreffende niet gebruikte FES-gelden voor de sanering van de voormalige persleiding Groningen-Delfzijl. Door de provincie is als voorwaarde gesteld dat de vrijvallende middelen moeten worden besteed aan bodemsaneringsprojecten.

In 2013 is een krediet verstrekt van € 156.000 als bijdrage aan de provincie Groningen voor de hot spot sanering Eemskanaal en Oosterhornkanaal. In 2014 is hiervan € 79.000 uitbetaald en in 2015 heeft de afrekening plaatsgevonden ad € 20.000. Onze bijdrage is in totaal € 99.000 en derhalve € 57.000 lager dan verwacht. Conform het AB besluit zijn deze kosten ten laste gebracht van de bestemmingsreserve bodemsaneringen.

Exploitatieresultaat

Het voordelig exploitatieresultaat ad € 4.299.089 is, in afwachting van een besluit van het algemeen bestuur, afzonderlijk op de balans verantwoord.

Voorzieningen € 1.710.686

De samenstelling is als volgt:

	31-12-2015	31-12-2014
- Wachtgelden/pensioenen voormalig personeel en bestuur	1.710.686	1.698.022
	<u>1.710.686</u>	<u>1.698.022</u>

Wachtgelden/pensioenen voormalig personeel en bestuur

Het verloop is als volgt:

Stand per 1 januari 2015

1.698.022

Bij:

- Rentebijdraving

50.941

Af:

- Bestedingen 2015

-617.372

- Dotatie 2015

579.095

-38.277

Stand per 31 december 2015

1.710.686

Toelichting:

De toekomstige kosten van het voormalig personeel en bestuur zijn als voorziening opgenomen. Jaarlijks wordt, op basis van de meest actuele gegevens, een berekening gemaakt van de toekomstige kosten. Deze kosten worden tegen contante waarde in de balans opgenomen. Door de jaarlijkse rentebijbeschrijving groeit de voorziening toe naar het benodigde bedrag. De kosten worden rechtstreeks op de voorziening in mindering gebracht. De herberekening van de voorziening per balansdatum geeft een dotatie in 2015 van € 579.000.

Langlopende schulden € 173.009.850

Restant van de leningen per 1 januari 2015	188.141.011
Bij: opgenomen leningen in 2015 banken	25.000.000
Bij: opgenomen leningen in 2015 Hefpunt	149.748
Af: aflossingen 2015	<u>-20.031.170</u>
Restant van de leningen per 31 december 2015	193.259.589
Af: aflossingsverplichting 2016 (kortlopende schuld)	<u>-20.249.740</u>
Langlopende schulden per 31 december 2015	<u><u>173.009.850</u></u>

Langlopende leningen banken

In 2015 is een nieuwe lening opgenomen van € 25 miljoen, met een looptijd van 25 jaar. Het rentepercentage is 1,27%.

De ten laste van 2015 komende rentelast van de leningen bedraagt € 6.697.719; dit is 3,51% over het gemiddeld opgenomen bedrag aan leningen.

Alle langlopende schulden zijn ondergebracht bij binnenlandse banken en financiële instellingen.

Langlopende leningen Hefpunt

In 2014 is bij Hefpunt een voorziening opgenomen voor de verplichting aan voormalig personeel. Dit resulteerde in een vordering van Hefpunt op de deelnemende waterschappen. Aangezien de uitbetaling van de verplichting in een aantal jaren zal plaatsvinden zal bij uitbetaling door de waterschappen aan Hefpunt, bij Hefpunt een overschot aan liquide middelen ontstaan. Dit overschot zal dan moeten worden aangehouden in 's Rijks schatkist. De rentevergoeding is erg laag. Daarom wordt deze vordering van Hefpunt gezien als een "lening" aan de waterschappen.

Vlottende passiva € 53.919.410

Betreft:

Netto -vlottende schulden

- Schulden aan leveranciers	2.651.315
- Afdracht belastingen en premies	1.438.491
- Rekening-courant NWB	9.524.315
- Kageldlening NWB	10.000.000
- Aflossingsverplichting 2016 opgenomen geldleningen	20.275.621
- Overige kortlopende schulden	3.497.975

47.387.717

- Overlopende passiva	6.531.693
-----------------------	-----------

53.919.410

Schulden aan leveranciers € 2.651.315

De post "schulden aan leveranciers" heeft betrekking op nota's die in 2015 zijn ontvangen, maar die ultimo 2015 nog niet zijn betaald.

Afdracht belastingen en premies € 1.438.491

Betreft de in januari 2016 afgedragen belastingheffing over december 2015.

Rekening-courant derden € 9.524.315

Dit betreft het saldo van de NWB per 31 december 2015.

Kasgeldlening € 10.000.000

Betreft een kasgeldlening over de periode 22 december 2015 tot 21 januari 2016.

Aflossingsverplichting 2016 opgenomen geldleningen € 20.275.621

Langlopende schulden zijn de schulden met een looptijd langer dan één jaar. Onder kortlopende schulden vallen de schulden met een looptijd tot één jaar. De aflossingsverplichting 2016 over de langlopende geldleningen valt derhalve onder de kortlopende schulden.

Overige kortlopende schulden € 3.497.975

Onder "overige kortlopende schulden" zijn de in 2015 aangegane verplichtingen opgenomen die in 2016 worden betaald. Als bijzonderheid wordt hier nog genoemd de verplichting aangaande de terugbetaling uitspraak "natuur" ad € 1.150.000.

Overlopende passiva € 6.531.693

Specificatie:

- reservering vakantiegeld en restant vakantiedagen		765.108
- transitorische rente		4.798.887
- ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren (vooruitontvangen subsidies):		
- de Europese Unie		
- het Rijk	394.784	
- provincies	305.500	
- overige openbare lichamen	<u>250.149</u>	
		950.433
- overige		17.264
		<u><u>6.531.693</u></u>

Onder "overlopende passiva" zijn ramingen opgenomen van nog af te wikkelen posten over 2015 in 2016.

Onder "vooruitontvangen subsidies" is een aantal reeds ontvangen subsidies opgenomen voor projecten die in 2016 en verder worden uitgevoerd.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om hun overtollige middelen in 's Rijks schatkist aan te houden. Om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen is er een drempelbedrag, afhankelijk van het begrotingstotaal, dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is gelijk aan 0,75% van het begrotingstotaal indien het begrotingstotaal lager is dan € 500 miljoen. De benutting van het drempelbedrag wordt berekend als gemiddelde over alle dagen in het kwartaal. Gemiddeld mag een decentrale overheid dus maximaal het drempelbedrag buiten de schatkist houden.

Voor ons waterschap bedraagt het drempelbedrag € 656.000. Dit is 0,75% van € 87.473.000.

Het beleid van ons waterschap is, nu de rente van kort geld historisch laag is, om binnen de wettelijke mogelijkheden, zoveel mogelijk in onze financieringsbehoefte te voorzien met korte financiering. Overtollige middelen komen niet voor. We zijn wettelijk verplicht te rapporteren over het drempelbedrag en het gebruik daarvan in elk kwartaal.

Hieronder is deze verplichte rapportage opgenomen.

	kwartaal 1	kwartaal 2	kwartaal 3	kwartaal 4
- drempelbedrag buiten schatkist aan te houden	656.000	656.000	656.000	656.000
- ruimte onder het drempelbedrag	656.000	656.000	656.000	656.000
Verschil	-	-	-	-

Hoofdstuk 5. Exploitatierekening naar kostendragers

Rekening 2015 watersysteembeheer

(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
Netto kosten	41.280	42.493	43.973
Bedrag voor onvoorzien	0	105	105
Algemene opbrengsten (rente)	-1.140	-1.140	-1.166
Stelpost besparingen			-239
Netto lasten	40.140	41.458	42.673
Belastingopbrengsten	42.155	41.748	41.361
Kwijtscheldingen	-693	-700	-684
Netto belastingopbrengsten	41.463	41.048	40.677
Resultaat voor bestemming	1.323	-410	-1.996
Bijdrage reserves	1.996	1.996	1.996
Resultaat nog te bestemmen	3.319	1.586	0

De taak watersysteembeheer sluit in 2015 met een voordelig resultaat van € 3.319.000 tegen een verwacht voordelig resultaat bij de najaarsrapportage van € 1.586.000.

Het hoger voordeel van € 1.733.000 is in hoofdlijnen als volgt:

hogere kapitaallasten	-146.000
post onvoorzien	105.000
lagere kosten goederen en diensten en bijdragen aan derden	575.000
hogere opbrengst waterschapsbelastingen, met name afwikkeling uitspraak natuur	415.000
hogere diensten aan en bijdragen van derden	177.000
saldo doorberekeningen	614.000
per saldo diversen	-7.000
	<u>1.733.000</u>

In de analyse per kostensoort zijn de bovengenoemde afwijkingen reeds toegelicht.

Bestemming van het resultaat van de taak watersysteembeheer

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekeningresultaat. Voorgesteld wordt het voordelig resultaat ad € 3.319.000 van de taak watersysteembeheer toe te voegen aan de algemene reserve.

Rekening 2015 zuiveringsbeheer

(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
Netto kosten	40.905	42.093	42.382
Bedrag voor onvoorzien	0	109	108
Algemene opbrengsten (rente)	-45	-45	-19
Stelpost besparingen			-241
Netto lasten	40.859	42.156	42.230
Belastingopbrengsten	41.650	41.888	41.815
Kwijtscheldingen	-1.536	-1.556	-1.369
Netto belastingopbrengsten	40.114	40.333	40.446
Resultaat voor bestemming	-745	-1.824	-1.784
Bijdrage reserves	1.784	1.784	1.784
Resultaat nog te bestemmen	1.039	-40	0

De taak zuiveringsbeheer sluit in 2015 met een voordelig resultaat van € 1.039.000 tegen een verwacht nadelig resultaat bij de najaarsrapportage van € 40.000.

Het voordeel ten opzichte van de najaarsrapportage van € 1.079.000 is in hoofdlijnen als volgt:

lagere kapitaallasten	206.000
lagere kosten energie	164.000
post onvoorzien	109.000
lagere kosten goederen en diensten en bijdragen aan derden	687.000
hogere diensten aan en bijdragen van derden	50.000
lagere opbrengst waterschapsbelastingen	-218.000
saldo doorberekeningen	83.000
per saldo diversen	-2.000
	1.079.000

In de analyse per kostensoort zijn de bovengenoemde afwijkingen reeds toegelicht.

Bestemming van het resultaat van de taak zuiveringsbeheer

Het algemeen bestuur geeft een bestemming aan het rekeningresultaat. Voorgesteld wordt het voordelig resultaat ad € 980.000 van de taak zuiveringsbeheer toe te voegen aan de algemene reserve.

Hoofdstuk 6. Exploitatierekening naar programma's

Kosten per programma

(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
Veiligheid	10.139	10.220	10.264
Watersystemen	55.104	57.108	58.429
Organisatie	19.466	20.058	20.025
waarvan doorberekend 1)	5.262	5.295	5.542
	14.203	14.763	14.483
Totaal	79.446	82.091	83.176

1) Een deel van de kosten van het programma organisatie betreffen de kosten van de ondersteunende producten. De ondersteunende producten "informatiebeleid en automatisering" en "huisvesting" worden middels de verdeling van de uurtarieven personeel doorberekend aan de andere producten. Dit houdt in dat deze kosten aan de programma's Veiligheid en Watersystemen zijn toegerekend.

Kosten per programma op kostensoort

(bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
Veiligheid			
Kapitaallasten	4.036	3.826	3.961
Personeelslasten	1.533	1.539	1.546
Overige lasten/baten	4.570	4.855	4.757
Totaal	10.139	10.220	10.264
Watersystemen			
Kapitaallasten	17.313	17.584	17.902
Personeelslasten	12.863	13.013	13.310
Overige lasten/baten	24.928	26.511	27.217
Totaal	55.104	57.108	58.429
Organisatie			
Kapitaallasten	1.216	1.288	1.328
Personeelslasten	9.281	9.745	10.323
Overige lasten/baten	8.969	9.025	8.374
	19.466	20.058	20.025
waarvan doorberekend	5.262	5.295	5.542
Totaal	14.203	14.763	14.483
Totaal	79.446	82.091	83.176

In hoofdstuk 1, programmaverantwoording, worden de programma's uitgebreid behandeld.

Het resultaat van de jaarrekening is op kostensoortniveau uitgebreid geanalyseerd.

(bedragen x € 1.000)	Veiligheid	Water- systemen	Organisatie	Totaal
Netto lasten jaarrekening	10.139	55.104	14.203	79.446
Netto lasten begroting incl wijzigingen	10.220	57.108	14.763	82.091
Voordelig	<u>81</u>	<u>2.005</u>	<u>560</u>	2.644
Voordeel belastingen exclusief kwijtschelding				168
Voordeel ten opzichte van de najaarsrapportage				<u>2.812</u>

Hoofdstuk 7. Rekening naar kosten- en opbrengstensoorten (in €)

nr	omschrijving	rekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
1	rentelasten	7.949.201	7.958.625	8.430.625
2	afschrijvingen	17.416.219	17.586.207	17.649.207
3	personeelslasten	22.489.244	23.207.800	23.981.800
4	goederen	2.354.897	2.700.500	2.901.500
5	energie	3.642.206	3.898.394	4.008.394
6	huren, pachten en lease	1.080.582	1.096.081	1.069.081
7	verzekeringen	197.781	220.334	210.334
8	belastingen	123.801	105.639	105.639
9	onderhoud door derden	5.351.492	5.262.278	4.721.278
10	overige diensten door derden en bijdragen aan derden	25.016.794	26.131.181	26.667.182
11	onvoorzien	0	213.902	213.902
12	toevoeging aan voorzieningen	1.382.380	830.169	626.169
13	ten laste van reserves	19.704		
14	stelpost besparingen			-480.000
	Totaal	87.024.300	89.211.111	90.105.111

nr	omschrijving	rekening 2015	begroting incl. wijzigingen 2015	begroting 2015
1	rentebaten	1.189.104	1.185.476	1.185.476
2	baten in verband met salarissen en sociale lasten	77.664	84.173	49.173
3	opbrengsten goederen, werken en diensten voor derden	3.383.295	3.043.835	2.689.221
4	opbrengst uit eigendommen	63.539	44.571	44.571
5	waterschapsbelastingen Af: kwijtscheldingen	83.805.599 2.229.012	83.636.576 2.256.017	83.175.624 2.053.017
		81.576.586	81.380.559	81.122.607
6	bijdrage van derden	1.292.245	1.238.247	1.233.813
7	onttrekking aan voorzieningen			
8	Resultaat voor bestemming	-558.134	2.234.250	3.780.250
9	onttrekking aan reserves	3.799.954	3.780.250	3.780.250
10	Resultaat nog te bestemmen	-4.358.089	-1.546.000	0
	Totaal	87.024.300	89.211.111	90.105.111

Hoofdstuk 8. Topinkomens

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldering van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2015 is de Wet Verlaging Bezoldigingsmaximum WNT in werking getreden.

De WNT kent het begrip topfunctionaris, dit wordt omschreven in artikel 1.1, onderdeel b. Voor bepaalde publieke lichamen is opgesomd welke functies kwalificeren als topfunctionaris. Zo is voor waterschappen de functie van secretaris-directeur aangewezen als topfunctionaris in de zin van de WNT.

Ook indien de functie van topfunctionaris anders dan in dienstverband wordt ingevuld, is de WNT van toepassing. Dus ook indien sprake is van detachering, inhuur als zzp'er e.d. De WNT is voorts van toepassing op een interim topfunctionaris, die zijn interim functie binnen een periode van 18 maanden, zes maanden of meer vervult.

Maximale bezolderingsnorm en ontslaguitkering

De WNT kent een maximale bezoldigingsnorm voor een topfunctionaris. Indien de maximale bezoldigingsnorm wordt overschreden, is er sprake van een onverschuldigde betaling, die teruggevorderd moet worden.

De maximale bezoldiging mag in 2015 voor een topfunctionaris in dienstverband niet meer bedragen dan € 178.000.

Omdat er nog geen nieuwe regeling (algemene maatregel van bestuur) voor de maximale bezoldiging van topfunctionarissen zonder dienstverband is, geldt voor hen in 2015 nog de norm van 2014. Deze mag niet meer bedragen dan € 230.474. De bezoldering bestaat uit de volgende onderdelen:

- beloning (bruto jaarsalaris inclusief loon in natura zoals bijtelling lease auto, vakantiegeld en overige bruto loonbestanddelen), maximaal € 187.340.
- belaste vaste en variabele kostenvergoedingen (ook de bedragen die zijn toegewezen aan de zogenaamde vrije ruimte onder de werkkostenregeling), maximaal € 8.263.
- beloningen betaalbaar op termijn (zoals werkgeversbijdrage pensioen e.d.), maximaal € 34.871.

De drie genoemde bedragen moeten als communicerende vaten worden beschouwd, waardoor bijvoorbeeld een hogere beloning betaalbaar op termijn kan worden gecompenseerd met een lagere beloning, mits de som van de drie bedragen de maximale bezolderingsnorm niet overschrijdt.

Indien geen sprake is van een voltijds dienstverband, zal de maximale bezoldigingsnorm pro rata moeten worden aangepast.

Bij topfunctionarissen, die niet in loondienst zijn, bedraagt de maximale vergoeding het bezoldigingsmaximum exclusief btw, maar inclusief alle belastbare kosten die het waterschap vergoedt voor de uitoefening van de functie, zoals reiskosten. Ook hier zal de norm pro rata moeten worden toegepast afhankelijk van het aantal uren per week c.q. het aantal maanden dat de functie is vervuld.

Ook kent de WNT voor topfunctionarissen een maximale ontslagvergoeding die partijen kunnen overeenkomen. Deze is gelijk aan de som van de beloning en de voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn over de twaalf maanden voorafgaand aan de beëindiging van het dienstverband, maar niet meer dan € 75.000. Alleen indien sprake is geweest van een ontslagprocedure via de rechter kan sprake zijn van een ontslagvergoeding die uitgaat boven de norm.

Bij het waterschap heeft in 2015 geen overschrijding van de maximale bezoldigingsnorm en ontslaguitkering plaatsgevonden.

Overzicht met aangewezen topfunctionarissen:

Functie(s)	Secretaris-Directeur
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	
Individueel WNT-maximum	€ 178.000
Bezoldiging	
Beloning	€ 140.940
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 680
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.817
Subtotaal	€ 157.437
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	-
Totaal bezoldiging	€ 157.437
Motivering indien overschrijding:	
Gegevens 2014	
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	1,0
Bezoldiging 2014	
Beloning	€ 134.873
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 2.101
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 22.461
Totaal bezoldiging 2014	€ 159.435
Individueel WNT-maximum 2014	€ 230.474

De bovengenoemde bedragen zijn conform de collectieve arbeidsovereenkomst (cao) voor Waterschappen.

Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen heeft het waterschap Hunze en Aa's gebruik gemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 lid 2 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze interim niet topfunctionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT kán en hoeft het waterschap Hunze en Aa's niet volledig te voldoen

aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim niet topfunctionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Waterschap Hunze en Aa's

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2015 van Waterschap Hunze en Aa's te Veendam gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2015 en de exploitatierekening 2015 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur

Het dagelijks bestuur van Waterschap Hunze en Aa's is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met het in Nederland geldende Waterschapsbesluit. Deze verantwoordelijkheid houdt onder meer in dat de jaarrekening zowel de baten en lasten als de activa en passiva getrouw dient weer te geven en dat de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen. Rechtmatige totstandkoming betekent in overeenstemming met de begroting en met de relevante wet- en regelgeving, waaronder verordeningen van het waterschap. Het dagelijks bestuur is tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van baten, lasten en balansmutaties mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Waterschapsbesluit en het controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan de voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten.

Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van het waterschap.

Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het dagelijks bestuur van het waterschap gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Waterschap Hunze en Aa's een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2015 als van de activa en passiva per 31 december 2015 in overeenstemming met het Waterschapsbesluit.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat bedragen in overeenstemming zijn met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in het normenkader welke is vastgesteld op 15 februari 2012.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge artikel 109, derde lid, onderdeel d, van de Waterschapswet vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Groningen, 18 april 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. R.T.H. Wortelboer RA

Hoofdstuk 10. VASTSTELLING JAARREKENING 2015

De jaarrekening 2015, met een voordelig resultaat van € 4.358.089 aangeboden door het Dagelijks Bestuur op 18 april 2016.

, dijkgraaf

, secretaris-directeur

Vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Hunze en Aa's, op 25 mei 2016.

, dijkgraaf

, secretaris-directeur

BIJLAGEN

Bijlage 1: Kredietoverzicht per 31 december 2015

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
028 HIRHaren	7.265.147	-119.500	7.145.647		5.943.370	5.943.370	1.202.277
031 HIROVKolonie	111.738		111.738		8.878	8.878	102.860
033 HIRW'wolve	3.553.533	-160.000	3.393.533		3.335.447	3.335.447	58.086
076 HIRMidGron	2.000.000		2.000.000		1.070.696	1.070.696	929.304
115 LI Laaghalen	492.000	192.735	684.735		211.036	211.036	473.699
124 Stedelijk WB	1.053.000		1.053.000		535.103	535.103	517.897
184 Landinr.O'doorn	675.000		675.000		421.398	421.398	253.602
208 Uitvoering waterplannen	1.600.000	-80.000	1.520.000		22.000	22.000	1.498.000
237 Aanpak Ceresmeer	50.000		50.000				50.000
242 Vispassage voorz. stuwen	520.000	50.000	570.000	46.888	504.700	551.588	18.412
246 Westervoldse Aa CA	2.224.850	3.012.949	5.237.799	267.479	4.443.537	4.711.016	526.783
253 WB 21 Maatregelen Tusschenwater	2.334.100		2.334.100	82.130	29.711	111.841	2.222.259
294 Groot onderhoud div. sluisdeuren terugsl. Klep	100.000		100.000		41.731	41.731	58.269
306 EHS	2.200.000	-52.500	2.147.500		1.423.775	1.423.775	723.725
361 Aanpassingen RWZI Veendam	2.695.000	-96.475	2.598.525	12.076	1.617.204	1.629.280	969.245
413 Realiseren overstromingsvlakte Hunze	2.041.000	-7.150	2.033.850		1.434.969	1.434.969	598.881
417 Verdrogingsbestrijding	147.735	309.458	457.193	46.500		46.500	410.693
428 Onderzkt KRW/WB21	56.500		56.500				56.500
434 Vervangen diverse beschoeiingen 2015	85.000		85.000		168.446	168.446	85.000
442 IM 2013 uitwijk ICT	200.000		200.000		12.887	12.887	31.554
444 IM 2015 nieuwe werkplekken	179.936		179.936		4.825.162	4.825.162	167.049
451 Renovatie RGM's	5.065.000	-3.750	5.061.250		142.417	142.417	236.088
478 Geo info&metadata	150.000		150.000		286.864	142.417	7.583
479 Vispassages Waddenfonds	215.000		215.000	40.838	327.702	327.702	-112.702
496 Groot onderhoud sluizen	190.000	9.928	190.000	9.928	122.438	132.366	57.634
500 Masterplan kaden	67.172.553	-5.853.199	61.319.354	1.774.211	40.324.682	42.098.893	19.220.461
601 VKA	130.000	790.000	920.000	54.963	544.892	599.855	320.145
604 HIROVK	250.000		250.000		31.607	31.607	218.393
620 Zoek en vind GIS	30.000		30.000		23.638	23.638	6.362
622 Grootonderhoud Rwzi's 2015	60.000		60.000				60.000

Bijlage 1: Kredietoverzicht per 31 december 2015

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
623 RWZI Scheemda	236.000	175.000	411.000		235.591	235.591	175.409
636 Renovatie RGM's	1.800.000		1.800.000	82.089	33.861	115.950	1.684.050
637 Gemalen Oostwold	25.000		25.000				25.000
639 Noordelijke vaarverbinding	900.000		900.000		375.000	375.000	525.000
646 Basisregistratie Topografie	450.000		450.000		339.875	339.875	110.125
674 Gemaal Rozema revisie	192.000	135.000	327.000	150.097	225.693	375.790	-48.790
677 Deurzerdiep-Anreepdiep	1.363.000	-54.247	1.308.753	14.350	916.692	931.042	377.711
679 Slochterdiep en zijtakken	15.300.000		15.300.000	6.502.238	7.261.599	13.763.837	1.536.163
682 Afsluiten Oude Borgsloot	85.353	-4.000	81.353				81.353
688 Cult. Hist. Erfgoed Kielsterverlaat	80.000		80.000				80.000
690 Baggeren Meedenerdiep	330.000	-33.000	297.000				297.000
696 Biogasveiligheid	1.746.000		1.746.000	1.519.125	156.783	1.675.908	70.092
700 Baggeren Sted. Gebied Groningen 2015	250.000	-25.000	225.000				225.000
701 Verbindingskanaal Oosterhorn	100.000		100.000	6.052	63.746	69.798	30.202
705 Brug Tjuchem	380.000		380.000		18.005	18.005	361.995
707 Duurswold Noord	4.715.500	-1.800	4.713.700	1.650.666	1.239.395	2.890.061	1.823.639
708 KRW maatregelen	300.000		300.000				300.000
725 Inrichting Haansplassen	2.763.000		2.763.000	240.064	55.082	295.146	2.467.854
740 BHP NVO	3.962.400		3.962.400				3.962.400
741 BHP Vispassages	375.000		375.000				375.000
742 Maatregel waterlichaam Dr. Aa	3.915.000		3.915.000				3.915.000
743 Maatregel waterlichaam Duurswold	200.000		200.000				200.000
744 Maatregel waterlichaam Hunze	8.391.500		8.391.500				8.391.500
745 Maatregel waterlichaam Zuidlaardermeer	2.565.000		2.565.000				2.565.000
Totaal projecten	153.271.845	-1.825.479	151.446.366	12.499.694	78.447.910	90.947.604	60.498.762

Bijlage 2: Overzicht afgesloten projecten 2015

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
225 Int. Stedelijke wateropgave Winschoten	32.440		32.440		32.440	32.440	0
226 Stedelijke wateropgave	286.700		286.700		286.700	286.700	0
323 Stimuleringsregeling drukriolering	2.000.000		2.000.000		1.593.462	1.593.462	406.538
412 Saneren riooloverstorten Zuidlaardermeer	775.000		775.000		775.000	775.000	0
417 Verdrogingsbestrijding	56.110		56.110		56.110	56.110	0
418 Natuurvriendelijke oevers Veenkoloniën	350.000		350.000		140.934	140.934	209.066
419 Natuurvriendelijke oevers Oldambt	160.000		160.000		158.254	158.254	1.746
427 Termunterzijldiep en Opdiep	650.000	300.000	950.000		944.489	944.489	5.511
428 Onderzkt KRW/WB21	982.500	-56.500	926.000		724.094	724.094	201.906
430 Baggeren Hoogezand en Omgeving	350.000	-35.000	315.000		0	0	315.000
434 Vervangen diverse beschoeiingen	1.000.000	-158.200	841.800		730.147	730.147	111.653
437 Onderhoudsmachines 2014	50.000		50.000		0	0	50.000
438 Onderhoudsmachines 2015	1.000.000		1.000.000		1.000.000	1.000.000	0
440 Knelpunten landelijk gebied 2014	35.100		35.100		33.229	33.229	1.871
441 Knelpunten landelijk gebied 2015	250.000	-12.500	237.500		196.673	196.673	40.827
443 IM 2014	100.000		100.000		100.118	100.118	-118
444 IM 2015	220.064		220.064		220.064	220.064	0
467 Grootonderhoud stuwen 2015	100.000		100.000		97.198	97.198	2.802
471 Runde-Ruiten Aa	1.920.000		1.920.000		1.054.561	1.054.561	865.439
476 Rapportage tool	100.000	50.000	150.000		73.728	73.728	76.272
481 Verkiezingen 2015	701.840		701.840		638.530	638.530	63.310
495 Grootonderhoud RWZI's 2014	352.000		352.000		331.798	331.798	20.202
602 Vervanging hekwerk zeedijk 2015	75.000		75.000		56.136	56.136	18.864
617 Stedelijk waterbeheer 2015	200.000	-20.000	180.000		53.530	53.530	126.470
621 Zaakgericht werken	25.000		25.000		24.617	24.617	383
622 Grootonderhoud RWZI's 2015	458.000	-60.000	398.000		359.925	359.925	38.075
637 Gemalen Oostwold	500.000	-27.000	473.000		331.055	331.055	141.945
647 Schouwbare schouwsloten 2015	40.000		40.000		39.504	39.504	496
654 Hoogwater 2012	425.000	-122.386	302.614		261.989	261.989	40.625
662 Sanering Eemskanaal	156.562	-78.802	77.760		0	0	77.760

Bijlage 2: Overzicht afgesloten projecten 2015

	Krediet	Krediet wijziging	Totaal krediet	Verplichting	Besteding	Besteding + verpl.	Restant krediet
676 Persleiding Nw Buinen-G'nijveen	1.990.000		1.990.000		986.680	986.680	1.003.320
681 Vaarverbinding Beerta-Oldambtmeer	200.000		200.000		200.000	200.000	0
698 Schade herstel zeedijk Duurswold	355.000	-8.000	347.000		329.960	329.960	17.040
702 Meetapplicatie Geo Topo	35.000		35.000		36.177	36.177	-1.177
704 Vispassage Veelerdiep	25.000		25.000		21.676	21.676	3.324
Totaal projecten	15.956.316	-228.388	15.727.928	0	11.888.778	11.888.778	3.839.150

